

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNE KATILIM SAĞLAYAN GENÇ
YETİŞKİNLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, ÖZGECİLİK DÜZEYİ
VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

EBRAR ÇAPÇI

GAZİANTEP- 2021

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNE KATILIM SAĞLAYAN GENÇ
YETİŞKİNLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, ÖZGECİLİK DÜZEYİ
VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

EBRAR ÇAPÇI

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ŞAZİYE SENEM BAŞGÜL

GAZİANTEP- 2021

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Sağlayan Genç Yetişkinlerde Kişilik Özellikleri, Özgeçmiş Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımda bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

25/08/2021

Ebrar ÇAPÇI

ÖNSÖZ

Tezimin oluşmasında isteklerimi göz önünde bulundurarak bana yol gösteren ve güven duyan kıymetli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL'e teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında bilgi ve deneyimini benimle paylaşarak desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Akif AVCU'ya teşekkürü borç bilirim.

Tez jürimde yer alarak geri bildirimleri ile tezimin iyileşmesine katkı sağlayan kıymetli hocalarım Doç. Dr. İtir TARI CÖMERT'e ve Dr. Öğr. Üyesi Saadet YAPAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde büyük bir paya sahip olan tüm gönüllülere ve gönüllülere ulaşmamda çaba gösteren herkese teşekkür ederim.

Eğitim öğretim hayatım boyunca yolumu aydınlatan ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma şükranlarımı sunuyorum.

Her zaman yanımda olan, sevgi ve muhabbetlerini esirgemeyerek bana güç veren bütün dostlarıma teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında bana inanarak, sevgi ve sabırla her daim yanımda olup desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkürlerin en büyüğünü sunuyorum.

ÖZET

Bu çalışmada gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özellikleri, özgecilik ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmaya gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan 18-35 yaş aralığındaki 340'ı kadın ve 80'i erkek olmak üzere toplam 420 genç yetişkin katılmıştır.

Çalışmaya katılım sağlayan genç yetişkinlere Kişisel Bilgi Formu, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği uygulanmış ve analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda gönüllü genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutları ile toplam özgecilik düzeyini ve yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Gönüllü genç yetişkinlerin toplam özgecilik düzeyleri yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordarken gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarının yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: gönüllülük, kişilik, özgecilik, yaşam doyumu.

ABSTRACT

This study, it was aimed to examine the correlation between personality traits, altruism, and life satisfaction levels of young adults participating in volunteering activities. In this direction, a total of 420 (340 women and 80 men) young adults participated in the study between the ages of 18-35 who were active volunteers.

The Personal Information Form, Adjective Based Personality Test, Altruism Scale and, Life Satisfaction Scale were applied to the young adults who participated in the study and their analyzes were made. As a result of the research, it was found that the personality traits of young volunteers significantly predicted the total altruism level and life satisfaction with the sub-dimensions of participation in volunteering activities, financial aid, aid under traumatic situations, aid to older people/patients, aid based on physical strength, aid in educational process, aid based on intimate feeling. While the total altruism levels of young volunteers significantly predicted their life satisfaction, it was determined that participation in volunteering activities, financial aid, aid under traumatic situations, aid to older people/patients, aid based on physical strength, aid in educational process, aid based on intimate feeling did not significantly predict life satisfaction.

Keywords: volunteering, personality, altruism, life satisfaction.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.7. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Gönüllülük.....	7
2.1.1. Gönüllülük Kavramı.....	7
2.1.2. Gönüllüğü Etkileyen Faktörler.....	9
2.1.3. Gönüllülük Yaklaşımları.....	11
2.1.3.1. Net Maliyet Yaklaşımı.....	11
2.1.3.2. Üç Perspektif Modeli.....	12
2.1.4. Gönüllülük ve Kuruluşlar.....	14
2.1.5. Türkiye’de Gönüllülük.....	15
2.2. Kişilik.....	17
2.2.1. Kişilik Kavramı.....	17
2.2.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler.....	18
2.2.3. Kişilik Kuramları.....	21

2.2.3.1. Psikanalitik Kuram	21
2.2.3.2. Hümanistik Kuram	23
2.2.3.3. Davranışsal/Sosyal Öğrenme Kuramı	24
2.2.3.4. Bilişsel Kuram	24
2.2.3.5. Özellik Kuramı	25
2.2.4. Beş Faktörlü Kişilik Modeli	26
2.2.4.1. Dışadönüklük (Extraversion)	26
2.2.4.2. Deneyime Açıklık (Openness)	27
2.2.4.3. Nevrotiklik/Duygusal Dengesizlik (Neuroticism)	27
2.2.4.4. Uyumluluk/Yumuşak Başlılık (Agreeableness)	27
2.2.4.5. Sorumluluk/Öz disiplin (Conscientiousness)	27
2.3. Özgecilik	28
2.3.1. Özgecilik Kavramı	28
2.3.2. Özgeciliği Etkileyen Faktörler	29
2.3.3. Özgeciliği Açıklayan Kuramlar	33
2.3.3.1. Psikanalitik Kuram	33
2.3.3.2. Davranışsal/Sosyal Öğrenme Kuramı	34
2.3.3.3. Ahlaki Gelişim Kuramı	34
2.4. Yaşam Doyumu	36
2.4.1. Yaşam Doyumu Kavramı	36
2.4.2 Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	37
2.4.3. Yaşam Doyumu Kuramları	40
2.4.3.1. Belli Bir Noktaya Erişme (Ereksel) Kuramı	40
2.4.3.2. Aktivite Kuramı	41
2.4.3.3. Yukarıdan-Aşağıya ve Aşağıdan-Yukarıya Kuramı	42
2.4.3.4. Bağ Kuramı	43
2.4.3.5. Yargı Kuramı	43
2.5. İlgili Araştırmalar	44
2.5.1. Yurt İçinde Yürütülmüş İlgili Çalışmalar	44
2.5.2. Yurt Dışında Yürütülmüş İlgili Çalışmalar	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	49
YÖNTEM	49
3.1. Araştırma Modeli	49
3.2. Evren ve Örneklem.....	49
3.3. Veri Toplama Araçları.....	52
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	52
3.3.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi.....	52
3.3.3. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği.....	53
3.3.4. Yaşam Doyumu Ölçeği	54
3.4. İşlem	55
3.5. Verilerin Analizi.....	55
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	57
BULGULAR	57
4.1. Ölçek Boyutlarına Ait İstatistikî Bilgiler	57
4.2. Fark Testlerine İlişkin Bulgular	58
4.3. Korelasyon ve Regresyon Analizlerine İlişkin Bulgular.....	96
BEŞİNCİ BÖLÜM	106
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	106
5.1. Sonuç ve Tartışma	106
5.2. Öneriler.....	115
KAYNAKÇA	116
EKLER	131
Ek-1. Etik Kurul Belgesi	131
Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	132

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Değişkenlere Göre Dağılım	50
Tablo 2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgecılık (Altruism) Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarına İlişkin İstatistik Bilgiler	57
Tablo 3. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	59
Tablo 4. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	60
Tablo 5. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Mezuniyet Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	60
Tablo 6. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Mezuniyet Durumu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	61
Tablo 7. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	62
Tablo 8. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Medeni Durum Açısından Bağımsız Örneklem t-Test ile Karşılaştırma Sonuçları	63
Tablo 9. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gönüllülük Yapılan Alanlarda Benzer Zorluklar ile Mücadele Ediyor Olma Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	63
Tablo 10. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Gönüllülük Yapılan Alanlarda Benzer Zorluklar ile Mücadele Ediyor Olma Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	64
Tablo 11. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Aile Bireylerinin Teşvik Etmesi Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	65
Tablo 12. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Aile Bireylerinin Teşvik Etmesi Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	66
Tablo 13. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Mesleki Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	66
Tablo 14. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Mesleki Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	67
Tablo 15. Özgecılık (Altruism) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kişisel Gelişime Katkı Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	68

Tablo 16. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Kişisel Gelişime Katkı Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	69
Tablo 17. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Sosyal Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	69
Tablo 18. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Sosyal Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	70
Tablo 19. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Toplum Hizmeti Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları.....	71
Tablo 20. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Toplum Hizmeti Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	72
Tablo 21. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Diğer Motivasyonlar Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	72
Tablo 22. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Diğer Motivasyonlar Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları	73
Tablo 23. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	74
Tablo 24. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	75
Tablo 25. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ebeveynlerin Birliktelik Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 26. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Ebeveynlerin Birliktelik Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	77
Tablo 27. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	78
Tablo 28. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	79
Tablo 29. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	81
Tablo 30. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 31. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	84

Tablo 32. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 33. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Aylık Gelir Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	86
Tablo 34. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Aylık Gelir Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 35. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kiminle Yaşandığı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	89
Tablo 36. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Kiminle Yaşandığı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 37. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının İkamet Bölgesi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	91
Tablo 38. Yaşam Doyumu Ölçeğinin İkamet Bölgesi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 39. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gönüllülük Alanı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları	94
Tablo 40. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Gönüllülük Alanı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 41. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutları, Yaşam Doyumu Ölçeği ile Gönüllülük Sürelerine Ait Korelasyon Değerleri.....	97
Tablo 42. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Alt Boyutları, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutları, Yaşam Doyumu Ölçeğine Ait Korelasyon Değerleri.....	98
Tablo 43. Kişilik Özelliklerinin Özgecilik Düzeyi ve Alt Boyutlarını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	100
Tablo 44. Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumu Düzeyini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	103
Tablo 45. Özgecilik Düzeyinin Yaşam Doyumu Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları.....	104
Tablo 46. Özgecilik Düzeyi Alt Boyutlarının Yaşam Doyumu Düzeyini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Gönüllüğün Üç Perspektif Modeli (Rochester ve ark., 2012: 15)	14
Şekil 2. Özgecil davranışın altında yatan psikolojik süreç (Stick ve ark., 2010: 160)	31
Şekil 3. Acı çekmekten doğan fedakârlığın şematik modeli (Vollhardt, 2009: 72).....	32
Şekil 4. Yaşamın değerlendirilmesi; koşulların ve süreçlerin bir dizi modeli (Veenhowen, 1996: 29).....	40

KISALTMALAR LİSTESİ

ICNPO	:	The International Classification of Nonprofit Organizations (Uluslararası Kâr Amacı Gütmeyen Kurum Sınıflandırması)
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)
OED	:	Online Etymology Dictionary (Çevrimiçi Etimoloji Sözlüğü)
ÖSGD	:	Özel Sektör Gönüllüler Derneği
PPMI	:	The Public Policy and Management Institute (Kamu Politikası ve Yönetimi Enstitüsü)
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	:	Türk Dil Kurumu
UNV	:	United Nations Volunteer (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri)
YADA	:	Yaşama Dair Vakfı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi açıklanmıştır. Bununla birlikte araştırmanın varsayımları, sınırlılıkları aktarılmış ve araştırma kapsamındaki önemli kavramlar tanımlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Dünya'nın birçok yerinde fayda sağlamak amacı ile milyonlarca insan gönüllü olmaktadır (United Nations Volunteer-Birleşmiş Milletler Gönüllüleri [UNV], 2015). Gönüllülük, bireylerin hiçbir karşılık beklemeden, kendi özgür iradeleriyle, kamu yararına, topluma katkı sağlamak amacıyla; zaman, bilgi, beceri ve uzmanlıklarını kullanması olarak tanımlanabilir (Güder ve Özel Sektör Gönüllüler Derneği [ÖSGD], 2006; The Public Policy and Management Institute-Kamu Politikası ve Yönetimi Enstitüsü [PPMI], 2009; UNV 2015). Bunun yanında gönüllülük, organizasyonel bir ortamda ortaya çıkan uzun vadeli, planlı, fayda sağlayan toplum yanlısı davranışlar olarak kabul edilmektedir. Bu yapısı ile gönüllük diğer yardım etme davranışlarından ayrılmaktadır (Penner, 2002). Gönüllülük bireysel, toplumsal, ulusal ve küresel düzeyde çok çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır (UNV, 2015).

Gelir dağılımındaki adaletsizlikler, yoksulluk, çevre ve ekolojik denge bozuklukları, suçun ve madde bağımlılığının artması gibi sıkıntılar sivil inisiyatiflerin ihtiyacını doğurmaktadır. Bu nedenle gönüllülük hem toplumsal ilişkilerde hem gündelik hayatta önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu işlevin gelecekte de sürdürülmesinin gerekliliği gözlemlenmektedir (Şentürk, Adıgüzel ve Turan 2016).

Gönüllülük çalışmalarında en önemli husus gönüllü katılımın sağlanmasıdır. Betil (2013)'e göre gönüllü katılımı sağlama ve sivil toplumu geliştirmede genç kuşağın önemli bir rolü vardır. Bu nedenle gençlerde gönüllülük ve gönüllü katılıma yönelik yapılacak çalışmalar önem arz etmektedir. Gönüllülük bilincinin oluşturulması amacı ile üniversitelerde topluma hizmet, sosyal sorumluluk gibi alanlarda dersler açılmaktadır. Ülkemizde de Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) arasında imzalanan protokol ile üniversitelerde 'Gönüllülük Çalışmaları' adıyla yeni seçmeli dersler eklenmiştir (Anadolu Ajansı [AA], 2020). Geçmişten bugüne toplumsal sorunların çözümünde etkili olan gönüllülük alanının özellikle genç kuşakta yeniden hayata geçiriliyor olması toplum için oldukça önemli bir adımdır (Şentürk ve ark., 2016).

Genç bireylerin kişiliklerinin gelişiminde gönüllülüğün önemli bir rolü vardır. Yaygın bir öğrenme süreci olan gönüllüğün gençlere ve topluma olumlu katkılar sunduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla özellikle genç gönüllülüğüne yapılan yatırımların toplum gelişimine yapılan yatırımlar olduğu kabul edilmektedir (Organisation for Economic Co-operation and Development-Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü [OECD], 2018). Bununla birlikte gönüllülerin temel özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda, gönüllülerin kişisel özelliklerinin önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır (Dorner ve Rózsa, 2018). Bu özelliklerden biri kişiliktir. Kişilik, bireyin kendisi ve diğerleri tarafından bilinen, kendine özgü tutumlarının bütünü olarak tanımlanabilir (Richards ve Schmidt, 2010: 431). Kişiliğin temel boyutlarını belirlemek amacıyla ortaya konan birçok modelden biri olan ‘Beş Faktörlü Kişilik Modelinde’, kişilik boyutları; dışadönüklük, nevroitiklik/duygusal dengesizlik, deneyime açıklık, uyumluluk/yumuşak başlılık ve sorumluluk/öz disiplin olarak belirlemiştir (Burger, 2006: 253; Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Gönüllülük üzerine yapılan çalışmaların ilgili bazı analizlerinde; dışadönük, uyumlu, açık ve sorumluluk (öz disiplin) sahibi bir bireyin gönüllü olma olasılığının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Carlo, Okun, Knight ve Guzman, 2005; King, Jackson, Morrow-Howell ve Oltmanns, 2015).

Gönüllükte önemli bir temel oluşturan diğer bir özellik ise özgecildir. Özgecilik (diğerkâmlık), herhangi bir çıkar gözetmeden, kişinin diğer bireyler veya toplumun iyiliği adına fedakârlıkta bulunmayı prensip edinmesini sağlayan tutumdur. A. Comte ve Spencer tarafından temellerinin oluşturulduğu bu kavram bir ahlak görüşü olarak kabul edilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020). Genç yetişkinlerin gönüllü olmak için sahip oldukları çeşitli motivasyonların, özgecilik düzeyi ile ilgili olduğu ve etkili özgecil motivasyonlar belirlemenin gönüllü olmada önemli bir etken olduğu belirtilmektedir (Burns, Reid, Toncar, Fawcett, ve Anderson, 2006). Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalarda elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda gönüllülük motivasyonları arasında özgeciliğe ters düşen bulgular da elde edilmiştir. Riemer, Dorsch, Hoerber, Paskevich ve Chelladurai (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kariyer geliştirme, sosyal etkileşimler, ego geliştirme ve toplumsal beklentiler gönüllü motivasyon kaynakları olarak sunulmuştur. Dolnicer ve Randle (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde gönüllüğün iş deneyimi elde etmek, kişisel memnuniyet sağlamak ve sosyalleşme aracı olarak kullanılabilirdiği belirtilmiştir.

Genç bireylerde beceri ve yetkinliklerin gelişiminde de önemli bir rol oynayan gönüllüğün (OECD, 2018) öznel iyi oluşu sağladığı ve düzenli gönüllüğün zamanla öznel iyi

oluşu artıran bir unsur olduğu belirtilmektedir. Sürdürülebilir gönüllülüğün, yaşam doyumunu büyük ölçüde ve olumlu yönde etkilediği de gözlemlenmiştir (Binder, 2015). Yaşam doyumunu, bireylerin günlük yaşamından zevk alarak, mutlu ve iyimser tavırları ile hayatını anlamlı görmesi ve istenen ile ulaşılan hedefler arasındaki uyumu pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Neugarten, Havighurst ve Tobin, 1961). Binder ve Freytag (2013) tarafından İngiltere’de ve Morrow-Howell, Hinterlong, Rozario ve Tang (2003) tarafından ABD’de yapılan benzer çalışmalarda gönüllülüğün bireylerde öznel iyi oluşu artırdığı, mutsuzluk ve depresyon seviyelerini düşürdüğü belirtilmiştir. Bunun yanında Bakır (2017)’in gerçekleştirdiği araştırmaya göre riskli gruplar ile (mülteci, engelli gibi) çalışmalar yürüten gönüllülerin, çalışma süreleri arttıkça duygusal tükenmişlik düzeylerinde de artış gözlemlenmiştir.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda gönüllülük konusunun ve özellikle de genç gönüllülüğün ele alınması gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda gönüllülükte kişilik özelliklerinin (Carlo ve ark., 2005; King ve ark., 2015) ve özgeciliğin (Burns ve ark., 2006) önemli bir rolü olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında gönüllülüğün öznel iyi oluşu artırdığını (Binder ve Freytag, 2013; Morrow-Howell ve ark., 2003) ve yaşam doyumunu olumlu yönde etkilediğini (Betil, 2015) belirten çalışmalar bulunmaktadır. Türkiye’de ise özellikle genç kuşakta gönüllülük ve ilişkili faktörler üzerinde yapılmış çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerde kişilik özellikleri, özgecilik düzeyi ve yaşam doyumunun inceleneceği bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması ve gönüllülük ile genç gönüllülüğü konularında farkındalık oluşturması amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerde kişilik özellikleri, özgecilik düzeyi ve yaşam doyumunu arasında ilişki var mıdır?

1.2.1. Alt Problemler

1. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin özgecilik düzeyleri demografik verilere (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezuniyet durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık gelir durumu, ebeveynlerin birliktelik durumu, ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım, kiminle yaşadığı, ikamet bölgesi, gönüllülük alanı) göre farklılık göstermekte midir?

2. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin yaşam doyumunu düzeyleri demografik verilere (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezuniyet durumu, eğitim düzeyi, çalışma

durumu, aylık gelir durumu, ebeveynlerin birliktelik durumu, ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım, kiminle yaşandığı, ikamet bölgesi, gönüllülük alanı) göre farklılık göstermekte midir?

3. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin özgecilerik düzeyleri gönüllülük faaliyetlerine katılmalarına yönelik motivasyon türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

4. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin yaşam doyumu düzeyleri gönüllülük faaliyetlerine katılmalarına yönelik motivasyon türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

5. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin özgecilerik düzeyleri ile gönüllülük süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin yaşam doyumu düzeyleri ile gönüllülük süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özellikleri özgecilerik düzeyini yordamakta mıdır?

8. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özellikleri yaşam doyumu düzeyini yordamakta mıdır?

9. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin özgecilerik düzeyleri yaşam doyumu düzeylerini yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmada gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan 18-35 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin kişilik özellikleri, özgecilerik düzeyi ve yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiş olup, gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin gönüllülük sürelerinin, hangi alanlarda gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladıklarının ve gönüllü olmadaki motivasyonlarının ortaya konması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Gönüllülük, farklı din, dil, kültür ve yaşam tarzları arasında toplumsal iş birliği oluşturarak, sosyal dayanışmanın ve barışın gelişmesine ve vatandaşlık bilincinin yerleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu noktada özellikle genç kuşağın önemli bir rolü olduğuna dikkat çekilmektedir. Gençlerin gönüllü faaliyetler yoluyla kişisel özelliklerini güçlendirdiği, yeni beceri ve yetkinlikler kazanabildiği gözlemlenmektedir. Gönüllülük aracılığıyla kişisel gelişimlerine katkıda bulunan gençler, içinde buldukları toplum üzerinde

de değişim ve olumlu etkiler yaratırlar (Bağcı, 2013). Dolayısıyla gönüllüğün, bireylerin, toplulukların ve ulusların refahını artırmada önemli bir yere sahip olduğu ifade edilmektedir (UNV, 2011).

Literatür incelendiğinde, Türkiye’de gönüllülüğü baz alan akademik çalışmaların genellikle Sosyoloji ve Sosyal Hizmetler alanında yapıldığı ve yapılan bu çalışmaların çoğunun sivil toplum kuruluşları bazında gerçekleştirildiği görölmüştür. Psikoloji alanında yapılan çalışmaların sınırlılığı ise gönüllülük üzerine daha fazla çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın, ölkemizde genç kuşaktaki gönüllülüğün öneminin farkına varılması açısından oldukça kıymetli olacağı düşünölmektedir.

Araştırmada genç yetişkinlerde gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamada kişilik özelliklerinin ve özgecilik düzeyinin rolü incelenmektedir. Bunun yanında gönüllü bireylerin yaşam doyumunu düzeylerine bakılarak gönüllülüğün ruh sağlığı üzerindeki etkisinin de ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın akademik alandaki çalışmaların azlığına dikkat çekerek Psikoloji alanındaki eksikliği doldurmaya katkı sağlayacağı ve yapılacak yeni çalışmalar için yön gösterici nitelikte olacağı düşünölmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin kullanılan kişisel bilgi formuna ve ölçme araçlarına samimi ve içten yanıtlar verdiği varsayılmaktadır.

Kullanılan ölçme araçlarının araştırmanın amaçlarına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Aralık (2020), Ocak ve şubat (2021) aylarında elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Araştırma çalışmaya katılım sağlayan 18-35 yaş aralığındaki bireylerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Araştırma kişilik özellikleri, özgecilik düzeyi ve yaşam doyumunu ile ilgili ölçeklerin ölçtüğü özellikler ve kişisel bilgi formundan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı sosyodemografik özelliklerin alt gruplarında ulaşılan katılımcı sayıları arasındaki farklılıklardır.

COVID-19 pandemisi nedeniyle veriler çevrim içi formlar ile elde edilmiştir.

1.7. Tanımlar

Gönüllülük: Bireylerin hiçbir karşılık beklemeden, kendi özgür iradeleriyle, kamu yararına, topluma katkı sağlamak amacıyla; zaman, bilgi, beceri ve uzmanlıklarını kullanması olarak tanımlanabilir (Güder ve ÖSGD, 2006; PPMI, 2009; UNV 2015).

Kişilik: Bireyin kendisi ve diğerleri tarafından bilinen, kendine özgü duygu, düşünce, inanç, tutum ve davranışlarının bütünüdür (Richards ve Schmidt, 2010: 431).

Özgecilik (Diğerkâmlık): Herhangi bir çıkar gözetmeden, kişinin diğer bireyler veya toplumun iyiliği adına fedakârlıkta bulunmayı prensip edinmesini sağlayan tutumdur. A. Comte ve Spencer tarafından temellerinin oluşturulduğu bu kavram bir ahlak görüşü olarak kabul edilmektedir (TDK, 2020).

Yaşam Doyumu: Bireylerin günlük yaşamından zevk alarak, mutlu ve iyimser tavırları ile hayatını anlamlı görmesi ve istenen ile ulaşılan hedefler arasındaki uyumu pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Neugarten ve ark., 1961).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde gönüllülük, kişilik, özgecilik ve yaşam doyumu kavramları ayrıntılı olarak ele alınmış ve ilgili araştırmalar sunulmuştur.

2.1. Gönüllülük

2.1.1. Gönüllülük Kavramı

Dünyanın her ülkesinde insanlar gönüllülüğe zaman ayırmaktadır. Sosyal, kültürel, politik ve ekonomik çevreye göre farklılık gösterebilen gönüllülük kavramı, farklı insanlar için farklı anlamlara gelmektedir. Araştırmalar, kan vermekten bir siyasi partide çalışmaya ve dini törenlere katılmaya kadar uzanan faaliyetlerin hepsinin bir kültürde gönüllülük olarak kabul edildiğini göstermektedir (Dingle, Sokolowski, Saxon-Harrold, Smith ve Leigh, 2001: 8).

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (Güder ve ÖSGD, 2006)'ne göre gönüllülük, bireyin herhangi bir maddi karşılık veya çıkar beklentisi olmadan, aile ve yakın çevresinin dışındaki kişilerin yaşam kalitesini artırmak, toplum yararına bir hedefi yerine getirmek için kendi isteği ile bir sivil toplum kuruluşunda aktivitelere katılım sağlamasıdır.

Kamu Politikası ve Yönetimi Enstitüsü (PPMI, 2009: 85)'ne göre gönüllülük, finansal kazanç elde etme beklentisi olmadan, kişinin kendi özgür iradesi ile üçüncü bir tarafa fayda sağlamak amacı ile organizasyonel bir ortamda gerçekleştirilen iştir.

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV, 2015)'ne göre ise gönüllülük, bireyin herhangi bir çıkar beklentisi olmadan, kendi özgür iradesiyle bireysel, toplumsal, ulusal ve küresel düzeyde kamu yararı için zaman, enerji, bilgi, beceri ve uzmanlığını kullanması olarak tanımlanmaktadır.

Gönüllülük, 1600 yılında Fransızca da “askerlik hizmeti sunan kişi” anlamında kullanılan “voluntaire” kelimesinden türemiştir. Askeri alanın dışında ilk olarak 1630'lu yıllarda “kişinin özgür iradesi” anlamında kullanılmaya başlanmıştır (Online Etymology Dictionary [OED], 2021).

Penner (2002)'e göre organizasyonel bir ortamda, uzun vadeli ve planlı toplum yanlısı davranışlar olarak kabul edilen gönüllülük, diğer yardım etme davranışlarından farklıdır. Dünya çapında bulunan hemen hemen tüm gönüllülük biçimlerini kapsayan ve yüzeysel olarak

gönüllülüğe benzeyen diğer yardım etme davranışlarını gönüllülükten ayıran üç önemli kriter bulunmaktadır (UNV, 2011):

- Kişi herhangi bir yasa, sözleşme ya da akademik gerekliliğin zorunlu kıldığı bir yükümlülük çerçevesinde değil, kendi özgür iradesi ile gönüllü olmalıdır. Gönüllü olma kararı, akran etkisinden, kişisel değerlerden ve sosyal kültürel yükümlülüklerden etkilenebilir. Bu noktada önemli olan husus ise kişinin harekete geçip geçmeyeceğine/faaliyete katılıp katılmayacağına kendisinin karar verebilmesidir. Gönüllülükteki bu kriter zorunlu askerlik hizmeti ve suçluların hapis cezası yerine toplum hizmeti sağlaması gibi “mecburi gönüllülük” türlerini dışlamaktadır. Mecburi gönüllülük türlerinin, geleceğe yönelik gönüllülüğün tohumlarını atabileceği düşünülerek olumlu katkılarının olabileceği öne sürülmektedir.

- Kişi mali bir ödül beklentisi içinde olmamalıdır. İnsanlar yaptıkları iş karşılığında parasal bir ödeme alıyorsa bu gönüllülük olarak değerlendirilmemektedir. Ancak gönüllü bireylerin yemek ve ulaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanması mazur görülmektedir. Olumlu bir uygulama olarak kabul edilen bu tür aynı ödemeler, gönüllülük fırsatlarını daha erişebilir ve kapsayıcı hale getirerek sınırlı mali kaynaklara sahip kişilerin de gönüllülük çalışmalarından dışlanmamasına yardımcı olmaktadır. Bunun yanında kişi çalıştığı kuruluştan ek ödeme veya mükafat almadan gönüllü olarak faaliyet yürütüyorsa, bu faaliyetlerde gönüllülük olarak kabul edilmekte ve kurumsal sosyal sorumluluk olarak nitelendirilmektedir.

- Kişi kamu yararına faaliyetlerde bulunmalıdır. Gerçekleştirilen faaliyetler, doğrudan veya dolaylı olarak aile ya da hane halkı dışındaki bireylerin faydasına olmalıdır. Bir amaca hizmet ediyor olma koşulu ile gönüllü bireyin yarar sağlıyor olması mazur görülmektedir. Örneğin insanların barışçıl bir eyleme ya da baraj yapımına karşı bir eyleme katılım sağlamaları her iki tarafa da (gönüllü birey ve kamu) fayda sağlar niteliktedir. Kamu yararı olarak nitelendirilen faaliyetler farklılık gösterebilmektedir. Burada dışlanan husus gönüllülüğe atfedilen değerler ile uyuşmayan, topluma zarar veren şiddet içerikli veya kışkırtıcı faaliyetlerdir.

Gönüllülük yapılandırılmış kuruluşlar (özellikle STK’lar ve hükümetler) ile resmi olarak organize edilebileceği gibi resmi olmayan şekilde de yürütülebilmektedir (UNV, 2015). Resmi gönüllülük, resmi kuruluşlar aracılığıyla organize edilen ve genellikle gönüllülerin kuruluşun politika ve yapıları doğrultusunda belirlenen hedeflere göre katkı sağladığı çalışmaları içermektedir. Resmi olmayan gönüllülük ise günlük hayatta karşılaşılan durumlara yönelik yardımda bulunma davranışı olarak kabul edilmektedir. Resmi gönüllülük daha

kurumsal ve organize iken resmi olmayan gönüllülük daha özeldir ve organize değildir (Wilson ve Musick 1997; UNV, 2015). Wilson ve Musick (1997) resmi gönüllülüğün, yardım etme davranışını/resmi olmayan gönüllülüğü teşvik ettiğini fakat yardım etme davranışının/resmi olmayan gönüllülüğün, resmi gönüllülüğü etkilemediğini ifade etmektedirler. Bunun yanında UNV (2015) resmi olmayan gönüllülüğün, resmi gönüllülük için başlangıç olabileceğini belirtmektedir.

Smith (2000) gönüllülüğü nihai amaçları ya da sonuçlarına göre dört farklı türde kategorize etmiştir:

1. *Karşılıklı yardım*: Nüfusun çoğunluğunun yarar sağladığı, topluluğun refahını artırmaya yönelik faaliyetlerin genellikle resmi olmayan küçük gruplar tarafından düzenlendiği gönüllülük türüdür.
2. *Hayırseverlik*: Grubun üyelerinden ziyade üçüncü şahısların fayda sağladığı, faaliyetlerin genellikle resmi gönüllü kuruluşlar veya toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirildiği gönüllülük türüdür.
3. *Katılım*: Bireylerin yönetim sürecine dahil oldukları gönüllülük türüdür.
4. *Savunuculuk*: Hükümet kararlarını etkileme ve kamu bilincini artırma çalışmalarının yer aldığı gönüllülük türüdür.

Dört gönüllülük kategorisi birbirini dışlar nitelikte değildir. Kişi farklı kategorilerde gönüllülük çalışmalarına katkı sağlayabilir.

2.1.2. Gönüllülüğü Etkileyen Faktörler

Gönüllülüğü etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir gibi demografik faktörlerin gönüllülüğü etkilediği belirtilmektedir. Einolf (2011) tarafından 25-74 yaş aralığındaki 3.032 kişi ile yürütülen çalışmada kadınların erkeklerden daha yüksek oranda ve daha fazla gönüllü olduğu bulunmuştur. Gönüllülük alanları baz alınarak yapılan çalışmada ise erkeklerin mesleki, politik, eğitim ve boş zaman etkinliklerinde gönüllü olma olasılığı daha yüksekken; kadınların sosyal adalet faaliyetlerinde gönüllü olma olasılığı daha yüksek bulunmuştur (Gil-Lacruz, Marcuello ve Saz-Gil, 2017). Bunların yanında Sudeen (1992) tarafından 18 yaş üstü 2.775 kişi ile gerçekleştirilen çalışmada yüksek eğitim düzeyi ve yüksek gelirin gönüllülüğü olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Benzer şekilde Mesch, Rooney, Steinberg ve Denton (2006) tarafından yürütülen çalışmada da bekar kadınların bekar

erkeklerden daha fazla gönüllü olduğu; yüksek eğitim düzeyi ve yüksek gelirin de gönüllüğü arttırdığı belirtilmiştir.

Gönüllüğü etkileyen bir diğer unsur kişiliktir. Carlo ve arkadaşları (2005) tarafından 798 lisans öğrencisi ile yürütölen çalışmada gönüllülerin uyumlu ve dışadönük özelliklere sahip bireyler olduğu tespit edilmiştir. Elshaug ve Metzger (2001) benzer faaliyetlerde bulunan gönüllülerin ve ücretli çalışanların kişilik özelliklerinin farklılık gösterip göstermediğini araştırmış ve gönüllü gıda hazırlayıcıları maaşlı meslektaşlarına göre daha uyumlu ve dışadönük bulunmuştur.

Gönüllülük kültürel, politik, dini ve sosyal bağlamlarla bağlantılıdır. Sosyal ve toplumsal faktörler, gönüllü faaliyetler için fırsatlar, beklentiler ve gereksinimler sağlayabilmekte ve bunu teşvik eden değerleri ve normları etkileyebilmektedir. 13 farklı ülkeden 9.612 öğrenci ile gerçekleştirilen bir çalışmada, gönüllük yapmanın gerekli olduğu durumlara maruz kalındığında, bireylerin gönüllülüğe katılma olasılıklarının yükseldiği tespit edilmiştir. Bunun yanında bireyci kültürlere ait olan öğrencilerin daha çok özgeçmiş inşa etmek amacıyla gönüllü olduğu; eşitlikçi kültürlere mensup öğrencilerin ise özgeçil sebeplerle gönüllü olduğu ortaya konulmuştur (Grönlund ve ark., 2011). Bennett ve Parameshwaran (2013) tarafından 10-15 yaş aralığındaki 4.760 genç ile gerçekleştirilen çalışmada da gençlerin yakın arkadaş sayılarının, ebeveynlerinin gönüllü etkinliklere katılımının, müfredat dışı dini derslere ve kültürel aktivitelere katılım sağlamalarının gönüllülüğü olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gönüllü olma ve gönüllüğü sürdürmede, kişisel (kişilik, değer, tutum ve davranışlar gibi) ve sosyal (yakın çevrenin yapısı, toplum ile etkileşimler, deneyimler, ilişkiler ve beklentiler) faktörler, yararlı olma arzusu (becerilerin kullanımı ve geliştirilmesi), bağlamsal engellerle (para, zaman, psikolojik zorluklar) başa çıkma inancı önemli dört boyuttur (Wymer, Riecken ve Yavas, 1997). Bununla birlikte Yaman (2005: 44)'a göre kişilerin gönüllülük faaliyetlerine katılım göstermesi bazı beklentilerinin/amaçlarının karşılanmasıyla doğru orantılıdır. Bu beklentiler/amaçlar; yeni arkadaşlar ve dostlar edinmek, sosyal bir çevre edinerek yalnızlıktan veya can sıkıntısından kurtulmak ve aidiyet duygusunu tatmin etmek, içinde yer aldığı sosyal çevrede önemli ve popüler biri olmak, var olan becerilerini/yeteneklerini başkalarıyla paylaşmak ve yeni beceriler/yetenekler elde etmek, bir problemin çözümüne ortak olarak kendini ihtiyaç duyulan biri olarak görmek ve inandığı bir

şeyi desteklemek, yapılanları eğlenceli gördüğü için orada bulunmaktan zevk almak şeklinde sıralanmaktadır.

İnsanların gönüllülük eylemleri gerçekleştirmesinde etkili olan motivasyonların çok yönlü olduğu ileri sürülmüştür. Clary ve arkadaşları (1998) bireylerin gönüllülük motivasyonlarını inceleyerek altı gönüllülük fonksiyonu belirlemişler ve bunu ölçmek için Gönüllü Fonksiyonları Envanteri'ni (Volunteering Functions Inventory) geliştirmişlerdir. (1) Değerler (Values) fonksiyonu, bireyin insani değerlerine (yardımseverlik, fedakârlık gibi) göre hareket etmesini ifade eder. (2) Anlama (Understanding) fonksiyonu, yeni öğrenme deneyimlerine izin vererek, kullanılmayan bilgi, beceri ve yetenekleri kullanma şansını içerir. (3) Sosyal (Social) fonksiyonu, bireyin başkaları tarafından olumlu görülen bir faaliyette bulunma ve arkadaşlarıyla birlikte olma fırsatını sağlayarak sosyal ilişkilerini güçlendirmesini ifade eder. (4) Kariyer (Career) fonksiyonu, bireyin kariyeriyle ilgili deneyim kazanma ve yeni olanaklar elde etmesini içerir. (5) Koruyucu (Protective) fonksiyonu, bireyin suçluluk gibi olumsuz duygularını azaltmak veya kişisel sorunlarını ele almak için gönüllüğü kullanmasıdır. (6) Geliştirme (Enhancement) fonksiyonu, bireyin gönüllü faaliyetler ile psikolojik olarak büyümesini ve gelişmesini ifade eder. Gönüllülük fonksiyonları göz önünde bulundurulduğunda pek çok gönüllünün birden fazla güdüye sahip olduğu, gönüllülük eylemlerinin yalnızca kişiye ya da duruma bağlı olmadığı ve daha çok kişi temelli dinamikler ile durumsal fırsatların etkileşimine bağlı olduğu tespit edilmiştir (Clary ve ark., 1998; Clary ve Snyder, 1999).

2.1.3. Gönüllülük Yaklaşımları

2.1.3.1. Net Maliyet Yaklaşımı

Cnaan, Handy ve Wadsworth (1996) tarafından gönüllülüğün sınırlarını tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışma sonucunda geliştirilen net maliyet yaklaşımı, gönüllülüğün tüm maliyetinden gönüllünün elde edebileceği faydaların tamamının çıkartılması ile elde edilen sonucu ifade etmektedir. Burada maliyet, gönüllülük için harcanan zaman, çaba, para ve diğer kaynakları; faydalar ise sosyal statü, iş deneyimi, elde edilen beceri ve fırsatları kapsamaktadır. Net maliyet yaklaşımının temeli, farklı gönüllük tanımlarından sentezlenen dört ana boyut çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu dört boyut, eylemin gönüllü niteliği (özgür irade ile ya da zorunlu olarak), ödülün doğası (ücretin olup olmaması), eylemin bağlamı (resmi ya da resmi olmayan) ve yararlanıcılar (kimin fayda sağladığı; yabancılara, yakınlarına ya da kendisine

yarar sağlama) olarak belirtilmektedir. Saptanan dört boyut incelendiğinde ise her boyutun belirli kategoriler içerdiği ortaya konmuştur.

Bu boyutlar ve ilgili kategorileri aşağıdaki gibidir (Cnaan ve ark., 1996: 371):

Boyutlar	Kategoriler
Seçim	1. Özgür irade (gönüllü olarak seçme yeteneği) 2. Nispeten zorlanmış 3. Gönüllü olma yükümlülüğü
Ücret	1. Hiç yok 2. Hiçbiri beklemiyor 3. Geri ödenen masraflar 4. Maaş / düşük ödeme
Yapı	1. Resmi 2. Resmi olmayan
Amaçlanan yararlanıcılar	1. Başkalarına / yabancılara fayda / yardım 2. Arkadaşlara veya akrabalara fayda / yardım 3. Kendine fayda (aynı zamanda)

Gönüllülük tanımlarının sentezlenmesi ile ortaya konan ortak dört boyut ve her boyutun kategorileri, gönüllülerin durumlarını değerlendirmek ve karşılaştırmak için önemli bir kriter oluşturmaktadır. Net maliyet arttıkça gönüllülük de o kadar salt hale gelmekte ve dolayısıyla kişi gerçek bir gönüllü olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında algılanan net maliyette kamuoyu algısının önemine vurgu yapılmaktadır. Halk nezdinde genellikle net maliyeti yüksek olan gönüllülerin, net maliyeti düşük olan gönüllülere göre daha fazla gönüllü olduğu kabul görmektedir. Net maliyetin en yüksek olduğu salt gönüllü eylemlerin; özgür iradeyle, ücret olmadan, resmi olarak gerçekleştirilen ve başkalarına/yabancılara fayda sağlayan aktiviteler olarak algılandığı tespit edilmiştir (Cnaan ve ark., 1996).

2.1.3.2. Üç Perspektif Modeli

Rochester, Paine ve Howlett (2012: 10) tarafından gönüllü eylemin kapsamını belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın sonucunda üç paradigmanın birleştirilmesiyle oluşan Üç Perspektif Modeli geliştirilmiştir. Üç Perspektif Modeli, baskın (kâr amacı gütmeyen) paradigma, sivil toplum paradigması ve boş zaman aktivitesi olarak gönüllülük paradigmasından oluşmaktadır.

Üç Perspektif Modelini oluşturan paradigmalardan ilki baskın (ücretsiz iş veya hizmet) paradigmadır. Lyons, Wijkstrom ve Clary (1998) tarafından kâr amacı gütmeyen paradigma olarak belirtilen baskın paradigma, resmi olarak kamu hizmeti sunan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve devlet kurumları tarafından çocuk, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı gruplara yönelik sağlık, sosyal hizmet, eğitim gibi alanlarda bakım, destek ve diğer hizmetlerin sunulmasını kapsamaktadır. Kuruluşlara ücretsiz iş gücü sağlayan gönüllüler, kendilerinden daha az şanslı olan bireylere yardım ederek sosyal refahı artırmak amacıyla genellikle kuruluşlar tarafından daha önceden belirlenen işleri üstlenmektedir (Lyons ve ark., 1998; Rochester ve ark., 2012: 10-11).

Üç Perspektif Modelini oluşturan paradigmalardan diğeri olan sivil toplum (aktivizm) paradigması ise, genellikle gönüllü dernekler (personel istihdam etmeyen kuruluşlar) tarafından sosyal refahın ötesinde ulaşım, şehir planlaması ve çevre gibi diğer kamu politikası alanlarında yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. Kendi kendine ve karşılıklı yardıma dayanan, ortak ihtiyaçları karşılamak ve ortak sorunları ele almak amacıyla birlikte çalışma yürüten, rolleri daha öncesinde tanımlanmayan aktivist gönüllülere sahip kuruluşlar sivil toplum paradigmasını oluşturmaktadır (Lyons ve ark., 1998; Rochester ve ark., 2012: 12-13).

Üç Perspektif Modelini oluşturan paradigmalardan sonuncusu ise boş zaman aktivitesi olarak gönüllülük paradigmasıdır. Stebbins (2004: 5-7), boş zamanları değerlendirmek amacıyla yapılan gönüllülüğü gündelik, proje temelli ve ciddi olmak üzere üçe ayırmıştır. (1) Gündelik gönüllülük, ileriye dönük herhangi bir taahhüt sağlamadan, bir ya da birkaç gün süreyle planlanmış faaliyetlerde yardımda bulunmayı içermektedir. (2) Proje temelli gönüllülük, belirli bir grup ile bir kereye mahsus ya da aralıklarla, planlama, çaba, beceri ve bilgi gerektiren taahhütlü kısa vadeli proje faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini içermektedir. (3) Ciddi boş zaman gönüllülüğü ise, sistematik olarak gerçekleştirilen, katılımcının kendi özel beceri, bilgi ve deneyimini kullanarak kariyerine önemli ölçüde katkı sağladığı faaliyetleri içermektedir (Stebbins, 2004; Rochester ve ark., 2012: 13-14).

Şekil 1. Gönüllüğün Üç Perspektif Modeli (Rochester ve ark., 2012: 15)

Rochester ve arkadaşlarına (2012: 15) göre paradigmaların her biri gönüllü eylemin belirli bir bölümünü ele almakta ve gönüllülüğün kapsamını yeterince yansıtmamaktadır. Gönüllü eylemler incelendiğinde, kimi zaman belirtilen iki alanın kimi zamansa üç alanın kesiştiği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla gerçekleştirilen gönüllü eylem aynı anda hem ücretsiz bir hizmet hem aktivizm hem de bir boş zaman aktivitesi olabilir.

2.1.4. Gönüllülük ve Kuruluşlar

Gönüllülük hem batı literatüründe hem de ülkemizde devlet harici organizasyon (non-governmental organization) modelinin de etkisiyle, sivil toplum kuruluşlarına bağlı eylemler olarak tanımlanabilmektedir (Şentürk ve ark., 2016). Nitekim Yaman (2005), Güder ve ÖSGD (2006) ve Betil (2013) gönüllüğün sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla gerçekleştirildiğine dikkat çekmektedirler.

Gönüllü kuruluşlar, hükümet dışı kuruluşlar, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve üçüncü sektör kuruluşlar olarak da isimlendirilen sivil toplum kuruluşları; dernekleri, vakıfları, sendikaları, odaları, birlikleri ve kooperatifleri kapsamaktadır (Yaşama Dair Vakfı [YADA], 2015).

STK'ların sınıflandırılmasında uluslararası düzeyde en kapsamlı sistem olan ICNPO (The International Classification of Nonprofit Organizations-Uluslararası Kâr Amacı

Gütmeyen Kurum Sınıflandırması); gönüllü kuruluşlarda beş temel özellikten bahsetmektedir. Gönüllü kuruluşların, organize (bir dereceye kadar kurumsallaşmış), özel (kurumsal olarak hükümetten ayrı), kendi kendini yöneten (kendi faaliyetlerini kontrol edecek donanıma sahip), gönüllü (anamlı bir dereceye kadar gönüllü katılımı içeren) ve kâr amacı gütmeyen dağıtım (elde edilen kârı sahiplerine veya yöneticilerine iade etmemek) özelliklerine sahip olması gerekmektedir. ICNPO sistemi gönüllü kuruluşları faaliyet alanlarına göre on iki temel grupta kategorize etmiştir (Salamon ve Anheier, 1992):

1. Kültür ve eğlence
2. Eğitim ve araştırma
3. Sağlık
4. Sosyal hizmetler
5. Çevre
6. Kalkınma ve barınma
7. Hukuk, savunuculuk ve politika
8. Hayırseverlik araçları ve gönüllü teşvikçileri
9. Uluslararası
10. Din
11. İş örgütleri, mesleki örgütler ve sendikalar
12. Diğerleri.

Bu sınıflandırma sisteminin çok çeşitli ülkelerdeki gönüllü kuruluşların farklılıklarını etkin bir şekilde barındırdığı tespit edilmiştir (Salamon ve Anheier, 1992).

2.1.5. Türkiye’de Gönüllülük

Gönüllülük biçimleri toplumlar arasında farklılık gösterebilmektedir. Ülkemizde gönüllülük en fazla toplumun köklü ortak değerlerine hizmet eden faaliyetler ile özdeşleştirilmektedir. Ailelere, komşulara ve yoksullara yardım; vakıflar tarafından burs ve eğitim desteği sağlama; sivil toplum kuruluşları aracılığıyla bağış ve zekât verme gibi faaliyetler yaygındır (Aydınlığıl, 2013: 33).

Türkiye’de, dini ve toplumsal sorumluluktan hareketle gelişmiş olan gönüllülük hem bu dünya hem de sonraki hayat için önem arz etmektedir. Türkiye toplumunda diğerkâmlık, hayırseverlik gibi kavramlarla bağdaştırılan gönüllülük olgusunun kökenleri vakıf kültürüne dayanmaktadır (Şentürk ve ark., 2016). İslam devletlerinde, dini kurallar çerçevesinde toplumun bekası ve refahı için görev üstlenen vakıflar, mutlak, ebedi, zamanla bozulmayan ve tarafsız sosyal örgütlerdir. Vakıflar, eğitim (mektep, medrese), tıbbi hizmetler (hastane), barınak (zaviye ve imaret tesisleri), ekonomik kurum (han, bedesten, çarşı) ve külliyeler gibi birçok hizmet alanının inşası ve idamesinde görev üstlenmiştir. Osmanlı döneminde de kamusal hizmetlerin büyük ölçüde vakıflar aracılığıyla gerçekleştirildiği bilinmektedir. Nitekim fetih sonrası yeniden inşa edilen İstanbul da vakıflar sayesinde kurulmuştur. Toplum için önemli hizmetlerde bulunan vakıfların cumhuriyet rejimiyle birlikte kurum olarak benimsendiği ve devamlılığının sağlandığı görülmektedir (İnalçık, 2006).

Türkiye’de 1999 Marmara Depremi sonrası gönüllülük olgusu daha sık gündeme gelmeye başlamış ve gönüllülük sektörü için bir kırılma noktası olmuştur. Depremden etkilenenlere yardım etmek amacıyla bireyler gönüllü olmuş ve pek çok farklı ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşu destekte bulunmuştur (Yurttagüler, 2013: 18). Bununla birlikte ülkemizde zamana ve toplum geneline yayılmış, olaylardan bağımsız bir şekilde sürdürülebilir, kurumsallaşmış bir gönüllülüğten bahsetmek oldukça güçtür (Şentürk ve ark., 2016).

İçişleri Bakanlığı’nın verileri Türkiye’de dernek ve vakıf sayılarında yıllara göre artış olduğunu göstermektedir. Türkiye’de 2010 yılında 84.986 dernek ve 4.562 vakıf bulunurken; 2020 yılı verilerinde 121.471 dernek ve 5.352 vakıf bulunduğu bildirilmektedir. Kalkınma İnisyatifleri Örgütü (Development Initiatives)’nin her yıl yayımladığı Küresel İnsanı Yardım Raporu (Global Humanitarian Assistance Report)’na göre Türkiye 2018’de 8.07 milyar dolar, 2019’da 8.39 milyar dolar ve 2020 yılında 7.60 milyar dolar yardım ile son üç yılda en çok insani yardım yapan ülke olmuştur. Fakat raporda Türkiye’nin yapmış olduğu insani yardımların büyük kısmının Suriyeli mültecilerin barınması yönünde harcandığı öne sürülerek diğer ülkelerle tam anlamıyla karşılaştırılamayacağını vurgusu yapılmıştır. Bunun yanında Hayır Kurumları Yardım Vakfı (Charities Aid Foundation) tarafından hazırlanan Dünya Bağışçılık Endeksi (World Giving Index)’nin 2018 verilerine göre Türkiye 146 ülke arasından genel bağışçılıkta 131., tanımadığı birine yardım etmede 113., sivil toplum kuruluşlarına yapılan bağışlarda 122. ve gönüllüğe ayrılan zamanda 126. sırada yer almaktadır.

Türkiye’deki gönüllüğü ele alan raporlarda resmi gönüllülük verilerinin kullanıldığı; ülkemizde ise resmi olmayan gönüllüğün daha yaygın olduğu belirtilmektedir. Bahsi geçen veriler göz önünde bulundurulduğunda sivil toplum kuruluşlarının sayısında artış olmakla beraber henüz kurumsallaşmanın yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmektedir (YADA, 2015).

2.2. Kişilik

2.2.1. Kişilik Kavramı

Kişilik, bireyin kendisi ve diğerleri tarafından bilinen, kendine özgü duygu, düşünce, inanç, tutum ve davranışlarının bütünüdür (Richards ve Schmidt, 2010: 431).

Kişilik kavramı Latince bir terim olan “persona” kelimesinden gelmektedir. Antik Roma ve Yunan tiyatrolarında aktörlerin rolünü yansıtmak amacıyla taktıkları maske “persona” olarak adlandırılmıştır. Bunun yanında kişilik teriminin, insanların oynadığı rolden daha fazlasını ifade ettiği kabul edilen bir görüştür (Feist ve Feist, 2008: 9).

Geçmişten günümüze insan kişiliğinin anlaşılmasına yönelik birtakım farklı tanımlamalar kullanılmıştır. Bilinen en eski tanımlama Sümerlere ait olan Gılgamış Destanı’ndaki kahramanın cesaretli, azimli, kibirli ve asi yürekli olarak tasvir edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Costa ve McCrae, 2006: 96). Bunun yanında milattan önce beşinci yüzyılda Yunan hekim Hipokrat tarafından bedenin dört temel sıvı ya da salgı bulundurduğu ve bu salgıların duygu ve davranış düzeni anlamına gelen çeşitli mizaçlar ile bağlantılı olduğu öne sürülmüştür. Milattan sonra ikinci yüzyılda bir başka Yunan hekim Galen ise bireyin kişiliğini vücudunda hangi salgının baskın olduğu ile ilişkilendirmiştir. Kan, neşeli mizaç (canlı ve hareketli); balgam, sakin mizaç (ilgisiz ve ağır kanlı); kara safra, melankolik mizaç (üzgün ve düşünceli); iltihap, asabi mizaç (sınırlı ve telaşlı) ile bağdaştırılmıştır (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 407).

Kişilik kavramını açıklamada net bir fikir birliğinin oluşmadığı ve kişiliğin birçok farklı şekilde tanımlandığı gözlemlenmektedir. “Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi” olarak tanımlanabilmektedir. Bu ve yapılan birçok tanımda kişilik kavramında dört temel özellik bulunmaktadır. Bunlardan ilki bireyi diğerlerinden farklı kılan ayırt edici özelliğe sahip olmasıdır. Bu ayırt edici özellik diğer insanlarda pek görünmeyen yönleri yani bireysel farklılıkları ifade etmektedir. Bir diğer özellik

olan tutarlılık ise kişinin benzer durumlardaki davranışının istikrarlılık göstermesidir. Bireyin belirli durumlarda çoğunlukla göstermiş olduğu davranışları kişiliğinin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Kişilik birçok birimden oluşan bir sistemdir. Yapılaşmış kavramı ise bu sistemlerin her birinin birbiri ile bağlantılı bir şekilde örüntü geliştirmesini ifade etmektedir. Bir bireyin kişilik özelliklerinin uyum içinde ve tutarlı bir örüntü geliştirmiş olması beklenir. Kişilik tanımında kullanılan son özellik ise ilişki kuruluş biçimleridir. Bireyin kendi duygu ve düşüncelerinin yanında diğer insanları, olayları ve nesnelere de algılayabilmesi hem iç hem de dış çevresi ile sürekli ilişki içerisinde olduğunun göstergesidir. Bireyin iç ve dış çevre ile kurduğu ilişkinin biçimini belirleyense kişiliğidir (Cüceloğlu, 2006: 407-408).

Kişiliğin karmaşık doğasını anlamaya yardımcı olan sekiz temel yönü olduğu belirtilmektedir. (1) Birey bilinçsiz yönlerden, anlık farkındalığın olmadığı güçlerden etkilenmektedir. Ebeveynlerimizin söylediği veya yaptığı şeyleri başkalarına söylemek ya da yapmak bunun bir örneğidir. (2) Birey bir kimlik veya benlik duygusu sağlayan ego güçlerinden etkilenmektedir. Davranışlarımızdaki tutarlılığı sürdürmek buna örnek olarak verilebilir. (3) Bireyler benzersiz bir genetik, fiziksel, fizyolojik ve mizaç doğasına sahip biyolojik varlıklardır. İnsan türünün milyonlarca yıl içinde evrim geçirmiş olmasına rağmen her birey benzersiz bir biyolojik sisteme sahiptir. (4) İnsanlar kendilerini çevreleyen deneyimler ve ortamlar tarafından şartlandırılmakta ve şekillendirilmektedir. Farklı kültürlerin bireylerin yanıt verme şekillerini etkiliyor olması buna bir örnektir. (5) İnsanların çevrelerindeki dünyayı düşünen ve aktif olarak yorumlar yapmasını sağlayan bilişsel bir boyutu vardır. Farklı insanlar, etraflarında olup bitenleri farklı şekillerde yorumlamaktadır. (6) Birey belirli özelliklerin, becerilerin ve yatkınlıkların bir koleksiyonudur. Her birimizin belirli yetenekleri ve eğilimleri olduğunu yadsıyamayız. (7) İnsanların yaşamlarında var olan ruhsal boyut, bireyleri varoluşlarının anlamını düşünmeye sevk eder. İnsanlar, bilgisayarlar tarafından programlanan robotlardan çok daha fazlasıdır. Mutluluk ve kendini gerçekleştirme arayışındadırlar. (8) Kişi ve belirli çevre arasında devam eden etkileşimler bireyin doğasını oluşturur. Bahsedilen sekiz yönün birlikte ele alınmasının kişiliği tanımlamamıza ve anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir (Friedman ve Schustack, 2016: 2).

2.2.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişiliğin oluşumunda, evrimsel gelişmeye bağlı olan olgunlaşma ve öğrenmeye bağlı olan bireyleşme-toplumsallaşma süreçlerinin etkili olduğu ifade edilmektedir. Olgunlaşma, doğuştan var olan gelişmemiş yetilerin öğrenme olmaksızın kendiliğinden gelişmesi ve belirli

bir düzeye ulaşmasıdır. Bireyleşme-toplumsallaşma, çevrenin sağladığı eğitim ve yaşam deneyimleri ile bireysel davranışların öğrenerek şekillenmesi ve toplumsal davranış örüntülerinin oluşmasıdır (Öztürk ve Uluşahin, 2011: 94). Kişiliği oluşturan faktörler hususunda farklı görüşler söz konusu olsa da kişiliğin gelişimini etkileyen faktörlerin dört temel başlık altında incelendiği görülmektedir.

1. Kalımsal (genetik) ve biyolojik faktörler

Kişiliğin diğer insani özellikler gibi nesilden nesile aktarılabileceği ifade edilmektedir. Kalıtımın göz rengi, boy gibi dış görünüş özelliklerinin yanı sıra kişiliği de etkilediği düşünülmektedir (Burger, 2006: 341-342).

Bir bireyin kişiliğinin nihai açıklamasının, kromozomlarda bulunan genlerin moleküler yapısı olduğu savunulur. Nitekim ikizleri veya evlat edinmeleri inceleyen çalışmalar genetik faktörlerin kişilik üzerindeki etkisini ortaya çıkartmıştır. Pek çok farklı ülkede kişilik ölçümlerinin yapıldığı çalışmalarda evlat edinilen kardeşlerin kişilik açısından benzer olmadıkları; doğumda ayrılan ikiz kardeşlerin ise birlikte yetiştirilen kardeşler kadar benzer olduğu bulunmuştur. Ayrıca genetiğin kişilik benzerliklerinin yaklaşık %50'sini; mesleki ve boş zamanlardaki benzerliklerin yüzde 30'undan fazlasını oluşturduğu saptanmıştır (Pinker, 2006; Robbins ve Judge, 2015: 155).

2. Ailesel faktörler

Kişilik teorisyenleri kişilik gelişimi üzerinde ailenin doğrudan bir etkisi olduğunu belirtirler (Friedman ve Schustack, 2016: 297). Yaşamın ilk birkaç yılının, yetişkin kişiliğinin oluşumunda oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çocuk ebeveynleri tarafından aşırı korumacı tutum ile yetiştirildiğinde, ileri yaşlarda kendi başına yaşama, kendi kararlarını alma ve karşılaştığı sıkıntılarla başa çıkmada zorlanır. Bunun yanında ebeveynlerin çok az ilgi gösterdiği çocuklar ise soğuk, şüpheli olabilir ve ilişki kurmakta zorlanırlar. Bu noktada dengeyi koruyabilmek, ilgisiz kalmadan çocukların kendi tercihlerini yapmalarına izin vermek sağlıklı bir kişilik gelişimi açısından önemli bir husustur (Burger, 2006: 153).

Kişiliğin şekillenmesinde ebeveynlerden alınan genlerin ötesinde, çocukken deneyimlenen ortamın da büyük bir role sahip olduğu ifade edilmektedir. Ebeveynler, kardeşler ve geniş ailenin diğer üyeleri (büyükanne, büyükbaba, teyze, amca gibi) kişiliğin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Özellikle ebeveynler kendi davranışları aracılığıyla rol model olarak güçlü bir şekilde kişilik gelişimini etkilemektedirler. Sıcak ve besleyici bir evde büyüyen bir

çocuğun, soğuk ve steril bir ortamda büyüyen bir çocuğa göre daha iyi bir kişiliğe sahip olma olasılığı daha yüksektir. Bunların yanında ailenin durumu da kişilik farklılıklarının önemli bir kaynağıdır. Ailenin sosyoekonomik düzeyi, ırkı, dini ve coğrafi konumu; ailenin büyüklüğü ve aile içerisindeki doğum sırası durumsal etkiler arasında bulunmaktadır. İlk doğan çocuk genellikle bölünmemiş ebeveyn ilgisine sahip olur ve özdeşleştiği ebeveynleri gibi daha muhafazakâr ve vicdanlı büyüme eğilimindedir. Sonradan doğan çocukların da genellikle daha uzlaşmacı, yeni fikir ve deneyimlere daha açık olduğu ifade edilmektedir (Hellriegel ve Slocum, 2011: 72-75).

3. Sosyal-kültürel faktörler

Sosyal çevrenin kişilik üzerinde etkili olduğu kabul edilen bir görüştür. Doğup büyüdüğümüz kültür, dönem ve yaşanan toplumsal olaylar kişilik gelişimini etkileyebilmektedir. Etnik köken ve bir azınlık ya da çoğunluk kültürünün parçası olup olmamak kişiliğin belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Horney erkek ve kızların çocukken maruz kaldığı çok farklı sosyal ortamlara dikkat çekmektedir. Erkek egemen kültürde yetişen kız çocukları ile anaerkil kültürlerde yetişen kız çocuklarının farklı kişilik özelliklerine sahip olabileceğini öne sürmektedir. Fromm ise tarihsel süreçlerin ve olayların kişilik üzerinde etkili olabileceğini; bireylerin dönemin ihtiyaçlarına uygun kişilik yapısı oluşturabileceğini belirtmektedir. Bunların yanında savaşlar ve ekonomik durgunluklar gibi büyük ölçekli toplumsal olayların ve daha sıradan yaşam değişikliklerinin (ebeveyn olma, boşanma, iş değiştirme vs.) de kişiliği etkileyebileceği ifade edilmektedir (Schultz ve Schultz, 2005: 468-469).

Bireyler doğdukları andan itibaren belirli gruplar içerisinde yer alır. Çoğu bireyin ait olduğu ilk grup ailedir. Daha sonra bireyler, çocukluk döneminde oyun, ergenlik çağında okul ve yetişkinlikte iş arkadaşları ile farklı sosyal gruplar içerisinde bulunmaktadır. Hayatın erken dönemlerinden sonraki yaşantılara kadar ait olunan grupların bireylerin kişiliğini şekillendirmeye devam ettiği ifade edilmektedir. Bireylerin bu gruplar içerisinde sahip oldukları sayısız rol ve deneyimler ise kişilik farklılıklarının kaynağını temsil etmektedir (Hellriegel ve Slocum, 2011: 75-76).

4. Coğrafi ve fiziki faktörler

Kişilik oluşumunu etkileyen coğrafi ve fiziksel faktörlerin, özellikle toplumun kültürü ve antropolojik yapısı üzerinde de etkisi oldukça fazladır. İnsanların kıyı kesimlerde, kara

bölgelerinde, ova yerlerde veya dağlık yörelerde; sıcak ya da soğuk iklimlerde yaşamaları kişiliklerini etkileyebilmektedir. Başka bir deyişle coğrafi farklılıklar kişilik farklılıklarını beraberinde getirmektedir (Zel, 2001; Akt. Tatlılıoğlu, 2013).

2.2.3. Kişilik Kuramları

2.2.3.1. Psikanalitik Kuram

Bilinçaltı etkilerin davranışlar üzerindeki gücünü fark eden Freud, ilk kapsamlı kişilik kuramını geliştirmiştir. Freud topografik modelinde kişiliği bilinç, bilinç öncesi ve bilinç dışı olmak üzere üçe ayırmıştır (Burger, 2006: 107-108).

Bilinç: Zamanın herhangi bir noktasında farkındalıktaki zihinsel unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Doğrudan ulaşılabilen tek zihinsel yaşam düzeyi olan bilinç, iç ve dış uyaranların algılanmasını sağlamaktadır. Algılanan yeni uyaranlar, eskilerin bilinçten kaybolmasına neden olmaktadır (Feist ve Feist, 2008: 26; Burger, 2006: 77).

Bilinç öncesi: Bilinçte olmayan ancak bilinçli bir çaba ile oldukça hızlı bir şekilde çağrılabilen tüm unsurları içermektedir. Özel bir dikkat çabası ile geçici bir süre bilinç düzeyine çağrılabilen anı, düşünce, dürtü ve duygular; dikkat odağı başka bir alana kaydığında hızlıca bilinç öncesine geçmektedir (Feist ve Feist, 2008: 25; Öztürk ve Uluşahin, 2011: 54).

Bilinç dışı: Farkındalığın ötesinde olsa da sözlerin, duyguların ve eylemlerin çoğunu motive eden dürtü veya içgüdüleri içermektedir. Kişi açık davranışlarının bilincindedir ancak bunların arkasında yatan zihinsel süreçlerin farkında değildir. Freud'a göre rüyaların, dil sürçmelerinin ve bastırma denilen unutkanlığın arkasındaki anlamlar incelenerek bilinç dışına ulaşılabilir (Feist ve Feist, 2008: 24).

Topografik modelin kişiliği sınırlı şekilde açıkladığını düşünen Freud, ek olarak yapısal modeli oluşturmuştur (Burger, 2006: 77). Yapısal modele göre kişilik id (alt benlik), ego (benlik) ve süperegö (üst benlik) olmak üzere üç yapıdan oluşmaktadır (Friedman ve Schustack, 2016: 47-49):

İd: İçgüdüler ve dürtüler olarak adlandırılan temel psişik enerjiyi ve motivasyonları içerir ve zevk ilkesinin taleplerine göre çalışır. Arzuların tatmin edilmesi ile iç gerilimin azaltılmasını sağlamaktadır.

Ego: Gerçek dünyayla başa çıkmak için gelişen kişilik yapısıdır. Ego gerçeklik ilkesine göre işleyen id ile mücadele halinde olan bir yapıdır. İdin arzuları ile gerçekler arasında denge sağlamak için çalışmaktadır.

Süperego: Toplum tarafından şekillendirilen belirli ahlak kurallarının içselleştirilmesi ile ortaya çıkan kişilik yapısıdır. İd ve egoya hükmedebilen süperego hem bilinen iç etik yönergeler doğrultusunda hem de bazı bilinçsiz ahlaki güçler ile şekillenebilmektedir. Bireysel eylemlere baskı yapan ve sınırlayan içselleştirilmiş güçlerin her zaman farkına varılamamaktadır.

Freud kişinin benzersiz karakter tipinin, büyük ölçüde çocuklukta ebeveyn çocuk etkileşimleri ile geliştiğini öne sürmektedir. Yetişkin kişiliğinin yaşamın ilk beş yılındaki deneyimler ile oluştuğunu savunmaktadır. Freud yaşamın ilk beş yılını kapsayan ve beş ana evreden oluşan psikoseksüel gelişim dönemleri belirlemiştir. Her gelişim döneminde bir sonraki aşamaya geçmek için çözülmesi gereken çatışmalar bulunmaktadır. Çözülemeyen çatışmalar bireyin o gelişim döneminde sabit kalmasına sebep olur ve sağlıklı kişilik gelişimini engeller. Psikoseksüel gelişim dönemleri şu şekildedir (Schultz ve Schultz, 2005: 61-67):

Oral dönem (0-1 yaş): Bakım veren kişiye bağımlı olan bebeğin başlıca zevk kaynağı ağızdır. Bebek emmekten, ısırılmaktan ve yutmaktan zevk alır. Bakım verenin bebeğin taleplerine nasıl cevap verdiği önem arz etmektedir. Bebek anneden dünyayı iyi ya da kötü, tatmin edici ya da sinir bozucu, güvenli ya da tehlikeli olarak algılamayı öğrenir. Bebeğin süttten kesilmesi ile oral dönem sona erer.

Anal dönem (1-3 yaş): Bu dönemde zevk kaynağı anüstür. Dışkılamadan zevk alan çocuk tuvalet eğitimi ile bu zevki ertelemeyi ya da geciktirmeyi öğrenmelidir. Tuvalet eğitimi deneyimi kişilik gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Uygun şekilde gerçekleştirilmeyen (çocuk isteksiz ve ebeveyn zorlayıcı bir tutum içerisinde ise) tuvalet eğitimi çocukta düşmanca ve sadist davranış biçimlerinin ya da inatçı ve cimri bir kişiliğin temellerinin oluşmasına sebep olabilmektedir.

Fallik dönem (4-5 yaş): Cinsel organları keşfetmeye ilgi gösteren çocuk için zevk odağı anüsten cinsel organlara geçmiştir. Bu dönemin temel çatışması çocuğun karşı cins ebeveyni için bilinçsiz arzudur. Kız çocuklarının babaya (electra kompleksi) ve erkek çocuklarının da anneye (oidipus kompleksi) olan ilgisi artmaktadır. Yetişkinlerin tutumları karmaşık olan bu

çatışmaların çözümünde büyük önem taşımaktadır. Uygun şekilde çözülemeyen çatışmalar, küstah ve kibirli bir kişiliğin gelişmesine sebep olabilmektedir.

Latent dönem (5 yaş-ergenliğe geçiş): Bu dönem önceki evreler için bir gecikme süresidir ve psikoseksüel evre olarak nitelendirilmemektedir. Bireyler okul faaliyetlerine, hobilere ve aynı cinsten kişiler ile arkadaşlıklar geliştirmeye ilgi göstermektedir.

Genital dönem (ergenlik-yetişkinlik): Gelişimin son evresi olan bu dönemde çatışmaların diğer dönemlerden daha az yoğun olduğu ifade edilmektedir. Karşı cinse ilginin arttığı bu dönemde kişi sosyal olarak kabul edilebilir arkadaşlıklar kurabilmekte ya da kararlı bir yetişkin ilişkisi yaşayabilmektedir. Kişinin aşk ve iş ile tatmin sağlayabileceği düşünülmektedir.

2.2.3.2. Hümanistik Kuram

Hümanizm, insan çıkarlarının ve değerlerinin birincil öneme sahip olduğu bir düşünce sistemidir. Hümanistik kuram, insanın güçlü yanlarını ve özlemlerini, bilinçli özgür iradeyi ve potansiyelin gerçekleştirilmesini vurgulamaktadır. İnsan doğasının gurur verici ve iyimser bir görüntüsünü sunan kuramcılar insanları büyüme ve kendini gerçekleştirme ile ilgilenen aktif, yaratıcı varlıklar olarak tanımlarlar. Abraham Maslow ve Carl Rogers bu kuramın öncüleri olarak kabul edilmektedir (Schultz ve Scuhultz, 2005: 305-306).

Maslow kişiliğin bilinçli boyutlarına yoğunlaşmış ve kişiyi harekete geçirdiğini düşündüğü iki tür güdü belirlemiştir. Bunlar bir nesnenin eksikliğinden duyulan yetersizlik güdüsü (temel gereksinimler; açlık susuzluk gibi) ve kişinin karşılık beklemeden sevmesi, kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlarını ifade eden büyüme gereksinimleridir. Yetersizlik ve büyüme gereksinimleri fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, saygı, kendine gerçekleştirme şeklinde hiyerarşik olarak sıralanmıştır. İhtiyaçlar hiyerarşinde yüksek düzeydeki gereksinimlere ulaşmak, düşük düzeydeki gereksinimlerin tatmini ile mümkündür. İnsanların çoğu kendini gerçekleştirme gereksinimi baskın hale gelene dek bu hiyerarşide ilerlemeye devam etmektedir. Ancak çok az sayıda insan, tam potansiyelini gerçekleştirebildiği anlamına gelen kendini gerçekleştirme noktasına ulaşabilmektedir (Maslow, 1970; Burger, 2006: 429-435).

Rogers insanların yaşamlarında belirli bir doyum noktasına ulaşmak için doğal bir çaba sarf ettiğini savunur ve hedeflenen doyum noktasına ulaşan insanları potansiyellerini tam kullanan kişiler olarak tanımlar. Tam potansiyeli kullanan kişi olma yolundaki başarısızlıklar

ise kişinin yaşadığı kaygılar neticesinde psikolojik savunma yöntemleri ile tepki göstermesinden kaynaklanmaktadır. Kaygı, kişinin kendisi ile ilgili sahip olduğu bilgilere ters düşen başka bir bilgi ile karşılaştığında yaşanır. Karşılaşılan yeni bilgi kişinin benliğini tehdit ediyorsa, bu bilgi bilinç düzeyinin altında tutulur (Burger, 2006: 424-425). Benlik bilincine önem veren Rogers, kişinin kendisi ile ilgili düşüncelerinin, algılarının ve kanaatlerinin benlik bilincini içerdiğini belirtmektedir. Rogers'a göre herkes daha olumlu bir benlik geliştirme çabası içerisinde ve bunun için kişinin koşulsuz sevgi ile yetişmesi gerekir. Koşulsuz sevgi bireyin her durumda sevgi ve saygıya layık olduğu anlayışının ürünüdür. Burada kişinin öncelikle kendisini koşulsuz sevmesi ve sayması sağlıklı bir kişilik gelişiminin temel ilkesi olarak görülmektedir (Cüceloğlu, 2006: 428-429).

2.2.3.3. Davranışsal/Sosyal Öğrenme Kuramı

Nesnel olarak gözlemlenebilen ve manipüle edilebilen davranışlar ile ilgilenen davranışçılar kişiliği yalnızca uyaranlara, açık davranış kümelerine veya alışkanlık sistemlerine verilen öğrenilmiş yanıtların birikimi olarak tanımlamaktadırlar (Schultz ve Schultz, 2005: 377).

Davranışın oluşumunda ve devamlılığının sağlanmasında klasik ve edimsel koşullanma süreçleri üzerinde durulmaktadır. Klasik koşullanmada daha önce tepkiye yol açmayan uyarıcı ile doğal olarak tepkiye yol açan uyarıcı arasında yeni bir ilişkinin kurulmasına odaklanılırken; edimsel koşullanmada daha çok organizmanın kendiliğinden yaptığı davranışların sıklığına odaklanılmaktadır (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 165-176; Burger, 2006: 511-520)

Öğrenmenin insan davranışı üzerinde önemli bir yeri olduğu ve öğrenilen davranış alışkanlıklarının kişiliği oluşturduğu ifade edilmektedir. Öğrenme pekiştirme ya da cezalandırma yöntemleri ile gerçekleştirilebilir. Bir davranışın sıklığının artırılmasının sağlanması pekiştirme; azaltılmasının sağlanması ise cezalandırma olarak ifade edilmektedir. Geçmişte ödüllendirilerek pekiştirilen davranışlar, gelecekte kendilerini daha sık gösterme eğilimindedirler. Dolayısıyla geçmişte davranışların nasıl koşullandırıldığı, kişinin ilerideki davranışlarını ve kişiliğini belirlemektedir. (Cüceloğlu, 2006: 423; Burger, 2006: 520).

2.2.3.4. Bilişsel Kuram

İnsanların çevrelerindeki dünyayı düşünmeye ve anlamaya çalıştığı gerçeği tüm kişilik teorilerinin hesaba kattığı bir husustur. Ancak kişiliğe yönelik bilişsel yaklaşımlar, algı ve bilişi bir kişi olmanın ne anlama geldiğinin özü olarak görürler. İnsanların çevrelerini yorumlama

biçimleri, insanlıklarının merkezi olarak görülmekte ve insanların bunu yaparken birbirinden farklılık gösterme biçimleri de bireyselliklerinin merkezi olarak kabul edilmektedir (Friedman ve Schustack, 2016: 153).

Biliş, bilme eylemi ya da süreci anlamına gelmektedir. İnsanların tutarlı davranış kalıplarını bilgi işleme yolları ile açıklayan bilişsel yaklaşımlar, bilinçli zihinsel süreçlere odaklanmaktadır. Özetle bilişsel kuram kişiliği, insanların çevrelerini ve kendilerini nasıl tanımaya başladığına, nasıl algıladıklarına, değerlendirdiklerine, öğrendiklerine, düşündüklerine, karar verdiklerine ve sorunları nasıl çözdüklerine odaklanarak tanımlamaktadır (Schultz ve Schultz, 2005: 353; Burger, 2006: 639).

2.2.3.5. Özellik Kuramı

Özellik kuramı, gelecekteki davranışları tahmin etmek amacıyla insan kişiliğini oluşturan özellikleri tanımlamaya çalışmaktadır (Ciccarelli ve White, 2018: 561). Bireyde bulunan özellikler farklı durumlar karşısında tutarlı davranışlar ortaya koymasını sağlayan kalıcı nitelikler veya vasıflardır (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 408).

Kişiliği oluşturan özellikleri listelemeye yönelik çalışmalarda bulunan Allport ve Odbert, buldukları yaklaşık 18.000 özelliğin eş anlamlılarının elenmesi sonucunda 200 özellik tespit etmişlerdir. Allport bu özellikleri kategorize ederek temel, merkezi ve ikincil özellikler olmak üzere üç farklı bireysel özellik türü belirlemiştir. Temel özellikler, bireyin hayatının her alanında yer alacak şekilde yaygın ve etkilidir. Merkezi özellikler, bireyin davranışlarını belirli temalar çerçevesinde en iyi tanımlayan özelliklerdir. İkincil özellikler ise temel ve merkezi özelliklere göre daha az tutarlılık gösteren çok göze çarpmayan zayıf özelliklerdir (Schultz ve Schultz, 2005: 257; Ciccarelli ve White, 2018: 562).

Cattell, Allport tarafından listelenen özellikleri gruplandırmış, derecelendirmiş ve ardından faktör analizi yoluyla birleştirmiştir. İstatistiksel bir teknik olan faktör analizi, birbirleri ile ilişkili olan ancak diğeri ile ilişkili olmayan değişkenlerin bir boyut veya faktör oluşturmasını sağlamaktadır. Böylece bilgilerin yeniden işlenmesine veya azaltılmasına yardımcı olarak bilgileri daha anlaşılır hale getirmektedir. Faktör analizi bulgularına dayanarak 16 kaynak özellik belirleyen Cattell, bu özellikleri geliştirdiği On Altı Kişilik Faktörü Anketi (16PF) ile değerlendirmiştir. Ankette her iki uçta bulunan iki zıt özelliğin bir dizi olası derece ile ölçülmesi sağlanmaktadır. Örneğin, çekingen/girişken (reserved/outgoing) boyutunun çekingen ucuna yakın puan alan biri, ortada veya karşı uçta puan alan birine göre daha içe dönük

olarak nitelendirilmektedir (Friedman ve Schustack, 2016: 181-183; Ciccarelli ve White, 2018: 562).

Kişiliği tanımlamak için çalışmalarına devam eden araştırmacılar, kişiliğin beş boyuttan oluştuğu konusunda fikir birliğine varmışlardır (Feist ve Feist, 2008: 423).

2.2.4. Beş Faktörlü Kişilik Modeli

Beş faktörlü kişilik modeli, kişiliği tanımlamak için kullanılan sıfatların kapsamlı faktör analizlerinden ortaya çıkmıştır. Kişiliğin tümevarımsal bir yaklaşım ile açıklandığı bu modelde teorinin elde edilen veriler ile ortaya çıktığı görülmektedir. Nitekim yapılan çalışmaların da teoriye dayalı olmaktan ziyade çoğunlukla araştırma odaklı olduğu gözlemlenmiştir (Friedman ve Schustack, 2016: 187).

Beş faktör modelinin kültürlerarası geçerliliğini değerlendirmek amacıyla araştırmacılar farklı dillere yönelmiştir. Kişiliği tanımlayan terimler Flemenkçe, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Slovakça, İbranice, Macarca, Çince, Filipince, Lehçe ve Rusça gibi dillere çevrilerek araştırmalar yürütülmüş ve büyük ölçüde modeli destekleyici nitelikte veriler elde edilmiştir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Türkçe dilinde kişilik özelliklerini belirten sıfatlarla yürütülen çalışmada da benzer şekilde beş faktör kişilik modelinin desteklediği verilere ulaşılmıştır (Somer ve Goldberg, 1999). McCrae ve Costa (1997), farklı kültürleri temsil eden beş farklı dil grubunda çalışma yürütmüş ve verilerin beş faktör kişilik modelinin evrensel olduğunu gözler önüne sermiştir.

Büyük beşli olarak da nitelendirilen beş faktör kişilik modelinin boyutları, dışadönüklük, deneyime açıklık, nevrotiklik/duygusal dengesizlik, uyumluluk/yumuşak başlılık ve sorumluluk/öz disiplin şeklinde belirlenmiştir (Burger, 2006: 253; Bacanlı ve ark., 2009).

2.2.4.1. Dışadönüklük (Extraversion)

Dışadönüklük boyutu sevecen, neşeli, konuşkan, eğlenceyi seven, sosyal ve girişken insanların özelliklerini tanımlarken; diğer boyutta bulunan içedönüklük ise çekingen, sessiz, yalnız, pasif olan insanların özelliklerini barındırmaktadır (Feist ve Feist, 2008: 422). Dışadönüklük arkadaşça, samimi, içten bir kişisel etkileşim tarzına atıfta bulunur. İçedönüklük ise kişinin diğer insanlar ile kurduğu bağların zayıflığını, daha soğuk ve resmi etkileşim tarzını ifade eder (McCrae ve Costa, 2003: 49).

2.2.4.2. Deneyime Açıklık (Openness)

Deneyime açıklık boyutu, farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde isimlendirilmiştir. Zeka, kültür ve gelişime açıklık olarak da tanımlanan bu boyut, üzerinde en az fikir birliğinin sağlandığı boyuttur. Deneyime açıklık boyutunu meraklı, yaratıcı, hayal gücü kuvvetli, değişikliği seven, ilgileri geniş, açık fikirli gibi özellikler ifade etmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Bu boyutun diğer ucunda yer alan bireyler ise gerçeği, yaratıcı olmayan, rutini tercih eden ve tutucu gibi özellikler ile nitelendirilmektedir (McCrae ve Costa, 2003).

2.2.4.3. Nevrotiklik/Duygusal Dengesizlik (Neuroticism)

Nevrotiklik, insanların sadece derece olarak farklılık gösterdiği bir kişilik boyutudur. İnsanlar benzer duygular yaşayabilir ancak bunların hissedilme sıklığı ve yoğunluğu kişiden kişiye farklılık göstermektedir (McCrae ve Costa, 2003). Nevrotiklik boyutuna yakın olan insanların gergin, sinirli, stresli, dengesiz, karamsar ve endişeli olduğu; diğer uçta yer alan duygusal istikrarlılık boyutunda yer alanların ise daha sakin ve halinden memnun olduğu belirtilmiştir (Friedman ve Schustack, 2016: 187). Ayrıca nevtiklik boyutundan yüksek alan bireylerin daha fazla kişilerarası stres yaşadığı (belki de yarattığı), günlük olaylara ilişkin algılarının daha olumsuz ve başa çıkma seğimlerinin de daha uyumsuz olduğu saptanmıştır (Gunthert, Cohen ve Armeli, 1999).

2.2.4.4. Uyumluluk/Yumuşak Başlılık (Agreeableness)

Uyumluluk, bireylerin özelliklerinin daha insancıl yönünü içermektedir. Uyumlu insanların fedakâr, yardımsever ve şefkatli olma özellikleri ön planda iken uyumluluğun zıttını ifade eden dik başlı insanların ise başkalarına kayıtsız, benmerkezci ve kindar olması gibi özellikleri ön plana çıkmaktadır (Digman, 1990). Araştırmacılar uyumluluğu güven, dürüstlük, alęakgnlllk ve merhametlilik gibi alt boyutlar ile de tanımlamaktadır. Yüksek uyumluluk gösteren insanların başkalarını seven, verici ve sosyal ilgisi olan bireyler olduğu ifade edilmektedir (Somer ve ark., 2002).

2.2.4.5. Sorumluluk/z disiplin (Conscientiousness)

Sorumluluk çoğunlukla insanları birbirinden ayıran özelliklerini çağrıştıran durumlarda göreceli olarak kalıcı ve tutarlı bir şekilde düşünme, hissetme ve davranma eğilimlerini yansıtan bir kişilik özelliği olarak dşnlmektedir (Roberts, Jackson, Fayard, Edmonds ve Meints,

2009: 369). Sorumluluk sahibi insanlar genellikle temkinli, güvenilir, azimli ve organize dir. Sorumluluk sahibi olmayan insanlar ise dikkatsiz, düzensiz ve güvenilirmez olma eğilimindedir (Friedman ve Schustack, 2016: 187).

2.3. Özgecılık

2.3.1. Özgecılık Kavramı

Özgecılık kavramının net bir tanımı olmamakla birlikte verme, paylaşma, iş birliği yapma, yardım etme ve diğer yönlendirilmiş davranışların farklı biçimlerine atıfta bulunarak açıklandığı görülmektedir (Monroe, 1994: 862). Türk Dil Kurumu (2020) özgeciliği (diğerkâmlık), herhangi bir çıkar gözetmeden, kişinin diğer bireyler veya toplumun iyiliği adına fedakârlıkta bulunmayı prensip edinmesini sağlayan tutum olarak tanımlamaktadır.

Özgecılık kavramı İngilizce'deki 'altruizm' kelimesinin Türkçe karşılığıdır ve bireyin, bir organizasyon çerçevesinde hedef kitledeki kişilerin koşullarını dikkate alarak zamanını, imkanlarını ve enerjisini gönüllü hizmet sağlamak amacıyla kullanması olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte dini ve ahlaki duygular ile hayırseverlik gibi kavramlar bireyi gönüllü olarak diğer insanlara destek olması hususunda güdülemekte ve 'özgecılık' kavramı kapsamında incelenmektedir (Palaz ve Boz, 2008: 98).

Özgecılık, 1830 yılında Fransız filozof Auguste Comte tarafından temeli atılan ve 'başkalarının iyiliği için yaşama arzusu' olarak tanımlanan bir ahlak görüşüdür. Latince'de "diğeri için" anlamına gelen "alter" ve "u" kelimelerinden türetilmiştir. Her kişinin asıl yükümlüğünün, kendisini başkalarına ve topluma adanmak olduğunu belirten Comte, insanlığın ahlak ve kültür bakımından gelişmesinin koşulunun özgecılık olduğunu ileri sürmektedir (TDK, 2021; OED, 2021).

Özgecılık, bağış yapma, yardımda bulunma ve sorumluluk alma gibi olumlu sosyal davranışları kapsamaktadır. Fakat her olumlu sosyal davranış özgeci davranış olarak kabul edilmemektedir (Akbaba, 1994: 17). Monroe (1994)'e göre özgecılık bireyin, kendisi için risk oluşturabilecek durumlar dahil olmak üzere fedakârlıkta bulunarak, bir başkasına fayda sağlamayı amaçlayan davranışı olarak ifade edilmektedir. Bu tanıma göre özgecilikte dört kritik nokta bulunmaktadır (Monroe, 1994: 862-863):

- Özgecilik bir eylem gerektirmelidir. Yalnızca iyi niyet veya iyi niyetli düşünceler özgecilik olarak kabul edilmemektedir.

- Özgeci eylemin amacı bir başkasının refahını artırmak olmalıdır. Kişi kendi refahını artırmak amacıyla bir davranışta bulunuyor ve bunun sonucunda bir başka kişinin de refahının artmasını sağlıyorsa bu özgeci bir eylem olarak ele alınmamaktadır.

- Özgecilikte niyetler sonuçlara göre daha ehemmiyetlidir. İyi niyetle yapılmaya çalışılmış bir davranışın sonucu kötü veya uzun vadede olumsuz olduysa bu özgeciliği azaltmamaktadır.

- Özgeci eylemde bulunan kişinin refahında bir miktar azalma riski taşınmalıdır. Kişinin hem kendi refahını hem de başka bir kişinin refahını iyileştirmeye yönelik bir davranışta bulunması özgeci bir eylem değil kolektif bir eylem olarak nitelendirilmektedir.

Jarymowicz (1992) iki tür özgeci katılımdan bahsetmektedir. Birinci tür özgeci katılım, kişinin kendi refahını artırmaya yönelik davranışlarda bulunduğu ‘benmerkezci özgecilik’ olarak nitelendirilmektedir. Kişinin kendisini diğerlerinden ayırt edememesine dayanan, kişisel değerlendirme standartlarının, iç motivasyonun ve güçlendirme kaynaklarının yokluğunu ifade eden düşük öz yapı (self-structure) gelişiminden kaynaklanan bu özgeci katılım, bağlılık ve/veya uygunluk gerektiren dış sosyal faktörler tarafından düzenlenmektedir. İkinci tür özgeci katılım ise kişinin diğerinin refahını artırmaya yönelik davranışlarda bulunduğu ‘diğeri merkezli özgecilik’ olarak nitelendirilmektedir. Kişisel standartların ve iç düzenleme mekanizmalarının gelişmiş olduğu sağlam öz yapıya dayanan bu özgeci katılım bireyin ‘diğerine kendi gibi’ davranmasını ifade etmektedir.

2.3.2. Özgeciliği Etkileyen Faktörler

Özgeciliği etkileyen ve özgeciliğin temelinde yer alan faktörler araştırmacıların incelediği bir konu olmuştur. Wilson (1978) özgeciliğin genler aracılığıyla aktarıldığını ve doğuştan gelen bir özellik olduğunu ileri sürmüştür. Fakat daha sonra yapılan çalışmalar özgeciliği sosyobiyojoloji temelinde incelemiş ve özgeciliğin sosyal yönüne de odaklanmıştır. Sonuç olarak içinde bulunulan toplumun özgecilik üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür (Wilson ve Wilson, 2007).

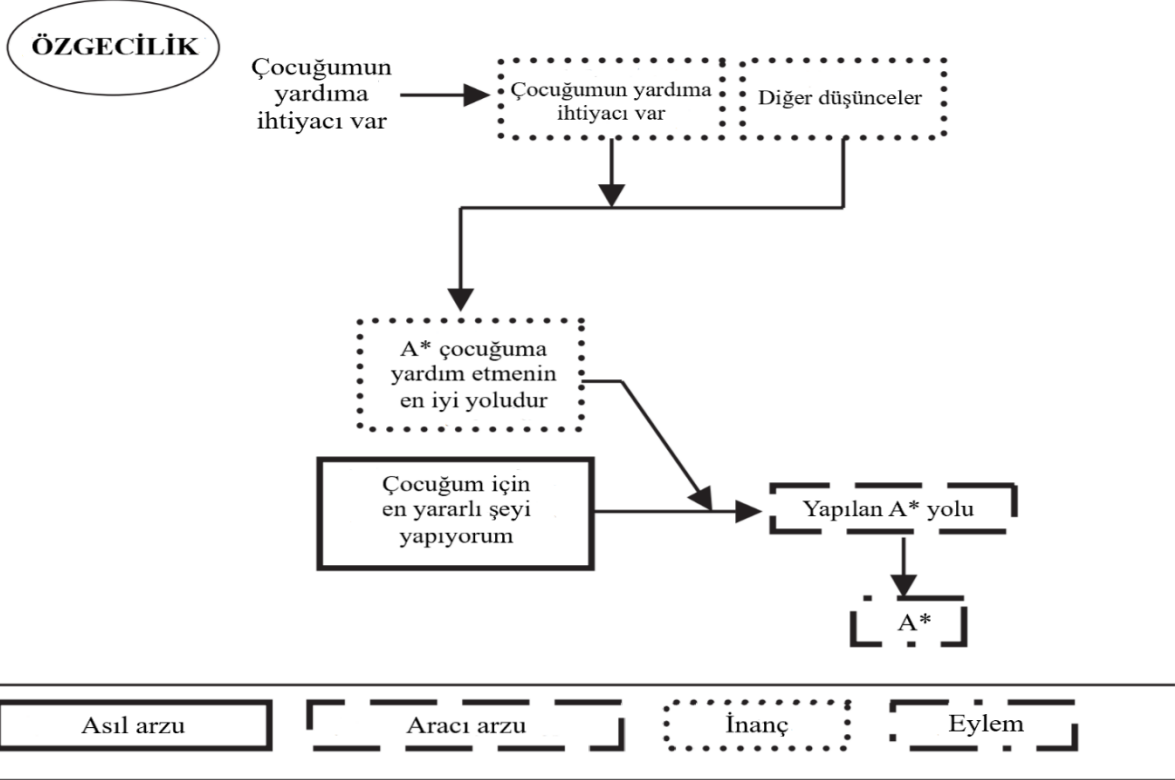
Cohen (1972)’e göre özgecilik, bireyin kendini içinde bulduğu sosyokültürel gerçekliğin bir işlevidir. Sosyokültürel düzeyde türetilen özgecilik için gerekli olan duygusal gelişimi sağlayan yapı ise ailedir. Aile bireylerinin yaşantıları bu özgeci davranışı etkileyen

önemli bir unsurdur. Bunun yanında sosyokültürel alanda ele alınan ve kültürel-ideolojik bir sistem olan din, özgecilik için yüksek bir değer geliştirmiştir. Carlo (2006) ve Wilson (2015) dinlerin çoğunun grubun iyiliği için özgecil davranışları teşvik ettiğini vurgulamış ve din temsilcilerinin (Hz. İsa, Hz. Muhammed) cömertlik, yardımseverlik, özgecilik ve bağışlama erdemlerini güçlü bir şekilde yansıtan özellik ve eylemlere sahip kişiler olarak nitelendirildiğini belirtmiştir.

Özgeciliği etkileyen bir diğer unsur ise empatidir. Empati-özgecilik hipotezi, empati duygusunun özgecil motivasyonu uyandırdığını belirtmiştir. Test edilen bu hipotez, muhtaç bir kişiye karşı duyulan empatinin gerçekten de o kişiye yardım etmek için özgecil bir motivasyonu uyandırdığı sonucunu ortaya koymuştur (Batson, Ahmad, Linsher ve Tsang, 2002).

Özgeciliği demografik faktörler ile inceleyen çalışmalarda ise cinsiyetin önemli bir belirleyici olduğu, kızların erkeklere oranla daha özgecil davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir (Carlo, Hausmann, Christiansen ve Randall, 2003; McGinley ve Carlo, 2007). Bununla birlikte ergenler ile yapılan çalışmada (Carlo ve ark., 2003) yaş arttıkça özgecil davranışlarda artış görülürken; üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada (McGinley ve Carlo, 2007) yaşın özgeciliği etkilemediği belirtilmiştir. Ayrıca kişiliğin özgecilik üzerindeki etkisi incelenmiş; açık ve dışadönük bireylerin özgecilik düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Oda ve ark., 2014).

Özetle biyolojik ve sosyal yapı, kültür, din, empati duygusu, kişilik ve bazı demografik faktörler özgecilik üzerinde etkili olabilmektedir. Bunların yanında özgeciliğin altında yatan davranışı psikolojik olarak inceleyen Stick, Doris ve Roedder (2010) bireyin yardım etme davranışı sergilemediğinde gelecekte kendini kötü hissedeceği inancı doğrultusunda özgecil davranışta bulunabileceğini öne sürmektedir.

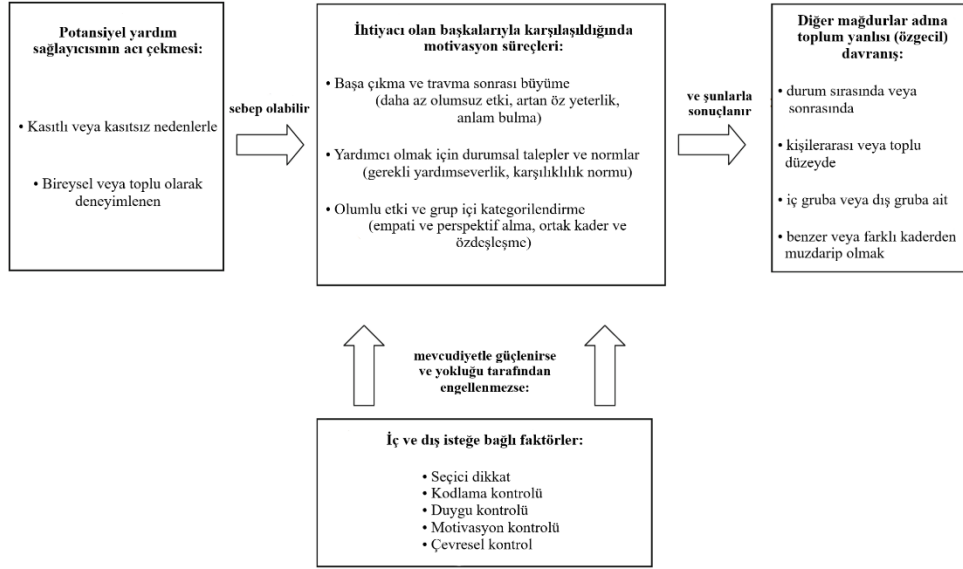

Şekil 2. Özgecil davranışın altında yatan psikolojik süreç (Stick ve ark., 2010: 160)

Stick ve arkadaşlarının (2010) tasvir ettiği bu modele göre birey çocuğunun yardıma ihtiyacı olduğunu gözlemlediğinde ‘çocuğumun yardıma ihtiyacı var’ diye düşünür ve bu düşünceye inançları eşlik eder. Kişi çocuğuna yardımcı olmanın en iyi yolunu (A* yolu) bularak harekete geçer. Burada kişinin düşüncesi ve bulunduğu yol ‘nihai arzu’dur ve özgeci davranış olarak kabul edilmektedir. Kişinin ‘çocuğumun yardıma ihtiyacı var’ şeklindeki düşüncesi ise ‘‘aracı arzu’’ olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca kişinin ‘yardım etme davranışında bulunmazsam gelecekte kötü hissedeceğim’ inancı ile hareket etmesi de özgeciliğe ‘‘aracı arzu’’ olarak yorumlanmaktadır. Sonuç olarak bireyler her zaman gerçekten yardım etme arzusuyla özgeci davranışta bulunmazlar. Özgeci davranışta nihai ve aracı arzu ayrımının yapılması bu noktada önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özgeciliğin temelini oluşturan faktörleri inceleyen Vollhardt (2009), ‘‘Acı Çekmekten Doğan Özgecilik Modelini’’ geliştirmiş ve acı çekmenin özgeci davranışa yol açabileceğini vurgulamıştır. Bu modelde acı çekmekten doğan özgeciliğin, boyutları gözlemlenmiş ve sistematik bir sınıflandırma yapılmıştır. İlk olarak potansiyel yardım sağlayıcının yaşadığı ıstırap ve gerçekleştirilen yardım davranışının özellikleri belirlenerek, kişinin hangi bağlamda

kimlere yardım ettiğine bakılmıştır. Daha sonra acı çekme ile toplum yanlısı davranışlar (özgecilik temelinde ele alınmıştır) arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için motivasyonel süreçlere bakılmış ve acı çekmekten doğan özgeciliği açıklayan temel motivasyonlar belirlenerek kavramsallaştırılmıştır. Son olarak acı çekmenin her zaman toplum yanlısı davranışa yol açmadığı göz önünde bulundurularak, belirlenen motivasyonların hangi koşullar altında gerçek toplum yanlısı davranışa yol açtığı araştırılmıştır.

Şekil 3. Acı çekmekten doğan fedakârlığın şematik modeli (Vollhardt, 2009: 72)

Olumsuz veya travmatik yaşantısı olan bazı bireyler, benzer zorluklar yaşayan kişilere karşı yardım etme yönünde içsel motivasyona sahiptir. Bu motivasyon yardım sağlayan kişiyi özgeci davranışta bulunmaya yöneltmektedir. Modelde bireyi özgeci davranışa yönelten motivasyonları artıracak içsel ve dışsal faktörler de bulunmaktadır. Bu faktörler beş başlık altında incelenmiştir: (1) seçici dikkat, yardım etme motivasyonunu destekleyen bilgiye odaklanma, (2) kodlama kontrolü, diğer mağdurlara yardım etme motivasyonu ile ilgili durumun özelliklerini tanıma, (3) duygu kontrolü, yardım etme niyetini zayıflatacak olumsuz etkinin düzenlenmesi, (4) motivasyon kontrolü, niyet ve hedefler doğrultusunda yardım etme motivasyonunun güvence altına alınması, (5) çevresel kontrol, diğer mağdurlara yardım etme niyetini destekleyen çevre anlayışı anlamına gelmektedir. Hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir fenomen olan Acıdan Doğan Özgecilik Modeli, olumsuz deneyimlerin nasıl dönüştürülebileceğini ortaya koymakta ve yalnızca mağduriyetten sonra bireysel refahı

artırmak için değil, aynı zamanda gelecekteki şiddeti önlemek ve olumlu sosyal değişime giden yolu güçlendirmek için de çok önemli bir yol göstericidir (Vollhardt, 2009).

2.3.3. Özgeciliği Açıklayan Kuramlar

2.3.3.1. Psikanalitik Kuram

Freud yapısal modelinde kişilik gelişimini id, ego ve süperego olmak üzere üç bölüme ayırmıştır. İd, kişisel zevklerin ilkesine göre hareket eder; ego, idin arzuları ile gerçekler arasında denge kurmak için çabalar; süperego ise toplumun belirlediği ahlak kurallarının içselleştirilmesi ile ortaya çıkar. Süperego, bilinen içsel etik yönergelerin kişiye ne yapması gerektiğini söyleyen vicdanı kapsamaktadır. Kültürel normlardan etkilenen bu içsel etik yönergeler, süperego oluşumunda kültürün önemine vurgu yapmaktadır (Friedman ve Schustack, 2016: 47-49).

Freud'a göre kişi, kaygısını artıran duygu, düşünce ve anıları bilinçaltına iterek kaygısını azaltmaya veya yok etmeye çalışmaktadır. Bilinçaltına itilen düşüncelerin bilinçlilik düzeyinde ortaya çıkması kişinin rahatsızlık yaşamasına sebep olabilmektedir. Benlik bu rahatsızlık duyulan ya da istenmeyen düşünce ve arzular ile başa çıkmak amacıyla savunma mekanizmalarını kullanmaktadır (Burger, 2006: 81-82). Freud savunma mekanizmaları ile ilgili fikirlerinde özgeciliğe de yer vermektedir. Bazı savunma mekanizmalarının kişinin çevresine uyum sağlamasına katkıda bulunduğunu ifade etmektedir (Ümmet, 2012).

Özgecilik ile bağdaştırılabilen savunma mekanizmalarından biri olan yüceltme (sublimation), benliği tehdit eden bilinçaltı dürtülerin toplumsal açıdan kabul edilebilir eylemlere yönlendirilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu savunma mekanizmasının kullanılması verimi ve üretkenliği artırdığı için gerçek anlamda başarılı tek savunma mekanizması olarak kabul edilmektedir (Burger, 2006: 82). Özgecilik ile bağdaştırılan diğer savunma mekanizması ise özdeşleşmedir. Özdeşleşme, bireyin kendisini bir başkasının yerine koyma ve davranma eğilimidir (Cüceloğlu, 2006: 303). Kişi gelişim süreci boyunca farklı gruplar ile özdeşleşebilmekte ve hem kendisi hem de toplum kişiyi özdeşleştiği gruplara göre değerlendirebilmektedir. Kişi özdeşleştiği grubun başarısı ve sorunları ile kendi başarısı ve sorunu gibi yakından ilgilenir. Dolayısıyla özdeşleşme “kişinin değerini koruma ve artırma amacını güden bir savunma mekanizması” olarak kullanılabilir (Geçtan, 1997: 87). Özgecilik ile bağdaştırılan son savunma mekanizması ise yansıtma. Yansıtma, kişinin kendisi için tehlike arz eden istek ve eylemlerini kendisinden uzaklaştırarak çevresine

aksettirmesidir. Kişi yansıttığı durum ile ilgili sorumluluk almak yerine çevresini suçlamaktadır. Fakat yansıtma suçlamalar nedeniyle her zaman insan ilişkilerini sekteye uğratan bir savunma mekanizması değildir. Bazı zamanlarda da olumlu bağlanmaların geliştirilmesine ve insan ilişkilerinin güçlendirilmesine olanak tanımaktadır. Yansıtma mekanizmasının daha az dikkat çeken bu yönü başkalarının yararı gözetilerek yapılan özgeci davranışa olanak sağlamaktadır (Freud, 2011: 87-88).

2.3.3.2. Davranışsal/Sosyal Öğrenme Kuramı

Öğrenmenin üzerinde duran bu kuram, paylaşma ve yardım etme davranışlarının çocukluktan itibaren sosyal normlar çerçevesinde geliştiğini ve alışkanlık haline gelebildiğini öne sürmektedir. İnsanlar ödül ve cezaların etkisinde pekiştirme yoluyla ya da başkalarını gözlemleyerek modelleme yoluyla yardım etme davranışını öğrenebilmektedir (Taylor, Peplau ve Sears, 2006: 378).

Pekiştirme, ödülün ya da cezanın uygulanması ile gerçekleşebilmektedir. Kişi sosyal açıdan uygun davranışlar gösterdiğinde ödüllendirilirken; uygunsuz davranışlarda bulunduğu takdirde cezalandırılır. Ödüllendirilen davranışların uzun vadede kalıcılığı ve tekrar görülme olasılıkları daha yüksektir (Friedman ve Schustack, 2016: 137-139)

Modelleme ise davranışın duyarak ya da gözlemlenerek gerçekleştirildiği öğrenme türüdür. Modelleme yoluyla öğrenilen davranışların öğrenen tarafından gerçekleştirilmesi şart değildir. Ancak insanların ödül alacaklarını düşündükleri davranışları modelleme eğilimleri daha yüksektir. Modelleme yoluyla öğrenmenin en hızlı öğrenme biçimi olduğu belirtilmektedir (Sayar ve Dinç, 2008: 45-46).

İnsan davranışları sosyal ve fiziki çevreden öğrenilerek şekillenmektedir. Nitekim özgeci davranışların da öğrenme yoluyla kazanıldığı öne sürülmektedir. Özgeci davranışların ediniminde anne baba tutumları, toplumun kültürel yapısı ve sosyal pekiştiriciler önemli rol oynamaktadır (Aşkın, 1986). Özetle büyük ölçüde çevrenin etkisi ile ortaya çıkan özgeci davranışların, sosyal pekiştiriciler ile süreklilik gösterebileceği varsayılmaktadır.

2.3.3.3. Ahlaki Gelişim Kuramı

Ahlak, insan davranışlarını belirleyen inanç, değer ve yargılar bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Gerrig ve Zimbardo, 2014: 330). Doğru ve yanlış ayırt edebilmek ve doğruyu seçip uygulamak ise kolayca kazanılabilecek bir nitelik değildir. Ahlak gelişimi ile

ilgili çalışmalar yürüten Kohlberg, bireylerde oluşan ahlak anlayışının belirli aşamalardan geçerek oluştuğunu ifade etmektedir. Ahlaki gelişim, bilişsel gelişim ile paralellik göstermektedir (Kabaday ve Aladay, 2010).

Kohlberg ahlak gelişimi kuramını bireylerin belirli durumlar karşısında davranışlarına yön veren kuralları yorumlama biçimlerine göre geliştirmiştir. Ahlaki ikilemlerden oluşan durumların yorumlanması sonucunda insanların altı yargı aşaması geçirdiğini belirten Kohlberg, bu altı aşamanın üç düzey içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Bu üç düzey gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası düzey şeklinde belirlenmiştir (Senemoğlu, 2018: 68-72):

1. *Gelenek Öncesi Düzey:* Kuralların başkaları tarafından belirlendiği bu düzeyde, birey kültür içerisinde kabul gören ölçütlere göre davranmaktadır. Aşamalardan ilki olan “ceza ve itaat eğilimi” bireyin otoriteye uyararak cezadan kaçındığı, iyi ve kötünün, etkinliğin fiziksel sonuçları ile belirlendiği aşamadır. İkinci aşama olan “araçsal ilişkiler eğilimi” ise bireyin kendi ihtiyaçlarının ön planda olduğu ve diğerinin ihtiyaçlarının şartlı (ne alırsa onu verme) karşılandığı aşamadır.
2. *Geleneksel Düzey:* Aile, grup ve toplumun beklentilerinin önemli olduğu bu düzeyde, sosyal düzenin korunması önemlidir ve grubun ihtiyaçları bireyin ihtiyaçlarının önündedir. Üçüncü aşama olan “kişilerarası uyum eğilimi” bireyin akran grupları ile iş birliği içinde olduğu ve iyi davranışın, başkalarına yardım etmek ya da mutlu etmek olarak nitelendirildiği aşamadır. Dördüncü aşama olan “kanun ve düzen eğilimi” ise kanunlara ve sosyal düzene uymanın önemli olduğu aşamadır ve birçok yetişkinin bu dönemde kaldığı öne sürülmektedir.
3. *Gelenek Sonrası Düzey:* Bireyin diğerlerinden bağımsız şekilde kendine özgü değer sistemini ve kendi ahlak ilkelerini belirlediği düzeydir. Beşinci aşama olan “sosyal sözleşme eğilimi” kanunların ve bireysel hakların eleştireci şekilde incelendiği ve gerekirse toplumun iyiliği adına kanun değişikliklerinin yapılabileceğinin kabul görüldüğü aşamadır. Altıncı ve son aşama olan “evrensel ahlak ilkeleri eğilimi” ise bireyin genellikle eşitlik, adalet, insan haklarına dayalı kendine özgü ahlak ilkelerini örgütlediği ve bu ilkelere ters düşen kanunlara uyulmaması gerektiğini savunduğu aşamadır.

Kohlberg ahlak gelişiminin bahsedilen üç düzeyde ve altı aşamada sıraya göre oluştuğunu belirtmektedir. Her bir düzeyin kendinden önceki düzeye dayandığı ve kendinden

sonraki düzeye de temel oluşturduğu ifade edilmiş ancak her bireyin son aşamaya kadar çıkamayabileceğine de vurgu yapılmıştır. Bunun yanında bireylerin zaman zaman farklı düzeylere uygun davranışlar gösterebildiği de gözlemlenmiştir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014: 222; Senemoğlu, 2018: 69).

2.4. Yaşam Doyumu

2.4.1. Yaşam Doyumu Kavramı

Neugarten ve arkadaşları tarafından ilk kez 1961 yılında tanımlanmış olan yaşam doyumu kavramı, bireyin yaşamından beklentileri ile sahip olduklarını karşılaştırması sonucundaki durumu ortaya koyarak geçmiş ve şimdiki yaşamını pozitif değerlendirmesi olarak açıklanmaktadır. Bireyin yaşamını pozitif değerlendirmesi ise günlük yaşamını oluşturan etkinlikler dizisinden zevk alması, hayatın ne olduğunu kararlılıkla kabul ederek hayatını anlamlı görmesi, ana hedeflerine ulaşmayı başardığını hissetmesi, pozitif bir benlik imajına sahip olması, mutlu ve iyimser tavırları ile ruh halini koruması olarak ifade edilmektedir (Neugarten ve ark., 1961).

Yaşam doyumu, bireyin bir bütün olarak yaşamının genel kalitesini olumlu değerlendirme derecesidir. Yaşamın genel bir değerlendirmesi; kişinin ne kadar iyi hissettiği, çeşitli faktörlerin ne kadar arzu edildiği ve beklentilerinin ne kadar iyi karşılanacağı gibi bireyin zihnindeki ilgili tüm kriterleri içermektedir. Değerlendirmedeki amaç kişinin bir bütün olarak yaşamını ele almaktır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken üç husus karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak bireyin sadece belirli bir yaşam alanını değerlendirmesi yaşam doyumunu kapsamamaktadır. Kişinin işinden zevk alıyor olması yaşamını olumlu değerlendirmesine katkıda bulunabilir, ancak genel anlamda yaşam doyumunu oluşturmaz. Belirli bir alanın değerlendirilmesi yaşam doyumundan ziyade ‘alan tatmini’ olarak nitelendirilmektedir. Diğer bir husus kişi yaşamını değerlendirirken şu an hissettiği şekilde değil; geçmiş, bugünü ve muhtemel geleceği dikkate alarak değerlendirmelidir. Kişi bir gün kendini kötü hissedebilir ama geçmiş yaşantısı ya da muhtemel geleceği hakkında daha iyi hisler içerisinde olabilir. Bu nedenle yalnızca yaşamın değerlendirildiği zamanın özellikleri dikkate alınmamalıdır. Son husus da kişinin yaşamını başkaları tarafından doğru olduğu düşünülen yargılar doğrultusunda değil, özünde kendi yargıları doğrultusunda değerlendirmesinin önemidir. Olumlu ya da

olumsuz yargılar kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Bu nedenle kişi yaşamını değerlendirirken kendi yargıları doğrultusunda hareket etmelidir (Veenhoven, 1996).

Yaşam doyumu ve (öznel) iyi oluş kavramlarını eş anlamlı olarak kullanan araştırmacılar olduğu gibi bu kavramların farklı olduğunu dile getiren araştırmacılar da bulunmaktadır. Bununla birlikte araştırmacıların çoğu, yaşam doyumu kavramının çoğunlukla iyi oluşa dayandığını kabul etme eğilimindedir (Duarte, 2014). Öznel iyi oluş kavramını ilk kez tanımlayan Diener (1984), öznel iyi oluşu, insanların yaşamlarını hem bilişsel yargılar hem de duygusal tepkiler boyutunda olumlu şekilde deneyimlemesi olarak açıklamaktadır. Bu nedenle öznel iyi oluş, mutluluk, memnuniyet, moral ve olumlu etki gibi çok çeşitli terimleri kullanan çalışmaları da kapsayan geniş bir kavramdır. Yüksek düzeyde hoş (olumlu) duygu ve ruh halleri ile yüksek yaşam doyumu öznel iyi oluşu ifade etmektedir. Dolayısıyla yüksek öznel iyi oluş, öznel iyi oluşun bilişsel yönünü temsil eden yüksek yaşam doyumuna işaret etmektedir (Diener 1984; Diener, Oishi ve Richard, 2002).

2.4.2 Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumunu etkileyen demografik, kişisel ve sosyal faktörler araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Demografik faktörleri inceleyen çalışmalar cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir gibi konuların üzerinde durmuştur.

Yaşam doyumu ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Tiefenbach ve Kohlbacher (2013) tarafından Japonya’da 15-89 yaş aralığındaki 9280 kişi ile yürütülen çalışmada kadınların yaşam doyumu düzeylerinin erkeklerin yaşam doyumu düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada kızların yaşam doyumu düzeyleri erkeklere göre anlamlı derecede yüksek iken (Tuzgöl Dost, 2007); başka bir çalışmada cinsiyet ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (Chow, 2005). Bunların yanında Meggiolara ve Ongaro (2013) tarafından İtalya’da 65 yaş ve üzerindeki 17.249 yaşlı birey ile yapılan çalışmada farklı faktörler baz alınarak cinsiyete göre yaşam doyumu arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmada ekonomik koşulların, çift olarak yaşamının, aile dışında kurulan sosyal ilişkilerin (arkadaşlar ile sık görüşme gibi) cinsiyet ayrımı olmaksızın yaşam doyumu üzerinde olumlu etkisi olduğu gözlemlenirken; eğitim düzeyi sadece erkeklerde ve aktif yaşam tarzının (kültürel aktiviteler, tatiller ve fiziksel aktivite) ise sadece kadınlarda pozitif yönde yaşam doyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşam doyumu ile yaş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda da farklı sonuçların ortaya konduğu gözlemlenmektedir. Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman (2005) tarafından teknik öğretmenler ile gerçekleştirilen çalışmada yaş ve yaşam doyumu düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. 25-40 yaş aralığındaki genç yetişkinler ve 65-80 yaş aralığındaki yaşlı yetişkinler ile yapılan bir çalışmada ise yaşlı yetişkinlerin yaşam doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Uzun, 2021). Yılmaz, Keser ve Yorgun (2010) tarafından konaklama işletmelerinde çalışanlar ile yürütülen bir başka araştırmada 41-50 yaş aralığındaki bireylerin 20-30, 31-40, 50 ve üzeri yaş aralığındaki bireylere göre yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte Clark (2007), Blanchflower ve Oswald (2008), Gwozdz ve Sousa-Poza (2010) tarafından yapılan çalışmalarda yaşa göre yaşam doyumu düzeylerinin istatistiksel olarak U şeklinde olduğu vurgulanmıştır. Yaşlı ve genç bireylerde yaşam doyumu düzeyi yükselirken, orta yaştaki bireylerin yaşam doyumu düzeylerinin düşüş gösterdiği ortaya konulmuştur.

Yaşam doyumu ile eğitim düzeyinin incelendiği ve otuz beş ülkenin dahil edildiği bir çalışmada, bireylerin daha fazla eğitim aldığı ülkelerde yaşam doyumunun daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Cheung ve Chan, 2009). Powdthavee, Lekfuangfu ve Wooden (2015) tarafından Avustralya’da 16-64 yaş aralığındaki 76.622 kişi ile gerçekleştirilen çalışmada ise eğitim yılları ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanında Gong, Cassells ve Keegan (2011) tarafından yürütülen çalışmada eğitim düzeyleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin yaş gruplarına göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan gençlerin yaşam doyumu ile eğitim düzeyi düşük olan gençlerin yaşam doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; ileri yaşlardaki bireylerin yaşam doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir. Gençlerin aksine yaşça büyük bireylerde, eğitim düzeyi yüksek olanların eğitim düzeyi düşük olanlara göre yaşam doyumunun daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Yaşam doyumunu etkilediği öne sürülen faktörlerden biri de gelirdir. Gelir düzeyi yüksek olan bireylerin yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu gözlemlenmiştir (Kuzulu, Kurtuldu ve Özkan, 2013). Deaton (2008)’un 123 ülkeyi kapsayan çalışmasında yüksek gelire sahip ülkelerde yaşayan bireylerin, düşük gelirli ülkelerde yaşayan bireylere göre yaşam doyumu düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca yüksek gelire sahip ülkelerde gelir ile yaşam doyumu arasında kuvvetli bir ilişki bulunmazken; düşük gelirli ülkelerde gelir ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya konulmuştur. Diener ve Biswas-Diener (2002)

ise gelirin yalnızca temel ihtiyaçları karşılamaya yardımcı olduğu ölçüde yaşam doyumunu etkilediğini öne sürmektedirler. Gelirin halihazırda fazla olması durumunda yaşam doyumuna etkisi azalmaktadır.

Yaşam doyumuna etkisi olduğu ifade edilen bir diğer unsur ise dindir. Elliott ve Hayward (2009) tarafından 65 ülkede gerçekleştirilen çalışmada kişisel dini kimliğin tüm ülkelerde yaşam doyumunu olumlu bir şekilde etkilediği saptanmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da dini inanç ve tutumları güçlü olan bireylerin yaşam doyumunu düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Tuzgöl Dost, 2007; Karimow, 2020).

Yaşam doyumunu ile kişilik özelliklerinin araştırıldığı çalışmalarda, kişiliğin yaşam doyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Hayes ve Joseph (2003) tarafından yetişkin bireylerle gerçekleştirilen çalışmada sorumluluk; Schimmack, Oishi, Furr ve Funder (2004) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada dışadönüklük; Ho, Cheung ve Cheung (2008) tarafından ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada dışadönüklük ve sorumluluk; Bulut ve Yıldız (2020) tarafından üniversite öğrencileri ile yürütülen çalışmada ise dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluk alt boyutları ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmışken, bahsi geçen çalışmaların tamamında kişiliğin nevroitiklik alt boyutu ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Yaşam doyumunu bireysel özellikler (cinsiyet, yaş, öznel sağlık, maddi tatmin, özgür olma hissi), istekler ve beklentiler yanında sosyal koşullarda etkilemektedir. Sosyal ilişkiler, mesleki başarı ve sosyal statü, sosyokültürel (dini ve özgecil) bütünleşme, toplumsal ve politik yapılar ve kurumlar sosyal koşulları oluşturmaktadır. Sosyal koşulların düzeyi yaşam doyumunu düzeyini olumlu yönde etkilemektedir (Haller ve Hadler, 2006). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda bireyin önem verdiği kişiler (aile, arkadaş gibi) ile ilişkileri, yaşadığı çevre (Chow, 2005) ve algıladığı sosyal destek (Topkaya ve Büyükgöze Kavas, 2015) yaşam doyumunu etkilemektedir. Veenhoven (1996)'e göre yaşam doyumunu kişisel ve toplumsal birçok faktörden etkilenmektedir. Bu nedenle yaşam doyumunun değerlendirilmesinde istikrarlılık söz konusu değildir. Yaşam doyumunun değerlendirilmesinde yer alan koşullar ve süreçler bir dizi modelini ortaya çıkartmıştır.

Toplumsal kaynaklar

- ekonomik refah
- sosyal eşitlik
- siyasi özgürlük
- kültürel çeşitlilik
- ahlaki düzen
- vb.

Kişisel kaynaklar

- sosyal pozisyon
- mal varlığı
- politik etki
- sosyal prestij
- aile bağları
- vb.

Bireysel yetenekler

- fiziksel uygunluk
- ruhsal dayanıklılık
- sosyal kabiliyet
- entelektüel beceri
- vb.

Şunlarla yüzleşme:

- ihtiyaç veya zenginlik
- saldırı veya koruma
- yalnızlık veya ortaklık
- aşağılama veya saygınlık
- rutin veya düzensizlik
- çirkinlik/güzellik
- vb.

Deneyimler:

- arzu veya doygunluk
- kaygı veya güvenlik
- tekbaşlılık veya dostluk
- reddetme veya uyuma
- durgunluk veya coşku
- iğrenme veya mest olma
- vb.

Ortalama etkinin değerlendirilmesi

- İyi yaşam standartlarıyla karşılaştırma
- Genel bir denge sağlamak

Şekil 4. Yaşamın değerlendirilmesi; koşulların ve süreçlerin bir dizi modeli (Veenhoven, 1996: 29)

Model göz önünde bulundurulduğunda yaşam doyumunun değişiklik gösterebileceği görülmektedir. Yaşam doyumu özellikle ömür boyu aynı kalmaz; bireyler periyodik olarak hayata dair değerlendirmelerini gözden geçirirler. Yaşam doyumu yaşam koşullarındaki değişime duyarsız değildir; yaşam koşullarındaki iyileşme veya kötüleşme, tipik olarak yaşamın değerlendirilmesinde bir artışa veya düşüşe sebep olur. Yaşam doyumu tamamıyla bir içsel mesele değildir; kişisel özelliklerden, kolektif yönelimlerden ve çevresel etmenlerden etkilenmektedir (Veenhoven, 1996).

2.4.3. Yaşam Doyumu Kuramları

2.4.3.1. Belli Bir Noktaya Erişme (Ereksel) Kuramı

İhtiyaçların anında karşılanmasının mutluluğa; karşılanmamış ihtiyaçların kalıcılığının ise mutsuzluğa neden olduğunu (Wilson, 1960) öne süren ereksel yaklaşımda, hedef ve ihtiyaçlara ulaşmanın doyumu sağladığı savunulmaktadır. İhtiyaçların belirli hedefler için

temel oluşturması, ihtiyaç ve hedeflerin ilişkili olduğunu göstermektedir. İhtiyaçlar, Maslow tarafından öne srldğu gibi evrensel olabilir ya da Murray tarafından önerildiği gibi bireyden bireye farklılık gösterebilir (Diener, 1984).

Maslow (1970) insanların belirli ihtiyaçlar doğrultusunda motive olduklarını ne sürerek ihtiyaçlar hiyerarşisini geliştirmiştir. İhtiyaçlar, fizyolojik (yemek, uyku vb.), güvenlik (korunma, emniyet vb.), ait olma ve sevgi (eş, arkadaş vb.), saygı (zgven, başarı vb.), kendini gerçekleştirme (olgunluk, özerklik vb.) şeklinde hiyerarşik olarak sıralanmaktadır. Daha yüksek ihtiyaçların karşılanması için daha fazla ön koşul gerekir ve öznel olarak daha az acildir. Fakat daha yüksek ihtiyaç tatmini aynı zamanda daha derin mutluluk, dinginlik ve dolayısıyla daha yüksek yaşam doyumunu sağlamaktadır.

Murray (2008) ihtiyaçları birincil (viskerojenik-i organlardan kaynaklanan) ve ikincil (psikojenik-psikolojik kökenli) olmak üzere ikiye ayırmıştır. Birincil ihtiyaçlar fiziksel tatminlerle (açlık, susuzluk gibi), ikincil ihtiyaçlar ise zihinsel ve duygusal tatminlerle (başarı, otonomi, savunma gibi) ilgilidir. Psikolojik kökenli ihtiyaçlara daha çok odaklanan Murray çok sayıda psikolojik kökenli ihtiyacın olduğunu ve kişilere göre ihtiyaç hiyerarşisinin farklılık gösterebileceğini ne sürmüştür. Örneğin bir kişinin başarı ihtiyacı diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olabilir. Dolayısıyla ihtiyaçlar ile ilgili tatminler de kişiler arasında değişiklik gösterebilmektedir.

Sirgy ve Wu (2009) bireylerin tüm insani gelişme ihtiyaçlarını karşılamak için birden fazla alanda yer alması gerektiğini ifade etmektedirler. Yaşamın belirli bir alanındaki (iş gibi) memnuniyetten ziyade tüm anlarındaki (iş, aile, boş zaman gibi) memnuniyete odaklanmış ve dengeli yaşamdan bahsetmişlerdir. Yaşamlarında dengeye sahip olan insanların (birden fazla yaşam alanından kaynaklanan yaşam doyumunu), dengesizliğe sahip olanlara (tek bir yaşam alanından kaynaklanan yaşam doyumunu) göre daha yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip olacakları savunulmuştur. Bir yaşam alanındaki memnuniyetin, öznel iyi oluşa yalnızca sınırlı miktarda olumlu etki yapabileceği; tüm yaşam alanlarındaki memnuniyetin ise öznel iyi oluşu tam manasıyla karşılayabileceği belirtilmiştir.

2.4.3.2. Aktivite Kuramı

Ereksel kuramlar bir ihtiyaca ya da hedefe ulaşmanın sonucunda mutluluğa erişilebileceğini savunurken, aktivite kuramları gerçekleştirilen bir etkinlik ile mutluluğun elde edilebileceğini belirtmektedir. Örneğin bir dağa tırmanma faaliyetinin, zirveye ulaşmaktan daha

büyük mutluluk getirebileceği ifade edilmiştir. Aktivite kuramlarının en eski ve en önemli savunucularından biri olan Aristoteles, mutluluğun erdemli/iyi yapılan bir faaliyet ile ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Aristoteles teorisinde insanların yeteneklerini mükemmel şekilde ortaya koyduklarında mutluluğa erişebileceğini dile getirirken; modern gerontolojideki aktivite teorileri ise daha küresel terimlerle (hobiler, sosyal etkileşim, egzersiz gibi) aktiviteye atıfta bulunmaktadır (Diener, 1984).

Csikszentmihalyi (1985: 190) tarafından geliştirilen ‘akış modeli’, kişinin katıldığı aktivitelerdeki öznel deneyimine odaklanmaktadır. Kişinin içsel ya da dışsal motivasyonlarla aktivitelere katılım sağlaması öznel deneyimini etkilemektedir. Kişi kendisinde bulduğu zevk tarafından motive edildiği için aktivitelere katılım gösterirse, kendine olan güvenini, ilgisini ve başkalarıyla dayanışma duygusunu artırır; aktivitelere katılım dış baskılar veya dış ödüllerle motive edilirse, güvensizlik, hayal kırıklığı ve yabancılaşma hissi yaşayabilir. İnsanların duygusal deneyimlerinin, gönüllülük veya yükümlülük duygularıyla ilgili olduğu öne sürülen bir çalışmada, aktiviteler gönüllü olarak algılandığında, insanların daha yüksek katılım sağladığı, duygulanım açısından daha olumlu bir etki ve deneyim yaşadığı ortaya konmuştur (Csikszentmihalyi ve Figurski, 1982). Burada önemli olan bir başka nokta ise gerçekleştirilen aktivitelerin kişinin becerilerine uygun olmasıdır. Bir aktivite kişiye göre çok kolay olursa can sıkıntısı; çok zor olursa da kaygı ortaya çıkartabilir. Bu nedenle insanların kendilerine uygun ilgi çekici aktivitelerde bulunmalarının daha fazla mutluluk getirebileceği düşünülmektedir (Csikszentmihalyi, 1985: 49).

2.4.3.3. Yukarıdan-Aşağıya ve Aşağıdan-Yukarıya Kuramı

Mutlu bir yaşamın yalnızca mutlu anların birikimiyle oluştuğunu iddia eden aşağıdan-yukarıya yaklaşımına göre kişinin anlık zevklerinin toplamı doyumunu ifade etmektedir. Bu yaklaşımda kişinin hayatında olumlu deneyimler biriktikçe, kişi iyimser bir mizaç ve bakış açısı geliştirmelidir. Başka bir deyişle zevkler dikkatlice seçilir ve biriktirilirse kişinin mutlu olabileceği öne sürülmektedir. Yukarıdan-aşağıya yaklaşımında ise olayların olumlu şekilde deneyimlenebilmesi için bireyin anlık etkileşimlerine tesir eden küresel bir eğilim olduğu varsayılmaktadır. Bu yaklaşımda kişinin mutlu olduğu için anlık zevklerden hoşlandığı ifade edilmektedir (Diener, 1984).

Heller, Watson ve Ilies (2004) tarafından yürütülen çalışmada yukarıdan-aşağı ve aşağıdan-yukarı yaklaşımları araştırılarak kişilik (yukarıdan-aşağı), alan tatminleri (iş, evlilik, sosyal tatminler; aşağıdan-yukarı) ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonuç

olarak, alan tatminleri büyük ölçüde yaşam doyumu ile ilişkili bulunmuş; kişiliğin alt boyutlarından olan nevroz, dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluğun hem çeşitli alan tatminleri ile hem de yaşam doyumu ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

2.4.3.4. Bağ Kuramı

Mutluluk bellekte ilişkilendirilebilen ağlar ile ilgilidir. Bazı bireyler güçlü bir pozitif çağrışımlar ağı oluşturmuş ve alışkanlıkla olumlu tepkiler vermeyi öğrenmiş olabilir. Bu kişiler mutlu mizaca sahip bireyler olarak nitelendirilebilmektedir (Diener, 1984).

İlişkisel ağ teorisi duyguların tesadüfi olaylar karşısında bir hafıza birimi olarak hizmet ettiğini ifade etmektedir. Bu teori iki temel fenomene dayanmaktadır. Duygu duruma bağlı muhafaza olarak adlandırılan ilk fenomen, insanların öğrenme esnasında deneyimledikleri orijinal duygunun daha önceki deneyimler ile benzerlik göstermesinin olayın daha iyi hatırlanmasına yardımcı olabileceği ile ilgilidir. İkinci fenomen olan ruh hali-uyum etkisi ise insanların duygusal durumlarına uyan olaylara katılmaları ve bunlar hakkında daha fazla şey öğrenmeleri anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle duyguların aktivasyonu, onunla ilişkili olayların geri alınmasına yardımcı olur ve duygusal temaları serbest çağrışım, fanteziler ve algısal sınıflandırmada kullanmak için hazırlar. Bu nedenle bireylerin ağırlıklı olarak olumlu bir ağa sahip olmaları, olaylara daha olumlu tepkiler vermelerini sağlayacaktır (Bower, 1981).

Duygusal durumların bilgilendirici ve yönlendirici işlevleri bulunmaktadır. İnsanlar anlık duygusal durumlarını, genel olarak yaşamlarından ne kadar mutlu ve tatmin olduklarına dair yargılarda bulunurken bilgi olarak kullanabilmektedir. Ayrıca hoş olmayan duygulanım durumlarındaki insanların, hoş duygusal durumlardaki insanlara göre açıklama için bilgi arama ve kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. İnsanlar ruh halleri ile uyumlu olaylara hafızalarında erişebilmekte ve yaşam kalitelerini değerlendirirken bu ruh hallerini kullanabilmektedirler. Dolayısıyla hafızalarında daha fazla olumlu ruh hali barındıran bireyler daha yüksek doyum rapor etmektedir (Schwarz ve Clore, 1983).

2.4.3.5. Yargı Kuramı

Yargı kuramı mutluluğun bazı standart ve gerçek koşulların karşılaştırılmasından kaynaklandığını varsaymaktadır. Gerçek koşulların standardı aşması, mutluluğu ortaya çıkartmaktadır. Memnuniyet durumunda, bu tür karşılaştırmalar bilinçli olabilmekle birlikte, duygulanım durumunda, bilinçsiz bir şekilde bir standartla karşılaştırma yapılabilir. Yargı

kuramında standartlar her bir teoriye göre farklılık gösterse de koşulların değerlendirilmesinde temel olarak alınmaktadır (Diener, 1984)

Sosyal karşılaştırma teorisine göre kişi kendisini diğerleri ile kıyaslayarak bir öz değerlendirme yapar (Festinger, 1954). Emmons ve arkadaşlarına (1983) göre kişi diğer insanları standart olarak kullanır ve durumu diğerlerinden daha iyi ise kendisinin memnun veya mutlu olduğu yargısına varır. Bireyin kendi geçmiş deneyimlerini standart olarak aldığı uyum teorisinde (Brickman ve Campbell, 1971) ise güncel olaylar geçmiş deneyimlere göre belirlenen standarttan daha iyiye, bireyin mutlu olacağı varsayılmaktadır. Yaşanan güncel olayların belirlenen standartların üzerinde olması daha yüksek yaşam doyumuna işaret edecektir (Akt. Diener, 1984).

Çoklu uyumsuzluk teorisinde kişi karşılaştırma yaparken yalnızca bir standart belirlemez; diğer insanlar, geçmiş deneyimler, ihtiyaçlar, amaçlar, ideal doyum düzeyleri gibi birçok standardın karşılaştırılması söz konusudur. Kişinin gerçek yaşamı ile belirlediği standartlar arasındaki fark ise elde edilen doyumunu ortaya çıkaracaktır (Michalos, 1985).

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Yurt İçinde Yürütülmüş İlgili Çalışmalar

Akman (2008) tarafından bir vakfın gönüllüleri ile gerçekleştirilen çalışmada gönüllü motivasyonları, gönüllü kimliği ve topluluk hissini uzun süreli gönüllülük üzerine etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda “topluluk hissini gönüllülük süresiyle azaldığını ve gönüllü kimliğinin ben-yönelimli motivasyonlarla ilişkili olduğunu” ortaya konmuştur.

Şaklar (2015)’ın gönüllülük yapan ve yapmayan bireyler ile yürüttüğü çalışmada, adalet eğilimlerinin kişilerin gönüllülük yapmasında, gönüllülük düzeyleri ve farklı gönüllülük tarzlarının tercihi üzerindeki rolü araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda gönüllü olanların başkalarına yönelik adalete duyarlılık değerleri gönüllü olmayanlardan belirgin şekilde yüksek çıkmış ancak başkalarına yönelik adalete duyarlılık değerlerinin tek başına gönüllü katılımını yordamadığı ortaya konulmuştur.

Bakır (2017) tarafından Diyarbakır’da riskli gruplar ile çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olan bireyler ile gerçekleştirilen çalışmada gönüllü olarak faaliyetlere katılım sağlayan bireylerin depresyon, anksiyete, stres ve tükenmişlik düzeyleri farklı

değişkenler ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda depresyon, anksiyete, stres ile tükenmişlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin tükenmişlik düzeyleri arttıkça depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinde de artış gözlemlenmiştir. Ayrıca katılımcıların depresyon düzeyleri arttıkça anksiyete ve stres düzeylerinde de artış olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında erkek katılımcıların depresyon, tükenmişlik, duygusal tükenme puanları kadın katılımcılara oranla daha yüksek çıkmıştır.

Çolak (2018) sosyal fayda sağlayan vakıf kuruluşlarında gönüllü olarak çalışan üniversite öğrencilerinin mutluluk ve psikolojik yardım aramaya gönüllülük düzeyleri arasındaki ilişkiyi cinsiyet, yaş, gönüllü oldukları vakıf kuruluşları gibi değişkenler ile incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda kadınların Mutluluk Ölçeğinden aldıkları puanları erkeklerin Mutluluk Ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu ve üniversite öğrencilerinin yaşları arttıkça Psikolojik Yardım Aramaya Gönüllük Ölçeğinden aldıkları puanların da artmakta olduğu ortaya konmuştur.

Artan, Taşci ve Başcılar (2018) tarafından herhangi bir gönüllü kuruluşa üye olan üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin gönüllü motivasyonları ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda gönüllü motivasyonları ile özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Soyyigit (2019) gençlerin sosyal sorumluluk çalışmalarına gönüllü katılımıyla algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda gönüllü katılımı ile algılanan ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, gönüllü katılım ile gönüllülük motivasyonları ve iyi oluş arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

2.5.2. Yurt Dışında Yürütülmüş İlgili Çalışmalar

Grimm (2005) farklı toplum örgütlerinde gönüllülük faaliyetlerine katılmanın, yaşam doyumu, algılanan sağlık ve mutluluk dahil olmak üzere, öznel iyi oluşun daha yüksek seviyeleriyle ne ölçüde ilişkili olduğunu araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda son on iki ay içinde bazı gönüllü faaliyetlere katılımı bildirenler, gönüllü faaliyete katılımı bildirmeyenlere göre daha yüksek düzeyde yaşam memnuniyetine sahip olsalar da artan memnuniyet seviyelerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Darülaceze örgütünden gönüllüler, cemaat örneklemeden gönüllülere göre önemli ölçüde daha yüksek düzeyde yaşam memnuniyeti

bildirmişlerdir. Yaşam doyumu, daha yüksek manevi iyi oluş seviyeleri ve toplum yanlısı kişilik ile önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur. Yaşam doyumu düzeyleri, ibadete katılım sıklığı, yaş ve cinsiyet ile ilişkili bulunmamıştır. Daha yüksek düzeyde algılanan mutluluk ve genel fiziksel iyilik, daha yüksek yaşam doyumu düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur.

Erez, Mikulincer, Ijzendoorn ve Kroonenberg (2008) tarafından gönüllülük faaliyetlerine katılım gösteren lisans öğrencileri ile yürütülen çalışmada, bağlanma boyutları, gönüllü faaliyetlerine katılım, gönüllülük motivasyonları ve kişilik özellikleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda bağlanma boyutlarının, kişilik özelliklerini açıklayıcı gücünün ötesinde gönüllülüğe katkı sağladığı ortaya konmuştur. Buna ek olarak, gönüllülük için egoist motivasyonlar söz konusu olduğunda kaygılı bağlanma düzeyi yüksek olan kişilerin gönüllü olduğunu, buna karşın kaçınan bağlanma düzeyinin, gönüllülük için diğer odaklı onaylanma nedenlerinin aracılığı olmaksızın gönüllü faaliyetlere katılım üzerinde doğrudan olumsuz bir etkisi olduğunu bulunmuştur.

Eubanks (2008) gönüllülük motivasyonunun ortak yordayıcıları olarak özgecilik ve dindarlık üzerine lisans öğrencileri ile çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada öncelikle dindarlığın boyutlarının gönüllü motivasyonunu nasıl öngördüğünü ve özgeciliğin dindarlık ve gönüllü motivasyonu arasındaki ilişkiye aracılık edip etmediğini incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda dini özgeciliğin, diğer beş dindarlık ölçütüne (dini inanç, içsel dindarlık, dışsal-kişisel dindarlık, dışsal-sosyal dindarlık ve dini vurgu) göre gönüllü motivasyonunun en fazla varyansı açıkladığı ortaya konmuştur. Ayrıca yardım etme tutumu (özgecil duyguların, inançların ve davranışların bir ölçüsü), gönüllülük motivasyonu olarak dini özgecilik ve değerler arasındaki ilişkiye tam olarak aracılık etmiş; dini özgecilik ile anlayış arasındaki ilişkiye ise kısmen aracılık etmiştir. Son olarak, incelenen gönüllü davranışları profillerinde ise katılımcıların çoğunun (%85) hayatlarının bir noktasında gönüllü oldukları görülmektedir. Gönüllü olan katılımcıların çoğunun eğitim veya gençlik hizmetleri alanlarında gönüllü oldukları, kamu güvenliği alanının ise en düşük gönüllülük alanı olduğu belirlenmiştir.

Kwok, Chui ve Wong (2013) gönüllülük yoluyla deneyimlenen ihtiyaç memnuniyeti değişkenini kullanarak, içsel motivasyonun gönüllülerin yaşam doyumu üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, içsel motivasyon, yaşam doyumu ve ihtiyaç memnuniyeti ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, ihtiyaç tatmini sadece yaşam doyumuyla değil, aynı zamanda dışsal motivasyonla önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca içsel gönüllü motivasyonu, gönüllü memnuniyeti ve yaşam doyumunda önemli bir cinsiyet

farklılığı bulunmuştur. Erkeklerle karşılaştırıldığında, kadınlar daha yüksek düzeyde içsel motivasyon, ihtiyaç tatmini ve yaşam memnuniyeti bildirmişlerdir.

Huneycutt (2013) tarafından romantik ilişki yaşayan bireyler ile gerçekleştirilen çalışmada ilişki tatmini, özgecilik ve gönüllülük oranı arasındaki olası bağlantıları keşfetmek amaçlanmıştır. Ek olarak, kişinin eşinin gönüllü olup olmadığı, her iki partnerin de gönüllü olup olmadığı ve çiftlerin aynı zamanda ve yerde gönüllü olup olmadığı gibi altı farklı gönüllülük durumu da analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda karşılıklı gönüllülük durumlarının ilişki tatmini ile ilişkili olmadığı, özgecilik ve ilişki tatmini arasında pozitif bir ilişki olduğu ve gönüllülük sıklığının ilişki memnuniyetinde önemli bir varyansı oluşturmadığı ortaya konmuştur.

Carmichael (2017) hastane ortamında gönüllü olma konusundaki işlevsel motivasyonların, dört farklı gönüllü nesline göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda nesiller arasında motivasyon açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Motivasyon ölçeğinin kariyer ve anlama alt boyutları için Millennials (1980-2000 doğumlu); Matures (1930-1945 doğumlu), Baby Boomers (1946-1964 doğumlu) ve Generation X (1965-1979 doğumlu) kişilerinden önemli ölçüde daha yüksek puan almıştır.

Dorner ve Rózsa (2018) tarafından yetişkin bireyler ile gerçekleştirilen çalışmada, gönüllülerin ve gönüllü olmayanların kişilik özellikleri ve yaşam doyumu düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlerin (yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi) ve gönüllü faktörlerin (gönüllülük durumu, gönüllülükle harcanan zaman ve hizmet süresi) yaşam doyumu yordayıcılığına bakılmıştır. Çalışmanın sonucunda kişilik özellikleri açısından gönüllü katılımcıların daha yüksek dışadönüklük, uyumluluk ve açıklık gösterme eğiliminde oldukları; sorumluluk ve nevrotilik açısından ise gönüllü ve gönüllü olmayan bireyler arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Gönüllü ve gönüllü olmayan bireyler arasında yaşam doyumu açısından anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen, gönüllülerin gönüllü olmayanlardan daha iyi performans gösterdiği belirtilmiştir. Cinsiyet değişkeninde, kişilik özellikleri ve yaşam doyumunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim ve duygusal denge yaşam doyumunun önemli yordayıcıları olarak belirtilirken, yaş ve cinsiyetin bir belirleyiciliği olmamıştır.

Lu, Jiang, Zhao ve Wang (2019) ergenlerde özgecil kişilik özellikleri, duyguları ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada özgecilik düzeyi yüksek ergenlerin daha çok olumlu duygulara ve daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları ortaya

konmuştur. Ayrıca duyguların, özgecil kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiği; empatinin, yaşam doyumunu yalnızca doğrudan değil, olumlu ve olumsuz duygular yoluyla da dolaylı olarak yordadığı; sosyal sorumluluğun, yaşam doyumunu sadece doğrudan değil, aynı zamanda dolaylı olarak da öngördüğü; kişilerarası güvenin olumsuz duygular yoluyla yaşam doyumunu öngördüğü; sosyalliğin olumlu duygular yoluyla yaşam doyumunu yordadığı saptanmıştır.

Lee (2019) yaşlı yetişkinlerde gönüllülük, kişilik ve psikolojik iyilik arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda daha yüksek düzeyde dışadönüklük gösteren bireylerin daha yüksek yaşam doyum düzeylerine sahip olduğu, daha yüksek nevroz düzeyine sahip olanların 80'li ve 90'lı yaşlara kadar gönüllü olma olasılığının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunların yanında eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların 80'li ve 90'lı yaşlara kadar gönüllü olma olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Cantrell (2020) tarafından ergenlerin ve genç yetişkinlerin gönüllülük, depresif belirtiler, benlik saygısı ve psikolojik iyilik ölçümlerinin yapıldığı çalışmada gönüllülük ve benlik saygısı ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı derecede olumlu bir ilişki olduğu; depresif belirtileri azaltmak için gönüllülüğün benlik saygısı ve psikolojik iyi oluştaki artışlara aracılık ettiği saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin analizine ve araştırma sürecindeki aşamalara (işlem) yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özellikleri, özgecilik düzeyi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin ortaya konmasını amaçlanmaktadır. Bu nedenle ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma, herhangi bir müdahalede bulunmaksızın iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişkinin incelendiği ve bu ilişkilerin düzeylerinin belirlendiği araştırma modelidir (Büyüköztürk ve ark., 2016: 185).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Balıkesir, Muğla, Aydın, Denizli, Afyonkarahisar, Zonguldak, Karabük, Düzce, Çorum, Ankara, Eskişehir, Kayseri, Konya, Adana, Antalya, Kahramanmaraş, Osmaniye, Van, Elazığ, Erzurum, Malatya, Gaziantep, Şanlıurfa, Batman, Diyarbakır ve Mardin illerinde ikamet eden ve gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan 18-35 yaş aralığındaki 420 genç yetişkinden oluşmaktadır. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan kişiler uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan 420 katılımcının sosyodemografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	340	81
	Erkek	80	19
Yaş	18-23 Yaş	190	45.2
	24-29 Yaş	192	45.7
	30-35 Yaş	38	9
Eğitim Düzeyi	Lise	12	2.9
	Ön Lisans	36	8.6
	Lisans	296	70.5
Mezuniyet Durumu	Lisansüstü	76	18.1
	Öğrenci	242	57.6
	Mezun	178	42.4
Çalışma Durumu	Tam zamanlı	156	37.1
	Yarı zamanlı	17	4
	Öğrenci	161	38.3
	Çalışmıyor	86	20.5
Medeni Durum	Evli	50	11.9
	Bekar	370	88.1
Aylık Gelir Durumu	2324 (asgari ücret) TL altı	202	48.1
	2325 – 4999 TL	135	32.1
	5000 – 9999 TL	73	17.4
	10000 TL üstü	10	2.4
Kiminle Yaşandığı	Yalnız	43	10.2
	Aile	332	79
	Arkadaş	26	6.2
	Yurt	13	3.1
	Diğer	6	1.4
İkamet Bölgesi	Marmara	94	22.4
	Ege	47	11.2
	Karadeniz	22	5.2
	İç Anadolu	137	32.6
	Akdeniz	42	10
	Doğu Anadolu	28	6.7
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	Güneydoğu Anadolu	50	11.9
	Birlikte	355	84.5
	Ayrı	34	8.1
Gönüllülük Süresi	Biri vefat etti	31	7.4
	1 yıldan az	80	19
	1 – 3 yıl	147	35
	3 – 5 yıl	105	25
	5 yıldan uzun	88	21

Tablo 1. Demografik Değişkenlere Göre Dağılım (Devamı)

Değişkenler	Grup	n	%
Gönüllülük Alanı	Eğitim alanında	168	40
	Engellilere yönelik	45	10.7
	Mültecilere yönelik	40	9.5
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	22.6
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	2.9
	Çevreyi korumaya yönelik	51	12.1
	Diğer	9	2.1
Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım	Var	141	33.6
	Yok	245	58.3
	Bilmiyorum	34	8.1
	Gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olmak	146	34.8
Gönüllülük Faaliyetlerine Katılma Motivasyonları	Aile bireylerinin teşviki	30	7.1
	Mesleki fırsatlar elde etmek	64	15.2
	Kişisel gelişime katkı sağlamak	285	67.9
	Sosyal fırsatlar elde etmek	134	31.9
	Toplum hizmeti sağlamak	371	88.3
	Diğer	66	15.7

Araştırmaya katılım sağlayanların %81'i (340) kadın ve %19'u (80) erkektir. Katılımcıların %45.2'si (190) 18-23 yaş aralığında, %45.7'si (192) 24-29 yaş aralığında ve %9'u (38) 30-35 yaş aralığındadır. Katılımcıların %2.9'unun (12) lise, %8.6'sının ön lisans, %70.5'inin (296) lisans ve %18.1'inin (76) lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. %57.6'sı (242) öğrenci iken %42.4'ü mezundur. Katılımcıların %37.1'i (156) tam zamanlı, %4'ü (17) yarı zamanlı olarak çalışırken; %38.3'ü (161) öğrenci ve %20.5'i (86) çalışmamaktadır. %11.9'u (50) evli ve %88.1'i bekar. Katılımcıların %48.1'inin (202) aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL'nin altında, %32.1'inin 2325 – 4999 TL aralığında, %17.4'ünün (73) 5000 – 9999 TL aralığında ve %2.4'ünün (10) 10000 TL ve üzerindedir. Katılımcıların %10.2'si (43) yalnız, %79'u (332) ailesiyle, %6.2'si (26) arkadaşlarıyla ve %3.1'i (13) yurttan yaşadığını belirtmiş; %1.4'ü (6) ise bulunan diğer (kuzen, kardeş gibi) seçeneğini işaretlemiştir. İkamet bölgesi açısından bakıldığında katılımcıların %22.4'ü (94) Marmara, %11.2'si (47) Ege, %5.2'si (22) Karadeniz, %32.6'sı (137) İç Anadolu, %10'u (42) Akdeniz, %6.7'si Doğu Anadolu ve %11.9'u (50) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşamaktadır. Katılımcıların %84.5'i (355) ebeveynlerinin birlikte olduğunu, %8.1'i (34) ebeveynlerinin ayrı olduğunu ve %7.4'ü (31) ebeveynlerinden birinin vefat ettiğini ifade

etmiştir. Katılımcıların %19'u (80) 1 yıldan az, %35'i (147) 1 – 3 yıl, %25'i (105) 3 – 5 yıl ve %21'i (88) 5 yıldan uzun süre gönüllülük faaliyetlerinde bulunmuştur. Katılımcıların %40'ı (168) eğitim alanında, %10.7'si (45) engellilere yönelik, %9.5'i (40) mültecilere yönelik, %22.6'sı (95) yoksul durumda olanlara yönelik, %2.9'u (12) doğal afetlerden etkilenenlere yönelik, %12.1 (51) çevreyi korumaya yönelik ve %2.1'i (9) diğer (hayvanlara, hastalara, çocuklara yönelik gibi) gönüllülük alanlarında faaliyetlerde bulunmaktadır. Katılımcıların %33.6'sı (141) ailede gönüllülük faaliyetlerine katılımın olduğunu, %58.3'ü (245) ailede gönüllülük faaliyetlerine katılımın olmadığını ve %8.1'i (34) de ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım olup olmadığını bilmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonları incelendiğinde %34.5'i (146) gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ettiğini, %7.1'i (30) aile bireylerinin teşvik ettiğini, %15.2'si (64) mesleki fırsatlar elde etmeyi amaçladığını, %64.9'u (285) kişisel gelişimine katkı sağlamak istediğini, %31.9'u (134) sosyal fırsatlar etmeyi amaçladığını, %88.3'ünün (371) toplum hizmeti sağlamayı amaçlandığını ve %15.7'sinin (66) diğer (Allah rızası için, çevredekilerden takdir görmek amacıyla gibi) motivasyon kaynaklarını ifade ettiği gözlemlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılım sağlayan genç yetişkinlere Kişisel Bilgi Formu, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgeçilicilik (Altruizm) Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mezuniyet durumu, çalışma durumu, medeni durum, aylık gelir durumu, kiminle yaşadığı ve ikamet edilen şehir, ebeveynlerin birliktelik durumu, gönüllülük süresi, gönüllülük alanı, ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım ve gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonlarına ilişkin soruların yer aldığı formdur.

3.3.2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Araştırmada gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özelliklerini ortaya koymak amacıyla Bacanlı ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)” kullanılmıştır. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi beş faktör kişilik kuramı temelinde geliştirilmiş olup toplamda 40 maddeden oluşan birbirine zıt sıfat çiftlerinin yer aldığı ve 1-7 arası derecelendirilen likert tipli bir kişilik testidir. Ölçeğin uygulandığı bireyden, her iki uçta bulunan sıfattan kendine en yakın gördüğü boşluğu

işaretlemesi istenmiştir. Faktör analizi sonucunda dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık olmak üzere beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu beş faktörlü yapıda dışadönüklük dokuz madde, yumuşak başlılık dokuz madde, sorumluluk yedi madde, duygusal dengesizlik yedi madde ve deneyime açıklık sekiz madde olarak belirlenmiştir.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin geçerliğini sınamak için yapı ve uyum geçerliği kullanılmıştır. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin yapı geçerliğini test etmek amacıyla Temel Bileşenler Faktör Analizi yapılmış olup beş faktörün Sıfatlara Dayalı Kişilik Testine ait varyansın %52.63'ünü açıkladığı görülmüştür. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin uyum geçerliğini test etmek amacıyla Savaşır ve Şahin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Otonomi-Sosyotropi Ölçeği, Demirci (2004) tarafından geliştirilen Çatışmalara Tepki Ölçeği, Gençöz (2000) tarafından Türkçeye uyarlanan Negatif-Pozitif Duygu Ölçeği ve Öner ve Le Compte (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmış olup kullanılan ölçekler ile orta düzeyde anlamlı bir yapı ortaya konduğu ve bunun uyum geçerliği için önemli olduğu belirtilmiştir. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin güvenilirliğini sınamak için iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirliğine bakılmıştır. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin iç tutarlılık katsayısını hesaplamak amacıyla Cronbach Alfa değerine bakılmış olup boyutlarının iç tutarlılık katsayılarının .73 ile .89 aralığında değiştiği belirtilmiştir (Bacanlı ve ark., 2009). Yapılan çalışmada Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin dışadönüklük, deneyime açıklık, duygusal dengesizlik, uyumluluk ve sorumluluk alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .87, .74, .74, .81 ve .80 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği

Araştırmada gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin özgecilik düzeylerini ortaya koymak amacıyla Ümmet, Ekşi ve Otrar (2013) tarafından geliştirilen “Özgecilik (Altruizm) Ölçeği” kullanılmıştır. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği, özgecilik davranışlarını kültürel yapıya uygun biçimde ölçebilecek bir araç olması amacıyla geliştirilmiş olup toplamda 38 madde, yedi alt boyuttan oluşan ve 1-5 arası derecelendirilen likert tipli bir ölçektir. Ölçeğin uygulandığı bireyden, karşılaştığı ya da karşılaşacağı durumlara verdiği ya da vereceği tepkiye uygun olan kutucuğu işaretlemesi istenmiştir. Faktör analizi sonucunda Gönüllü Faaliyetlere Katılım, Maddi Yardım, Travmatik Durumlarda Yardım, Yaşlı/Hastalara Yardım, Fiziksel Güce Dayalı Yardım, Eğitim Sürecinde Yardım ve Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım olmak üzere yedi faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu yedi faktörlü yapıda

gönüllü faaliyetlere katılım yedi madde, maddi yardım altı madde, travmatik durumlarda yardım altı madde, yaşlı/hastalara yardım dört madde, fiziksel güce dayalı yardım beş madde, eğitim sürecinde yardım beş madde ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım beş madde olarak belirlenmiştir.

Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin geçerliğini sınamak için açımlayıcı faktör analizi ve kriter geçerliği çalışması yapılmış, madde ayırt edicilikleri belirlenmiştir. Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin geçerliğini test etmek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmış olup madde ayırt edicilikleri belirlenmiş ve yedi faktörün Özgecılık (Altruizm) Ölçeğine ait varyansın %51.82'sini açıkladığı görülmüştür. Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin kriter geçerliğini test etmek amacıyla Schwartz (1992) tarafından geliştirilen Schwartz Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonucunda Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin tüm alt boyutlarının Schwartz Değerler Ölçeği ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < .001$). Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin güvenilirliğini sınamak için güvenilirlik analizleri yapılmış olup ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri .931, Guttman değeri .892 ve Spearman Brown değeri ise .892 olarak bulunmuş ve istatistiksel açıdan güvenilir bir ölçek olduğuna kanaat getirilmiştir (Ümmet ve ark., 2013). Yapılan çalışmada Özgecılık (Altruizm) Ölçeğinin gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .82, .77, .85, .76, .77, .75 ve .74 olarak bulunmuştur.

3.3.4. Yaşam Doyumu Ölçeği

Araştırmada gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin yaşam doyumu düzeylerini ortaya koymak amacıyla Yetim (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1983) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği (orijinal adı; Satisfaction With Life Scale) kişilerin yaşamlarından aldıkları doyumu tespit etmek amacı ile geliştirilmiş olup toplamda 5 madde, tek boyut ve 1-7 arası derecelendirilen likert tipli bir ölçektir. Diener ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilen ölçeğin güvenilirliğine bakıldığında Cronbach Alpha değerinin .87 olduğu ölçüt bağımlı geçerliğin ise .82 olduğu bulunmuştur. Yetim (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeğin güvenilirliğinde ise Kuder-Richardson 20 değeri .780 ve split-half değeri .745 olarak saptanmıştır. Ölçekte alınabilecek en düşük puan beş ve en yüksek puan da 35 olarak

karşımıza çıkmaktadır. Ölçekte puanların artışı yaşam doyumunun arttığına işaret etmektedir. Yapılan çalışmada Yaşam Doyumu Ölçeğinin Cronbach Alfa değeri .89 olarak bulunmuştur.

3.4. İşlem

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için öncelikle Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurul'undan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın verileri COVID-19 süreci nedeniyle çevrim içi formlar vasıtasıyla Aralık (2020), Ocak ve Şubat (2021) aylarında gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan 420 genç yetışkenden toplanmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan bireyler gönüllük ilkesi ve araştırmanın amacı ile ilgili bilgilendirilmiştir.

Araştırma, araştırmanın amacının ve gizlilik ilkesinin yer aldığı çevrim içi formda gönüllü katılım onayının alındığı bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma için katılımcılara; Bilgilendirme Metni, Kişisel Bilgi Formu, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği hazırlanan çevrim içi formlar ile ulaştırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği aracılığıyla elde edilen veriler, istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Bu analizler SPSS (Statistical Program in Social Sciences) 27 kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında kişisel bilgilere (cinsiyet, yaş, mezuniyet durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durum, aylık gelir durumu, kiminle yaşadığı, ikamet bölgesi, ebeveynlerin birliktelik durumu, gönüllülük faaliyetlerine katılım süresi, ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım, gönüllülük alanı, gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonları) ilişkin frekans ve yüzde istatistikleri hesaplanmıştır.

Ölçeklerin toplam ve alt boyut puanları için aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık istatistikleri hesaplanmıştır.

Araştırma verilerinin analizlerinde ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği, değişkenlerin iki kategoriden oluştuğu ve alt grup sayısının 30'un üzerinde olduğu durumlarda (cinsiyet, mezuniyet durumu, medeni durum ve gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonları) Bağımsız Grup t Testi yapılmıştır.

Araştırma verilerinin analizlerinde ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği, değişkenlerin ikiden fazla kategoriden oluştuğu ve alt grup sayısının 30'un üzerinde

olduğu durumlarda (yaş, ebeveynlerin birliktelik durumu ve ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım) tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Araştırma verilerinin analizlerinde ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği, değişkenlerin ikiden fazla kategoriden oluştuğu ve alt grup sayısının 30'un altında olduğu durumlarda (eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık gelir durumu, kiminle yaşandığı, ikamet bölgesi ve gönüllük alanı) Kruskal Wallis yapılmıştır.

Araştırmada yapılan tek yönlü varyans analizlerinin (ANOVA) sonuçlarında anlamlı farkların bulunduğu ve varyansların homojen olduğu durumlarda gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla Post-Hoc analizlerinden Tukey Testi; varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Tamhane's T2 Testi kullanılmıştır.

Araştırmada yapılan Kruskal Wallis analizlerinin sonuçlarında anlamlı farkların bulunduğu gruplarda ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Araştırmada özgecilik düzeyi ve yaşam doyumu düzeyi ile gönüllülük süreleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutları, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutları ile Yaşam Doyumu Ölçeği arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Araştırmada kişilik özelliklerinin özgecilik düzeyi ve alt boyutlarını, kişilik özelliklerinin yaşam doyumu düzeylerini ve özgecilik düzeyi alt boyutlarının yaşam doyumu düzeyini anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla çoklu regresyon analizi; toplam özgecilik düzeyinin yaşam doyumu düzeyini anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının güvenilirliğini ölçmek amacıyla Cronbach Alfa Testi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguların manidarlığını değerlendirmek için $p < 0.05$ düzeyi dikkate alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik özellikleri ve ölçek puanlarına ait betimleyici istatistikler sunulmuştur. Daha sonra her bir alt problem için analizler gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Ölçek Boyutlarına Ait İstatistiksel Bilgiler

Araştırmada kullanılan Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgeçilicilik (Altruizm) Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve alt boyutlara ilişkin ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Özgeçilicilik (Altruizm) Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Alt Boyutları Puanlarına İlişkin İstatistiksel Bilgiler

	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Dışadönüklük	48.34	8.78	-.423	.028
Deneyime Açıklık	45.75	5.92	-.599	.812
Duygusal Dengesizlik	23.60	6.84	.342	-.169
Uyumluluk	52.93	6.88	-.818	.934
Sorumluluk	38.72	6.21	-.806	.855
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	29.45	3.99	-.453	-.054
Maddi Yardım	25.42	3.24	-.544	.337
Travmatik Durumlarda Yardım	26.01	3.35	-.801	.942
Yaşlı/Hastalara Yardım	17.42	2.22	-.577	-.034
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	20.84	3.15	-.791	.983
Eğitim Sürecinde Yardım	21.01	2.93	-.601	.207
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	21.50	2.93	-.810	.963
Özgeçilicilik Düzeyi	161.65	17.62	-.205	-.356
Yaşam Doyumu	21.17	7.25	-.292	-.811

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin alt boyutlarından dışadönüklük puanlarının aritmetik ortalaması 48.34, standart sapması 8.78, çarpıklık katsayısı -.423 ve basıklık katsayısı .028; deneyime açıklık puanlarının aritmetik ortalaması 45.75, standart sapması 5.92, çarpıklık katsayısı -.599 ve basıklık katsayısı .812; duygusal dengesizlik aritmetik ortalaması 23.60, standart sapması 6.84, çarpıklık katsayısı .342 ve basıklık katsayısı -.169; uyumluluk

puanlarının aritmetik ortalaması 52.93, standart sapması 6.88, çarpıklık katsayısı -.818 ve basıklık katsayısı .934; sorumluluk puanlarının aritmetik ortalaması 38.72, standart sapması 6.21, çarpıklık katsayısı -.806 ve basıklık katsayısı .855 olarak hesaplanmıştır.

Özgecılık (Altruizm) Ölçeği alt boyutlarından gönüllü faaliyetlere katılım puanlarının aritmetik ortalaması 29.45, standart sapması 3.99, çarpıklık katsayısı -.453 ve basıklık katsayısı -.054; maddi yardım puanlarının aritmetik ortalaması 25.42, standart sapması 3.24, çarpıklık katsayısı -.544 ve basıklık katsayısı .337; travmatik durumlarda yardım puanlarının aritmetik ortalaması 26.01, standart sapması 3.35, çarpıklık katsayısı -.801 ve basıklık katsayısı .942; yaşlı/hastalara yardım puanlarının aritmetik ortalaması 17.42, standart sapması 2.22, çarpıklık katsayısı -.577 ve basıklık katsayısı -.034; fiziksel güce dayalı yardım puanlarının aritmetik ortalaması 20.84, standart sapması 3.15, çarpıklık katsayısı -.791 ve basıklık katsayısı .983; eğitim sürecinde yardım puanlarının aritmetik ortalaması 21.01, standart sapması 2.93, çarpıklık katsayısı -.601 ve basıklık katsayısı .207; yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım puanlarının aritmetik ortalaması 21.50, standart sapması 2.93, çarpıklık katsayısı -.810 ve basıklık katsayısı .963; ölçeğin toplam puanlarının aritmetik ortalaması 161.65, standart sapması 17.62, çarpıklık katsayısı -.205 ve basıklık katsayısı -.356 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarının aritmetik ortalaması 21.17, standart sapması 7.25, çarpıklık katsayısı -.292 ve basıklık katsayısı -.811 olarak hesaplanmıştır.

Ölçme araçlarının alt boyutları ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık katsayıları ± 1 aralığında olduğu ve normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

4.2. Fark Testlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutları ile Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet, mezuniyet durumu, medeni durum, gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonları, yaş, ebeveynlerin birliktelik durumu, ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık gelir durumu, kiminle yaşadığı, ikamet bölgesi ve gönüllülük alanı değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla karşılaştırma analizleri yapılmış ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem t Testi ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecılık (Altruizm) Ölçeği	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Kadın	340	29.50	4.070	.472	418	.637
	Erkek	80	29.26	3.693			
Maddi Yardım	Kadın	340	25.57	3.149	1.980	418	.048*
	Erkek	80	24.78	3.575			
Travmatik Durumlarda Yardım	Kadın	340	26.00	3.381	-.090	418	.929
	Erkek	80	26.04	3.282			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Kadın	340	17.43	2.261	.096	418	.924
	Erkek	80	17.40	2.084			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Kadın	340	20.85	3.273	.155	143.12	.877
	Erkek	80	20.80	2.621			
Eğitim Sürecinde Yardım	Kadın	340	21.07	2.922	.913	418	.362
	Erkek	80	20.74	2.997			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Kadın	340	21.66	2.887	2.344	418	.020*
	Erkek	80	20.81	3.036			
Özgecılık Düzeyi	Kadın	340	162.08	17,597	1.030	418	.304
	Erkek	80	159.82	17.723			

*p<.05

Katılımcıların Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Maddi yardım [$t_{(418)}=1.980$; $p=.048<.05$] ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=2.344$; $p=.020<.05$] alt boyutlarında kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılık her iki alt boyutta da kadın katılımcıların lehinedir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=.472$; $p=.637>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-.090$; $p=.929>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=.096$; $p=.924>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(143.12)}=.155$; $p=.877>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=.913$; $p=.362>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecılık düzeyinde [$t_{(418)}=1.030$; $p=.304>.05$] ise kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Kadın	340	21.22	7.011	.286	107.261	.775
	Erkek	80	20.94	8.270			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(107.261)}=.286$; $p=.775>.05$].

Tablo 5. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Mezuniyet Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Mezuniyet Durumu	n	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Öğrenci	242	29.60	4.180	.902	418	.368
	Mezun	178	29.25	3.738			
Maddi Yardım	Öğrenci	242	25.28	3.406	-1.047	418	.296
	Mezun	178	25.61	3.011			
Travmatik Durumlarda Yardım	Öğrenci	242	25.95	3.475	-.403	418	.687
	Mezun	178	26.08	3.203			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Öğrenci	242	17.41	2.271	-.132	418	.895
	Mezun	178	17.44	2.170			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Öğrenci	242	20.55	3.312	-2.199	418	.028*
	Mezun	178	21.24	2.896			
Eğitim Sürecinde Yardım	Öğrenci	242	21.11	3.079	.816	418	.415
	Mezun	178	20.87	2.731			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Öğrenci	242	21.55	2.953	.437	418	.662
	Mezun	178	21.43	2.909			
Özgecilik Düzeyi	Öğrenci	242	161.45	18.237	-.265	418	.791
	Mezun	178	161.92	16.797			

* $p<.05$

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda öğrenciler ve mezunlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$t_{(418)}=-2.199$; $p=.028<.05$].

Bu farklılık mezun katılımcıların lehinedir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=,902$; $p=.368>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=-1.047$; $p=.296>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-.403$; $p=.687>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=-.132$; $p=.895>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=.816$; $p=.415>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=.437$; $p=.662>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=-.265$; $p=.791>.05$] ise öğrenciler ve mezunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 6. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Mezuniyet Durumu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Mezuniyet Durumu	n	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Öğrenci	242	21.12	7,381	-.162	418	.872
	Mezun	178	21.24	7,106			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında öğrenciler ve mezunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=-.162$; $p=.872>.05$].

Tablo 7. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Medeni Durum	n	\bar{X}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Evli	50	28.94	3.353	-1.120	70.155	.267
	Bekar	370	29.52	4.076			
Maddi Yardım	Evli	50	25.66	2.608	.672	72.407	.504
	Bekar	370	25.39	3.323			
Travmatik Durumlarda Yardım	Evli	50	25.36	3.250	-1.453	418	.147
	Bekar	370	26.09	3.368			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Evli	50	17.10	2.410	-1.088	418	.277
	Bekar	370	17.46	2.200			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Evli	50	20.46	3.278	-.913	418	.362
	Bekar	370	20.89	3.141			
Eğitim Sürecinde Yardım	Evli	50	20.44	2.525	-1.457	418	.146
	Bekar	370	21.08	2.982			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Evli	50	20.54	2.815	-2.482	418	.013*
	Bekar	370	21.63	2.927			
Özgecilik Düzeyi	Evli	50	158.50	15.620	-1.348	418	.178
	Bekar	370	162.08	17.852			

*p<.05

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda evliler ve bekarlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$t_{(418)}=-2.482$; $p=.013<.05$]. Bu farklılık bekar katılımcıların lehinedir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(70.155)}=-1.120$; $p=.267>.05$], maddi yardım [$t_{(72.407)}=.672$; $p=.504>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-1.453$; $p=.147>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=-1.088$; $p=.277>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=-.913$; $p=.362>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=-1.457$; $p=.146>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=-1.348$; $p=.178>.05$] ise evliler ve bekarlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 8. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Medeni Durum Açısından Bağımsız Örneklem t-Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Medeni Durum	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Yaşam Doyumu	Evli	50	22.44	7.486	1.321	418	.187
	Bekar	370	21.00	7.219			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında evliler ve bekarlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=1.321$; $p=.187>.05$].

Tablo 9. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gönüllülük Yapılan Alanlarda Benzer Zorluklar ile Mücadele Ediyor Olma Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olmak	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	146	30.14	4.127	-2.605	418	.010*
	Yok	274	29.08	3.884			
Maddi Yardım	Var	146	25.54	3.361	-.562	418	.574
	Yok	274	25.35	3.186			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	146	26.51	3.506	-2.236	418	.026*
	Yok	274	25.74	3.253			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	146	17.71	2.181	-1.962	418	.051
	Yok	274	17.27	2.238			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	146	21.26	3.259	-1.985	418	.048*
	Yok	274	20.62	3.084			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	146	21.63	2.936	-3.210	418	.001**
	Yok	274	20.68	2.886			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	146	21.76	3.167	-1.329	418	.184
	Yok	274	21.36	2.794			
Özgecilik Düzeyi	Var	146	164.55	18.898	-2.481	418	.013*
	Yok	274	160.10	16.734			

* $p<.05$ ** $p<.01$

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi

gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=-2.605$; $p=.010<.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-2.236$; $p=.026<.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=-1.985$; $p=.048<.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=-3.210$; $p=.001<.01$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=-2.481$; $p=.013<.05$] gönüllülük yaptığı alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılık tüm alt boyutlarda bu motivasyona sahip katılımcıların lehinedir. Maddi yardım [$t_{(418)}=-.562$; $p=.574>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=-1.962$; $p=.051>.05$] ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=-1.329$; $p=.184>.05$] alt boyutlarında ise bu motivasyona sahip olan ve olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 10. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Gönüllülük Yapılan Alanlarda Benzer Zorluklar ile Mücadele Ediyor Olma Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olmak	n	\bar{X}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	146	20.23	7.545	1.936	418	.054
	Yok	274	21.67	7.063			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında gönüllülük yaptığı alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=1.936$; $p=.054>.05$].

Tablo 11. Özgeçililik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Aile Bireylerinin Teşvik Etmesi Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgeçililik (Altruizm) Ölçeği	Aile bireylerinin teşviki	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	30	29.10	3.881	.501	418	.617
	Yok	390	29.48	4.010			
Maddi Yardım	Var	30	24.70	3.631	1.260	418	.208
	Yok	390	25.47	3.212			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	30	25.27	4.370	1.254	418	.211
	Yok	390	26.06	3.268			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	30	16.83	2.479	1.504	418	.133
	Yok	390	17.47	2.203			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	30	20.70	3.030	.257	418	.797
	Yok	390	20.85	3.170			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	30	21.00	3.129	.014	418	.989
	Yok	390	21.01	2.924			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	30	21.57	2.861	-.129	418	.897
	Yok	390	21.49	2.940			
Özgeçililik Düzeyi	Var	30	159.17	19.728	.801	418	.424
	Yok	390	161.84	17.463			

Katılımcıların Özgeçililik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların aile bireylerinin teşvik etmesi motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=.501$; $p=.617>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=1.260$; $p=.208>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=1.254$; $p=.211>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=1.504$; $p=.133>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=.257$; $p=.797>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=.014$; $p=.989>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=-.129$; $p=.897>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgeçililik düzeyinde [$t_{(418)}=.801$; $p=.424>.05$] aile bireylerinin teşvik etmesi motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 12. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Aile Bireylerinin Teşvik Etmesi Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Aile bireylerinin teşviki	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	30	24.30	7.269	-2.467	418	.014*
	Yok	390	20.93	7.210			

*p<.05

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların aile bireylerinin teşvik etmesi motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında aile bireylerinin teşvik etmesi motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$t_{(418)}=-2.467$; $p=.014<.05$]. Bu farklılık bu motivasyona sahip katılımcıların lehinedir.

Tablo 13. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Mesleki Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Mesleki fırsatlar elde etmek	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	64	29.36	3.760	.202	418	.840
	Yok	356	29.47	4.044			
Maddi Yardım	Var	64	24.86	3.347	1.501	418	.134
	Yok	356	25.52	3.221			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	64	25.58	3.549	1.110	418	.268
	Yok	356	26.08	3.323			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	64	17.25	2.108	.669	418	.504
	Yok	356	17.45	2.248			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	64	20.44	3.167	1.116	418	.265
	Yok	356	20.92	3.154			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	64	21.28	2.485	-.811	418	.418
	Yok	356	20.96	3.010			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	64	21.11	3.153	1.158	418	.247
	Yok	356	21.57	2.889			
Özgecilik Düzeyi	Var	64	159.88	18.575	.875	418	.382
	Yok	356	161.97	17.453			

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların mesleki fırsatlar elde etme motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=.202$; $p=.840>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=1.501$; $p=.134>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=1.110$; $p=.268>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=.669$; $p=.504>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=1.116$; $p=.265>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=-.811$; $p=.418>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=1.158$; $p=.247>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=.875$; $p=.382>.05$] mesleki fırsatlar elde etme motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 14. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Mesleki Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Mesleki fırsatlar elde etme	n	\bar{X}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	64	21.58	6.875	-.489	418	.625
	Yok	356	21.10	7.331			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların mesleki fırsatlar elde etme motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında mesleki fırsatlar elde etme motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=-.489$; $p=.625>.05$].

Tablo 15. Özgeçiliclik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kişisel Gelişime Katkı Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgeçiliclik (Altruizm) Ölçeği	Kişisel gelişime katkı sağlamak	n	\bar{X}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	285	29.70	3.808	-1.863	418	.063
	Yok	135	28.93	4.339			
Maddi Yardım	Var	285	25.36	3.286	.496	418	.620
	Yok	135	25.53	3.167			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	285	25.96	3.354	.374	418	.709
	Yok	135	26.10	3.379			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	285	17.45	2.205	-.370	418	.712
	Yok	135	17.36	2.278			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	285	20.92	3.128	-.754	418	.451
	Yok	135	20.67	3.223			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	285	21.17	2.956	-1.639	418	.102
	Yok	135	20.67	2.873			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	285	21.51	3.024	-.053	418	.957
	Yok	135	21.49	2.737			
Özgeçiliclik Düzeyi	Var	285	162.08	17.783	-.721	418	.471
	Yok	135	160.75	17.308			

Katılımcıların Özgeçiliclik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların kişisel gelişime katkı sağlama motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=-1.863$; $p=.063>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=.496$; $p=.620>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=.374$; $p=.709>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=-.370$; $p=.712>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=-.754$; $p=.451>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=-1.639$; $p=.102>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=-.053$; $p=.957>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgeçiliclik düzeyinde [$t_{(418)}=-.721$; $p=.471>.05$] kişisel gelişime katkı sağlama motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 16. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Kişisel Gelişime Katkı Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Kişisel gelişime katkı sağlamak	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	285	20.77	7.182	1.633	418	.103
	Yok	135	22.01	7.371			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların kişisel gelişime katkı sağlama motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında kişisel gelişime katkı sağlama motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=1.633$; $p=.103>.05$].

Tablo 17. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Sosyal Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Sosyal fırsatlar elde etmek	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	134	29.81	3.520	-1.351	305.876	.178
	Yok	286	29.28	4.198			
Maddi Yardım	Var	134	25.24	3.193	.779	418	.437
	Yok	286	25.50	3.271			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	134	25.68	3.149	1.371	418	.171
	Yok	286	26.16	3.447			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	134	17.34	2.208	.492	418	.623
	Yok	286	17.46	2.238			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	134	20.91	3.005	-.300	418	.764
	Yok	286	20.81	3.230			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	134	21.39	2.706	-1.825	418	.069
	Yok	286	20.83	3.025			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	134	21.43	2.754	.321	418	.748
	Yok	286	21.53	3.015			
Özgecilik Düzeyi	Var	134	161.81	16.908	-.124	418	.901
	Yok	286	161.58	17.976			

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sosyal fırsatlar elde etme motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(305.876)}=-1.351$; $p=.178>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=.779$; $p=.437>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=1.371$; $p=.171>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=.492$; $p=.623>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=-.300$; $p=.764>.05$], eğitim sürecinde yardım [$t_{(418)}=-1.825$; $p=.069>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=.321$; $p=.748>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=-.124$; $p=.901>.05$] sosyal fırsatlar elde etme motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 18. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Sosyal Fırsatlar Elde Etme Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Sosyal fırsatlar elde etmek	n	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	134	20.96	6.991	.398	418	.690
	Yok	286	21.27	7.389			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların sosyal fırsatlar elde etme motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında sosyal fırsatlar elde etme motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=.398$; $p=.690>.05$].

Tablo 19. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Toplum Hizmeti Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Toplum hizmeti sağlamak	n	\bar{X}	SS	t Testi																																																																																		
					t	Sd	p																																																																																
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	371	29.58	3.994	-1.760	418	.079																																																																																
	Yok	49	28.51	3.938				Maddi Yardım	Var	371	25.39	3.246	.490	418	.625	Yok	49	25.63	3.264	Travmatik Durumlarda Yardım	Var	371	26.05	3.333	-.694	418	.488	Yok	49	25.69	3.572	Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	371	17.42	2.206	-.044	418	.965	Yok	49	17.41	2.397	Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	371	20.80	3.171	.707	418	.480	Yok	49	21.14	3.062	Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**	Yok	49	19.51	3.453	Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310
Maddi Yardım	Var	371	25.39	3.246	.490	418	.625																																																																																
	Yok	49	25.63	3.264				Travmatik Durumlarda Yardım	Var	371	26.05	3.333	-.694	418	.488	Yok	49	25.69	3.572	Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	371	17.42	2.206	-.044	418	.965	Yok	49	17.41	2.397	Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	371	20.80	3.171	.707	418	.480	Yok	49	21.14	3.062	Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**	Yok	49	19.51	3.453	Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275								
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	371	26.05	3.333	-.694	418	.488																																																																																
	Yok	49	25.69	3.572				Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	371	17.42	2.206	-.044	418	.965	Yok	49	17.41	2.397	Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	371	20.80	3.171	.707	418	.480	Yok	49	21.14	3.062	Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**	Yok	49	19.51	3.453	Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275																				
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	371	17.42	2.206	-.044	418	.965																																																																																
	Yok	49	17.41	2.397				Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	371	20.80	3.171	.707	418	.480	Yok	49	21.14	3.062	Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**	Yok	49	19.51	3.453	Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275																																
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	371	20.80	3.171	.707	418	.480																																																																																
	Yok	49	21.14	3.062				Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**	Yok	49	19.51	3.453	Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275																																												
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	371	21.20	2.807	-3.860	418	<.001**																																																																																
	Yok	49	19.51	3.453				Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698	Yok	49	21.35	3.066	Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275																																																								
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	371	21.52	2.917	-.388	418	.698																																																																																
	Yok	49	21.35	3.066				Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310	Yok	49	159.24	19.275																																																																				
Özgecilik Düzeyi	Var	371	161.97	17.395	-1.017	418	.310																																																																																
	Yok	49	159.24	19.275																																																																																			

**p<.01

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların toplum hizmeti sağlama motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda toplum hizmeti sağlama motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$t_{(418)}=-3.860$; $p<.001<.01$]. Bu farklılık bu motivasyona sahip katılımcıların lehinedir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(418)}=-1.760$; $p=.079>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=.490$; $p=.625>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-.694$; $p=.488>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=-.044$; $p=.965>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(418)}=.707$; $p=.480>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=-.388$; $p=.698>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=-1.017$; $p=.310>.05$] ise bu motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 20. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Toplum Hizmeti Sağlama Motivasyonu Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Toplum hizmeti sağlamak	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	371	21.30	7.216	-1.053	418	.293
	Yok	49	20.14	7.561			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların toplum hizmeti sağlama motivasyonuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında toplum hizmeti sağlama motivasyonuna sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=-1.053$; $p=.293>.05$].

Tablo 21. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Diğer Motivasyonlar Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Diğer	n	\bar{x}	SS	t Testi		
					t	Sd	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	66	29.12	3.399	.833	103.658	.407
	Yok	354	29.51	4.101			
Maddi Yardım	Var	66	25.30	3.063	.316	418	.752
	Yok	354	25.44	3.282			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	66	26.05	2.948	-.101	418	.920
	Yok	354	26.00	3.434			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	66	17.26	2.262	.651	418	.515
	Yok	354	17.45	2.221			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	66	20.83	2.278	.034	122.297	.973
	Yok	354	20.84	3.298			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	66	20.24	2.946	2.317	418	.021*
	Yok	354	21.15	2.916			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	66	21.42	2.712	.228	418	.819
	Yok	354	21.51	2.974			
Özgecilik Düzeyi	Var	66	160.23	15.340	.714	418	.476
	Yok	354	161.92	18.023			

* $p<.05$

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların diğer motivasyon kaynaklarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda diğer

motivasyon kaynaklarına sahip olan katılımcılar ile bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$t_{(418)}=2.317$; $p=.021<.05$]. Bu farklılık diğer motivasyon kaynaklarına sahip olmayan katılımcıların lehinedir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$t_{(103.658)}=.833$; $p=.407>.05$], maddi yardım [$t_{(418)}=.316$; $p=.752>.05$], travmatik durumlarda yardım [$t_{(418)}=-.101$; $p=.920>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$t_{(418)}=.651$; $p=.515>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$t_{(122.297)}=.034$; $p=.973>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$t_{(418)}=.228$; $p=.819>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$t_{(418)}=.714$; $p=.476>.05$] ise diğer motivasyon kaynaklarına sahip olan katılımcılar ile sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 22. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Diğer Motivasyonlar Açısından Bağımsız Örneklem t Test ile Karşılaştırma Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Diğer	n	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>		
					<i>t</i>	Sd	p
Yaşam Doyumu	Var	66	20.65	7.962	.631	418	.529
	Yok	354	21.27	7.126			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinde aldıkları puanların diğer motivasyon kaynaklarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında diğer motivasyon kaynaklarına sahip olan katılımcılar ile sahip olmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(418)}=.631$; $p=.529>.05$].

Tablo 23. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Yaş	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	18-23 Yaş	190	29.64	4.021	G. Arası	18.877	2	9.438		
	24-29 Yaş	192	29.37	4.051	G. İçi	6677.171	417	16.012	.589	.555
	30-35 Yaş	38	28.92	3.627	Toplam	6696.048	419			
Maddi Yardım	18-23 Yaş	190	25.41	3.491	G. Arası	11.023	2	5.512		
	24-29 Yaş	192	25.33	3.111	G. İçi	4401.225	417	10.554	.522	.594
	30-35 Yaş	38	25.92	2.593	Toplam	4412.248	419			
Travmatik Durumlarda Yardım	18-23 Yaş	190	26.08	3.378	G. Arası	2.061	2	1.031		
	24-29 Yaş	192	25.94	3.273	G. İçi	4724.917	417	11.331	.091	.913
	30-35 Yaş	38	25.95	3.756	Toplam	4726.979	419			
Yaşlı/Hastalara Yardım	18-23 Yaş	190	17.55	2.203	G. Arası	5.539	2	2.769		
	24-29 Yaş	192	17.32	2.240	G. İçi	2070.869	417	4.966	.558	.573
	30-35 Yaş	38	17.29	2.301	Toplam	2076.407	419			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	18-23 Yaş	190	21.06	3.270	G. Arası	24.039	2	12.019		
	24-29 Yaş	192	20.74	2.982	G. İçi	4151.590	417	9.956	1.207	.300
	30-35 Yaş	38	20.26	3.414	Toplam	4175.629	419			
Eğitim Sürecinde Yardım	18-23 Yaş	190	21.15	3.038	G. Arası	20.552	2	10.276		
	24-29 Yaş	192	21.00	2.911	G. İçi	3590.426	417	8.610	1.193	.304
	30-35 Yaş	38	20.34	2.485	Toplam	3610.979	419			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	18-23 Yaş	190	21.76	2.928	G. Arası	23.834	2	11.917		
	24-29 Yaş	192	21.31	2.892	G. İçi	3577.166	417	8.578	1.389	.250
	30-35 Yaş	38	21.16	3.115	Toplam	3601.000	419			
Özgecilik Düzeyi	18-23 Yaş	190	162.65	18.257	G. Arası	389.207	2	194.604		
	24-29 Yaş	192	161.02	17.206	G. İçi	129726.343	417	311.094	.626	.535
	30-35 Yaş	38	159.84	16.590	Toplam	130115.550	419			

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$F_{(2,417)}=.589$; $p=.555>.05$], maddi yardım [$F_{(2,417)}=.522$; $p=.594>.05$], travmatik durumlarda yardım [$F_{(2,417)}=.091$; $p=.913>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$F_{(2,417)}=.558$; $p=.573>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$F_{(2,417)}=1.207$; $p=.300>.05$], eğitim sürecinde yardım [$F_{(2,417)}=1.193$; $p=.304>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$F_{(2,417)}=1.389$; $p=.250>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik

düzeyinde [$F_{(2,417)}=.626$; $p=.535>.05$] yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 24. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Yaşam Doyumu Ölçeği	Yaş	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Yaşam Doyumu	18-23 Yaş	190	20.41	7.434	G. Arası	238.760	2	119.380		
	24-29 Yaş	192	21.98	6.829	G. İçi	21830.238	417	52.351	2.280	.104
	30-35 Yaş	38	20.87	8.181	Toplam	22068.998	419			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanlarında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F_{(2,417)}=2.280$; $p=.104>.05$].

Tablo 25. Özgeçilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ebeveynlerin Birliktelik Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Özgeçilik (Altruizm) Ölçeği	Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Birlikte	355	29.49	3.962	G. Arası	9.755	2	4.878		
	Ayrı	34	28.94	4.256	G. İçi	6686.292	417	16.034	.304	.738
	Biri vefat etti	31	29.55	4.210	Toplam	6696.048	419			
Maddi Yardım	Birlikte	355	25.45	3.147	G. Arası	14.369	2	7.184		
	Ayrı	34	24.85	3.421	G. İçi	4397.879	417	10.546	.681	.507
	Biri vefat etti	31	25.74	4.107	Toplam	4412.248	419			
Travmatik Durumlarda Yardım	Birlikte	355	26.02	3.327	G. Arası	34.267	2	17.134		
	Ayrı	34	25.24	3.635	G. İçi	4692.712	417	11.254	1.523	.219
	Biri vefat etti	31	26.68	3.360	Toplam	4726.979	419			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Birlikte	355	17.44	2.205	G. Arası	1.013	2	.506		
	Ayrı	34	17.32	1.950	G. İçi	2075.394	417	4.977	.102	.903
	Biri vefat etti	31	17.29	2.759	Toplam	2076.407	419			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Birlikte	355	20.84	3.186	G. Arası	8.699	2	4.349		
	Ayrı	34	20.53	2.733	G. İçi	4166.930	417	9.993	.435	.647
	Biri vefat etti	31	21.26	3.306	Toplam	4175.629	419			
Eğitim Sürecinde Yardım	Birlikte	355	21.01	2.958	G. Arası	1.075	2	.537		
	Ayrı	34	20.85	2.500	G. İçi	3609.904	417	8.657	.062	.940
	Biri vefat etti	31	21.10	3.197	Toplam	3610.979	419			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Birlikte	355	21.49	2.921	G. Arası	1.258	2	.629		
	Ayrı	34	21.41	2.945	G. İçi	3599.742	417	8.632	.073	.930
	Biri vefat etti	31	21.68	3.124	Toplam	3601.000	419			
Özgeçilik Düzeyi	Birlikte	355	161.75	17.591	G. Arası	299.715	2	149.858		
	Ayrı	34	159.15	15.502	G. İçi	129815.835	417	311.309	.481	.618
	Biri vefat etti	31	163.29	20.282	Toplam	130115.550	419			

Katılımcıların Özgeçilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların ebeveynlerin birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$F_{(2,417)}=.304$; $p=.738>.05$], maddi yardım [$F_{(2,417)}=.681$; $p=.507>.05$], travmatik durumlarda yardım [$F_{(2,417)}=1.523$; $p=.219>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$F_{(2,417)}=.102$; $p=.903>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$F_{(2,417)}=.435$; $p=.647>.05$], eğitim sürecinde yardım [$F_{(2,417)}=.062$; $p=.940>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$F_{(2,417)}=.073$; $p=.930>.05$] alt

boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$F_{(2,417)}=.481$; $p=.618>.05$] ebeveynlerin birliktelik durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 26. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Ebeveynlerin Birliktelik Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Yaşam Doyumu Ölçeği	Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Yaşam Doyumu	Birlikte	355	21.49	6.871	G. Arası	548.050	2	274.025		
	Ayrı	34	17.32	8.318	G. İçi	21520.948	417	51.609	5.310	.005**
	Biri vefat etti	31	21.68	9.170	Toplam	22068.998	419			

** $p<.01$

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların ebeveynlerin birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde ebeveynlerin birliktelik durumu grupları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F_{(2,417)}=5.310$; $p=.005<.01$].

Yaşam doyumu düzeyinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Post-Hoc Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde anne ve babası birlikte olanlar ile ayrı olanlar arasında anne ve babası birlikte olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.022<.05$).

Tablo 27. Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Özgecılık (Altruizm) Ölçeği	Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Var	141	30.09	3.603	G. Arası	184.492	2	92.246		
	Yok	245	29.36	4.086	G. İçi	6511.555	417	15.615	5.907	.003**
	Bilmiyorum	34	27.53	4.336	Toplam	6696.048	419			
Maddi Yardım	Var	141	25.60	3.101	G. Arası	12.473	2	6.237		
	Yok	245	25.38	3.288	G. İçi	4399.774	417	10.551	.591	.554
	Bilmiyorum	34	24.94	3.550	Toplam	4412.248	419			
Travmatik Durumlarda Yardım	Var	141	26.25	3.019	G. Arası	18.085	2	9.042		
	Yok	245	25.94	3.494	G. İçi	4708.894	417	11.292	.801	.450
	Bilmiyorum	34	25.50	3.711	Toplam	4726.979	419			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Var	141	17.56	2.208	G. Arası	5.707	2	2.853		
	Yok	245	17.38	2.256	G. İçi	2070.700	417	4.966	.575	.563
	Bilmiyorum	34	17.15	2.105	Toplam	2076.407	419			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Var	141	20.88	2.953	G. Arası	2.443	2	1.221		
	Yok	245	20.86	3.328	G. İçi	4173.186	417	10.008	.122	.885
	Bilmiyorum	34	20.59	2.754	Toplam	4175.629	419			
Eğitim Sürecinde Yardım	Var	141	21.23	2.835	G. Arası	95.818	2	47.909		
	Yok	245	21.10	2.998	G. İçi	3515.161	417	8.430	5.683	.004**
	Bilmiyorum	34	19.41	2.439	Toplam	3610.979	419			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Var	141	21.61	2.596	G. Arası	2.714	2	1.357		
	Yok	245	21.45	3.133	G. İçi	3598.286	417	8.629	.157	.855
	Bilmiyorum	34	21.38	2.807	Toplam	3601.000	419			
Özgecılık Düzeyi	Var	141	163.21	16.240	G. Arası	1254.478	2	627.239		
	Yok	245	161.47	18.448	G. İçi	128861.072	417	309.019	2.030	.133
	Bilmiyorum	34	156.50	16.421	Toplam	130115.550	419			

**p<.01

Katılımcıların Özgecılık (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$F_{(2,417)}=5.907$; $p=.003<.01$] ve eğitim sürecinde yardım [$F_{(2,417)}=5.683$; $p=.004<.01$] alt boyutlarında ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım gruplarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Maddi yardım [$F_{(2,417)}=.591$; $p=.554>.05$], travmatik durumlarda yardım

[$F_{(2,417)}=.801$; $p=.450>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$F_{(2,417)}=.575$; $p=.563>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$F_{(2,417)}=.122$; $p=.885>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$F_{(2,417)}=.157$; $p=.855>.05$], alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$F_{(2,417)}=2.030$; $p=.133>.05$] ise ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Gönüllü faaliyetlere katılım ve eğitim sürecinde yardım alt boyutlarında farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Post-Hoc Tukey çoklu karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden grup ile bilmediğini ifade eden grup arasında ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.002<.01$). Bunun yanında ailede gönüllü katılımın olmadığını ifade eden grup ile bilmediğini ifade eden grup arasında da ailede gönüllü katılımın olmadığını ifade eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.032<.05$). Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda ise ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden grup ile bilmediğini ifade eden grup arasında ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.003<.01$). Bunun yanında ailede gönüllü katılımın olmadığını ifade eden grup ile bilmediğini ifade eden grup arasında da ailede gönüllü katılımın olmadığını ifade eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.005<.01$).

Tablo 28. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Yaşam Doyumu Ölçeği	Ailede Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Yaşam Doyumu	Var	141	22.70	6.982	G. Arası	530.229	2	265.115	
Yok		245	20.27	7.144	G. İçi	21538.769	417	51.652	5.133	.006**
Bilmiyorum		34	21.29	8.277	Toplam	22068.998	419			

** $p<.01$

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde ailede gönüllülük faaliyetlerine katılım grupları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F_{(2,417)}=5.133$; $p=.006<.01$].

Yaşam doyumu düzeyinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Post-Hoc Tukey çoklu karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden grup ile olmadığını ifade eden grup arasında ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.004<.01$).

Tablo 29. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Lise	12	29.50	4.167	210.17	3	3.999	.263
	Ön Lisans	36	30.22	4.216	236.54			
	Lisans	296	29.22	3.967	203.34			
	Lisansüstü	76	29.97	3.970	226.12			
Maddi Yardım	Lise	12	25.25	2.927	191.38	3	5.074	.166
	Ön Lisans	36	26.47	2.942	247.18			
	Lisans	296	25.21	3.340	204.07			
	Lisansüstü	76	25.75	2.972	221.18			
Travmatik Durumlarda Yardım	Lise	12	26.67	3.725	240.25	3	8.690	.034*
	Ön Lisans	36	27.36	2.451	257.15			
	Lisans	296	25.76	3.333	200.86			
	Lisansüstü	76	26.24	3.640	221.23			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Lise	12	17.08	2.109	185.38	3	8.034	.045*
	Ön Lisans	36	18.36	1.930	260.82			
	Lisans	296	17.32	2.183	204.01			
	Lisansüstü	76	17.43	2.462	215.93			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Lise	12	21.50	2.970	229.67	3	15.091	.002**
	Ön Lisans	36	22.56	2.419	281.75			
	Lisans	296	20.75	3.072	205.57			
	Lisansüstü	76	20.30	3.567	192.91			
Eğitim Sürecinde Yardım	Lise	12	20.50	3.631	200.04	3	12.142	.007**
	Ön Lisans	36	22.39	2.578	266.38			
	Lisans	296	20.76	2.873	199.41			
	Lisansüstü	76	21.38	3.051	228.87			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Lise	12	22.25	2.379	237.13	3	10.783	.013*
	Ön Lisans	36	22.78	2.269	262.79			
	Lisans	296	21.24	2.956	199.66			
	Lisansüstü	76	21.78	3.031	223.75			
Özgecilik Düzeyi	Lise	12	162.75	14.882	221.83	3	10.602	.014*
	Ön Lisans	36	170.14	16.199	266.25			
	Lisans	296	160.26	17.454	200.17			
	Lisansüstü	76	162.86	18.382	222.55			

*p<.05 **p<.01

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(3)=8.690$; $p=.034<.05$], yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(3)=8.034$; $p=.045<.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(3)=15.091$; $p=.002<.01$], eğitim sürecinde yardım [$\chi^2(3)=12.142$; $p=.007<.01$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(3)=10.783$; $p=.013<.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$\chi^2(3)=10.602$; $p=.014<.05$] eğitim düzeyi gruplarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(3)=3.999$; $p=.263>.05$] ve maddi yardım [$\chi^2(3)=5.074$; $p=.166>.05$] alt boyutlarında ise eğitim düzeyi grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Mann Whitney U ikili karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Travmatik durumlarda yardım alt boyutunda eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3864.000$; $z=-2.725$; $p=.006<.01$). Yaşlı/hastalara yardım alt boyutunda eğitim düzeyi lise olan grup ile ön lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=136.000$; $z=-1.975$; $p=.048<.05$). Bunun yanında eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında da eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3893.500$; $z=-2.697$; $p=.005<.01$). Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3372.500$; $z=-3.640$; $p=<.001<.01$). Bunun yanında eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisansüstü olan grup arasında da eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=803.500$; $z=-3.546$; $p=<.001<.01$). Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3645.500$; $z=-3.127$; $p=.002<.01$). Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3729.000$; $z=-2.979$; $p=.003<.01$). Toplam özgecilik düzeyinde eğitim düzeyi ön lisans olan grup ile lisans olan grup arasında eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=3682.000$; $z=-3.029$; $p=.002<.01$).

Tablo 30. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	Lise	12	17.25	8.761	154.08	3	9.872	.020*
	Ön Lisans	36	19.67	8.163	185.21			
	Lisans	296	21.05	6.980	207.47			
	Lisansüstü	76	22.97	7.305	243.19			

*p<.05

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde eğitim düzeyi gruplarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$\chi^2(3)=9.872$; $p=.020<.05$].

Yaşam doyumu düzeyinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Mann Whitney U ikili karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde eğitim düzeyi lisansüstü olan grup ile eğitim düzeyi lise ($U=280.000$; $z=-2.143$; $p=.032<.05$), ön lisans ($U=1033.000$; $z=-2.090$; $p=.037<.05$) ve lisans ($U=9274.500$; $z=-2.363$; $p=.018<.05$) olan gruplar arasında eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 31. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Çalışma Durumu	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Tam zamanlı	156	28.94	4.072	195.23	3	4.223	.238
	Yarı zamanlı	17	29.88	3.516	221.47			
	Öğrenci	161	29.88	3.898	222.13			
	Çalışmıyor	86	29.49	4.092	214.24			
Maddi Yardım	Tam zamanlı	156	25.46	3.157	211.24	3	2.539	.468
	Yarı zamanlı	17	26.24	2.306	239.71			
	Öğrenci	161	25.17	3.513	201.32			
	Çalışmıyor	86	25.64	3.033	220.58			
Travmatik Durumlarda Yardım	Tam zamanlı	156	25.97	3.351	207.38	3	1.010	.799
	Yarı zamanlı	17	26.88	2.288	234.68			
	Öğrenci	161	25.88	3.490	208.22			
	Çalışmıyor	86	26.14	3.319	215.64			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Tam zamanlı	156	17.46	2.213	212.45	3	.707	.872
	Yarı zamanlı	17	17.24	2.195	201.15			
	Öğrenci	161	17.49	2.264	214.02			
	Çalışmıyor	86	17.26	2.213	202.22			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Tam zamanlı	156	20.73	3.126	204.41	3	3.176	.365
	Yarı zamanlı	17	19.88	3.723	176.68			
	Öğrenci	161	20.88	3.139	211.76			
	Çalışmıyor	86	21.16	3.136	225.88			
Eğitim Sürecinde Yardım	Tam zamanlı	156	20.56	2.776	188.85	3	8.314	.040*
	Yarı zamanlı	17	21.71	1.896	233.15			
	Öğrenci	161	21.14	3.222	220.42			
	Çalışmıyor	86	21.44	2.742	226.73			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Tam zamanlı	156	21.29	2.736	199.89	3	2.438	.487
	Yarı zamanlı	17	21.29	2.867	197.62			
	Öğrenci	161	21.67	2.966	217.11			
	Çalışmıyor	86	21.59	3.234	219.93			
Özgecilik Düzeyi	Tam zamanlı	156	160.42	17.173	200.75	3	1.860	.602
	Yarı zamanlı	17	163.12	15.652	225.03			
	Öğrenci	161	162.12	18.394	213.38			
	Çalışmıyor	86	162.72	17.470	219.92			

*p<.05

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda çalışma durumu gruplarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$\chi^2(3)=8.314$; $p=.040<.05$]. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(3)=4.223$; $p=.238>.05$], maddi yardım [$\chi^2(3)=2.539$; $p=.468>.05$], travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(3)=1.010$; $p=.799>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(3)=.707$; $p=.872>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(3)=3.176$; $p=.365>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(3)=2.438$; $p=.487>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$\chi^2(3)=1.860$; $p=.602>.05$] ise çalışma durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Mann Whitney U ikili karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda tam zamanlı çalışan grup ile öğrenci olan grup arasında öğrenci olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=10717.500$; $z=-2.278$; $p=.023<.05$). Bunun yanında tam zamanlı çalışan grup ile çalışmayan grup arasında çalışmayan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=5485.500$; $z=-2.367$; $p=.018<.05$).

Tablo 32. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Çalışma Durumu	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	Tam zamanlı	156	22.05	7.075	225.77	3	4.650	.199
	Yarı zamanlı	17	20.24	10.244	203.00			
	Öğrenci	161	21.01	6.986	206.12			
	Çalışmıyor	86	20.05	7.337	192.47			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde çalışma durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(3)=4.650$; $p=.199>.05$].

Tablo 33. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Aylık Gelir Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Aylık Gelir Durumu	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	30.02	3.744	227.03	3	9.481	.024*
	2325 – 4999 TL	135	29.20	4.072	203.73			
	5000 – 9999 TL	73	28.38	4.165	178.25			
	10000 TL üstü	10	29.10	5.259	203.35			
Maddi Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	25.47	3.383	214.14	3	2.872	.412
	2325 – 4999 TL	135	25.62	3.185	217.20			
	5000 – 9999 TL	73	24.95	2.953	189.74			
	10000 TL üstü	10	25.10	3.348	198.10			
Travmatik Durumlarda Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	26.16	3.306	216.57	3	3.173	.366
	2325 – 4999 TL	135	26.01	3.537	212.47			
	5000 – 9999 TL	73	25.51	3.185	188.27			
	10000 TL üstü	10	26.50	3.308	223.45			
Yaşlı/Hastalara Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	17.56	2.146	217.07	3	4.808	.186
	2325 – 4999 TL	135	17.53	2.239	216.42			
	5000 – 9999 TL	73	16.89	2.319	185.08			
	10000 TL üstü	10	17.00	2.667	183.50			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	21.15	3.051	223.14	3	11.072	.011*
	2325 – 4999 TL	135	20.71	3.190	205.71			
	5000 – 9999 TL	73	20.01	3.331	175.99			
	10000 TL üstü	10	22.50	2.173	271.75			
Eğitim Sürecinde Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	21.50	2.866	231.48	3	13.013	.005**
	2325 – 4999 TL	135	20.68	3.026	197.57			
	5000 – 9999 TL	73	20.40	2.629	182.35			
	10000 TL üstü	10	19.80	3.795	166.85			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	2324 (asgari ücret) TL altı	202	21.77	2.954	222.02	3	10.089	.018*
	2325 – 4999 TL	135	21.45	2.931	209.44			
	5000 – 9999 TL	73	20.68	2.813	174.18			
	10000 TL üstü	10	22.70	2.312	257.25			
Özgecilik Düzeyi	2324 (asgari ücret) TL altı	202	163.64	17.628	225.40	3	10.081	.018*
	2325 – 4999 TL	135	161.21	18.216	208.46			
	5000 – 9999 TL	73	156.82	15.778	172.94			
	10000 TL üstü	10	162.70	17.404	211.25			

*p<.05 **p<.01

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(3)=9.481$; $p=.024<.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(3)=11.072$; $p=.011<.05$], eğitim sürecinde yardım [$\chi^2(3)=13.013$; $p=.005<.01$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(3)=10.089$; $p=.018<.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$\chi^2(3)=10.081$; $p=.018<.05$] aylık gelir durumu gruplarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Maddi yardım [$\chi^2(3)=2.872$; $p=.412>.05$], travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(3)=3.173$; $p=.366>.05$] ve yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(3)=4.808$; $p=.186>.05$] alt boyutlarında ise aylık gelir durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Gönüllü faaliyetlere katılım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek amacıyla Mann Whitney U ikili karşılaştırma analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=5646.000$; $z=-2.986$; $p=.003<.01$). Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=5732.500$; $z=-2.845$; $p=.004<.01$). Bunun yanında aylık gelir durumu 5000-9999 TL olan grup ile 10000 TL üstü olan grup arasında aylık gelir durumu 10000 TL üstü olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=202.000$; $z=-2.310$; $p=.021<.05$). Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 2325-4999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=11467.000$; $z=-2.497$; $p=.013<.05$). Bunun yanında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=5597.000$; $z=-3.076$; $p=.002<.01$). Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=5731.500$; $z=-2.851$; $p=.004<.01$). Bunun yanında aylık gelir durumu 2325- 4999 olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2325- 4999 olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=4064.000$; $z=-2.118$;

p=.034<.05). Son olarak aylık gelir durumu 5000-9999 TL olan grup ile 10000 TL üstü olan grup arasında aylık gelir durumu 10000 TL üstü olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=219.000; z=-2.077; p=.038<.05). Toplam özgeciliğin düzeyinde aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=5512.500; z=-3.196; p=.001<.01). Bunun yanında aylık gelir durumu 2325- 4999 olan grup ile 5000-9999 TL olan grup arasında aylık gelir durumu 2325-4999 olan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=4110.500; z=-1.973; p=.048<.05).

Tablo 34. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Aylık Gelir Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Aylık Gelir Durumu	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	2324 (asgari ücret) TL altı	202	20.20	7.351	193.81	3	7.670	.053
	2325 – 4999 TL	135	22.08	6.782	224.79			
	5000 – 9999 TL	73	21.92	7.308	225.34			
	10000 TL üstü	10	22.90	9.585	246.40			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde aylık gelir durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(3)=4.650$; p=.199>.05].

Tablo 35. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kiminle Yaşandığı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Kiminle Yaşandığı	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Yalnız	43	28.35	4.898	187.43	4	4.403	.354
	Aile	332	29.61	3.813	213.95			
	Arkadaş	26	29.85	4.433	224.31			
	Yurt	13	29.46	3.733	204.54			
	Diğer	6	26.83	4.708	137.75			
Maddi Yardım	Yalnız	43	24.98	3.447	198.51	4	3.687	.450
	Aile	332	25.41	3.251	210.01			
	Arkadaş	26	26.19	3.033	239.33			
	Yurt	13	26.00	3.416	231.54			
	Diğer	6	24.33	1.366	152.83			
Travmatik Durumlarda Yardım	Yalnız	43	25.84	3.696	205.67	4	4.739	.315
	Aile	332	26.00	3.330	209.88			
	Arkadaş	26	26.92	2.965	244.12			
	Yurt	13	26.00	3.651	211.62			
	Diğer	6	23.67	3.077	131.17			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Yalnız	43	17.12	2.461	199.88	4	3.354	.500
	Aile	332	17.45	2.181	211.62			
	Arkadaş	26	17.73	2.342	229.92			
	Yurt	13	17.46	2.757	211.92			
	Diğer	6	16.33	1.033	137.17			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Yalnız	43	20.37	3.008	185.45	4	5.036	.284
	Aile	332	20.91	3.165	213.55			
	Arkadaş	26	21.23	3.229	234.04			
	Yurt	13	20.77	3.113	199.08			
	Diğer	6	19.00	3.688	144.00			
Eğitim Sürecinde Yardım	Yalnız	43	20.70	3.004	198.28	4	1.899	.754
	Aile	332	21.09	2.874	213.53			
	Arkadaş	26	20.50	3.050	188.13			
	Yurt	13	21.00	4.301	226.27			
	Diğer	6	21.00	2.449	193.25			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Yalnız	43	21.58	2.270	206.43	4	.869	.929
	Aile	332	21.52	2.931	211.04			
	Arkadaş	26	21.31	4.038	223.04			
	Yurt	13	21.38	2.987	200.00			
	Diğer	6	21.00	2.191	178.42			
Özgecilik Düzeyi	Yalnız	43	158.93	17.101	188.91	4	4.285	.369
	Aile	332	161.99	17.517	212.80			
	Arkadaş	26	163.73	19.941	231.96			
	Yurt	13	162.08	18.993	212.50			
	Diğer	6	152.17	14.006	140.67			

Katılımcıların Özgeciliği (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının kiminle yaşandığı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(4)=4.403$; $p=.354>.05$], maddi yardım [$\chi^2(4)=3.687$; $p=.450>.05$], travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(4)=4.739$; $p=.315>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(4)=3.354$; $p=.500>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(4)=5.036$; $p=.284>.05$], eğitim sürecinde yardım [$\chi^2(4)=1.899$; $p=.754>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(4)=.869$; $p=.929>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgeciliği düzeyinde [$\chi^2(4)=4.285$; $p=.369>.05$] kiminle yaşandığı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 36. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Kiminle Yaşandığı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Kiminle Yaşandığı	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	Yalnız	43	19.60	6.877	185.03	4	7.548	.110
	Aile	332	21.33	7.225	213.07			
	Arkadaş	26	23.42	7.996	251.79			
	Yurt	13	18.54	7.378	165.46			
	Diğer	6	19.17	6.178	169.25			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının kiminle yaşandığı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde kiminle yaşandığı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(4)=7.548$; $p=.110>.05$].

Tablo 37. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının İkamet Bölgesi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	İkamet Bölgesi	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Marmara	94	29.04	3.899	195.97	6	3.484	.746
	Ege	47	29.83	4.360	227.20			
	Karadeniz	22	29.73	3.150	216.34			
	İç Anadolu	137	29.50	4.234	215.02			
	Akdeniz	42	29.31	3.360	200.61			
	Doğu Anadolu	28	30.25	3.146	228.23			
	Güneydoğu Anadolu	50	29.28	4.486	205.54			
Maddi Yardım	Marmara	94	24.91	3.454	193.16	6	5.300	.506
	Ege	47	26.13	2.675	234.17			
	Karadeniz	22	25.27	3.011	199.09			
	İç Anadolu	137	25.38	3.321	209.40			
	Akdeniz	42	25.40	2.972	210.08			
	Doğu Anadolu	28	26.14	2.731	236.14			
	Güneydoğu Anadolu	50	25.48	3.660	214.88			
Travmatik Durumlarda Yardım	Marmara	94	25.54	3.761	197.97	6	8.478	.205
	Ege	47	26.94	2.730	240.61			
	Karadeniz	22	25.32	3.183	175.25			
	İç Anadolu	137	25.87	3.498	206.05			
	Akdeniz	42	25.83	2.845	202.55			
	Doğu Anadolu	28	26.93	2.775	239.00			
	Güneydoğu Anadolu	50	26.32	3.347	224.18			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Marmara	94	16.97	2.279	186.94	6	12.464	.052
	Ege	47	18.26	1.725	251.67			
	Karadeniz	22	17.32	1.783	200.11			
	İç Anadolu	137	17.47	2.173	211.92			
	Akdeniz	42	17.29	2.145	201.36			
	Doğu Anadolu	28	18.14	2.085	246.41			
	Güneydoğu Anadolu	50	17.12	2.745	204.34			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Marmara	94	20.45	3.191	195.27	6	6.282	.392
	Ege	47	21.38	3.392	233.01			
	Karadeniz	22	20.82	3.634	218.95			
	İç Anadolu	137	20.86	3.146	210.95			
	Akdeniz	42	20.36	2.853	187.32			
	Doğu Anadolu	28	21.57	2.808	235.71			
	Güneydoğu Anadolu	50	21.04	3.110	218.38			

Tablo 37. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının İkamet Bölgesi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları (Devamı)

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	İkamet Bölgesi	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Eğitim Sürecinde Yardım	Marmara	94	20.39	2.915	185.83	6	9.027	.172
	Ege	47	22.00	2.528	248.32			
	Karadeniz	22	20.91	2.524	206.16			
	İç Anadolu	137	21.07	3.098	215.16			
	Akdeniz	42	20.93	2.512	204.88			
	Doğu Anadolu	28	21.11	3.178	217.77			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Güneydoğu Anadolu	50	21.10	3.105	211.12	6	8.627	.196
	Marmara	94	21.15	3.176	199.81			
	Ege	47	21.98	2.847	231.72			
	Karadeniz	22	20.23	2.975	154.05			
	İç Anadolu	137	21.67	2.857	215.79			
	Akdeniz	42	21.29	2.625	199.18			
Özgecilik Düzeyi	Doğu Anadolu	28	21.96	2.457	223.75	6	8.977	.175
	Güneydoğu Anadolu	50	21.72	3.117	223.08			
	Marmara	94	158.46	18.383	188.72			
	Ege	47	166.51	15.631	242.50			
	Karadeniz	22	159.59	16.995	192.68			
	İç Anadolu	137	161.82	17.673	213.73			
Özgecilik Düzeyi	Akdeniz	42	160.40	14.636	197.24	6	8.977	.175
	Doğu Anadolu	28	166.11	15.711	238.73			
	Güneydoğu Anadolu	50	162.06	20.534	215.68			

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının ikamet bölgesi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(6)=3.484$; $p=.746>.05$], maddi yardım [$\chi^2(6)=5.300$; $p=.506>.05$], travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(6)=8.478$; $p=.205>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(6)=12.464$; $p=.052>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(6)=6.282$; $p=.392>.05$], eğitim sürecinde yardım [$\chi^2(6)=9.027$; $p=.172>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(6)=8.627$; $p=.196>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$\chi^2(6)=8.977$; $p=.175>.05$] ikamet bölgesi grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 38. Yaşam Doyumu Ölçeğinin İkamet Bölgesi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	İkamet Bölgesi	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	Marmara	94	21.15	7.658	211.56	6	8.246	.211
	Ege	47	22.09	7.416	229.01			
	Karadeniz	22	23.32	8.008	247.18			
	İç Anadolu	137	21.44	7.213	214.16			
	Akdeniz	42	19.69	6.498	184.45			
	Doğu Anadolu	28	21.64	7.329	220.23			
	Güneydoğu Anadolu	50	19.64	6.571	181.36			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının ikamet bölgesi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde ikamet bölgesi grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(6)=8.246$; $p=.211>.05$].

Tablo 39. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gönüllülük Alanı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Gönüllülük Alanı	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	x^2	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Eğitim alanında	168	29.42	3.943	209.16	6	3.592	.732
	Engellilere yönelik	45	29.42	4.798	219.33			
	Mültecilere yönelik	40	30.13	3.560	229.85			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	29.60	3.990	211.48			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	27.75	4.245	166.63			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	29.06	3.807	197.79			
	Diğer	9	30.11	3.621	225.44			
Maddi Yardım	Eğitim alanında	168	25.08	3.246	198.65	6	6.602	.359
	Engellilere yönelik	45	25.42	3.441	207.76			
	Mültecilere yönelik	40	25.80	3.082	223.16			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	26.00	3.265	232.72			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	25.50	2.236	208.46			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	25.04	3.334	195.91			
	Diğer	9	26.00	3.162	239.94			
Travmatik Durumlarda Yardım	Eğitim alanında	168	25.96	3.338	209.98	6	6.007	.422
	Engellilere yönelik	45	26.40	3.208	223.51			
	Mültecilere yönelik	40	25.45	3.154	184.34			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	26.45	3.408	226.61			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	25.00	3.908	180.21			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	25.53	3.608	194.92			
	Diğer	9	26.78	2.438	230.17			
Yaşlı/Hastalara Yardım	Eğitim alanında	168	17.56	1.990	214.94	6	4.136	.658
	Engellilere yönelik	45	17.53	1.914	216.20			
	Mültecilere yönelik	40	17.25	2.519	206.00			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	17.32	2.710	210.29			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	16.92	2.575	188.63			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	17.16	1.953	190.34			
	Diğer	9	18.33	2.000	264.61			

Tablo 39. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gönüllülük Alanı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları (Devamı)

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği	Gönüllülük Alanı	n	\bar{X}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Eğitim alanında	168	20.76	3.165	208.20	6	5.794	.447
	Engellilere yönelik	45	20.82	3.032	208.66			
	Mültecilere yönelik	40	21.20	2.441	220.48			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	21.22	3.132	222.95			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	17.92	4.889	138.13			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	20.90	2.837	206.78			
	Diğer	9	20.56	4.391	204.50			
Eğitim Sürecinde Yardım	Eğitim alanında	168	21.08	2.991	213.99	6	2.462	.873
	Engellilere yönelik	45	21.22	3.059	220.27			
	Mültecilere yönelik	40	20.65	2.646	191.48			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	21.05	3.019	211.35			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	19.83	3.614	176.13			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	21.08	2.614	212.82			
	Diğer	9	20.89	2.848	204.78			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Eğitim alanında	168	21.46	2.885	209.22	6	7.840	.250
	Engellilere yönelik	45	22.09	2.439	233.28			
	Mültecilere yönelik	40	21.63	2.519	210.73			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	21.75	2.968	220.50			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	19.67	4.228	152.29			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	20.84	3.221	185.02			
	Diğer	9	22.22	2.949	236.00			
Özgecilik Düzeyi	Eğitim alanında	168	161.32	17.137	208.99	6	3.411	.756
	Engellilere yönelik	45	162.91	16.784	217.52			
	Mültecilere yönelik	40	162.10	16.531	217.23			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	163.39	19.026	218.79			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	152.58	22.187	161.88			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	159.61	17.194	197.32			
	Diğer	9	164.89	16.259	225.61			

Katılımcıların Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalamasının gönüllülük alanı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Gönüllü faaliyetlere katılım [$\chi^2(6)=3.592$; $p=.732>.05$], maddi yardım [$\chi^2(6)=6.602$; $p=.359>.05$], travmatik durumlarda yardım [$\chi^2(6)=6.007$; $p=.422>.05$], yaşlı/hastalara yardım [$\chi^2(6)=4.136$; $p=.658>.05$], fiziksel güce dayalı yardım [$\chi^2(6)=5.794$; $p=.447>.05$], eğitim sürecinde yardım [$\chi^2(6)=2.462$; $p=.873>.05$], yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım [$\chi^2(6)=7.840$; $p=.250>.05$] alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde [$\chi^2(6)=3.411$; $p=.756>.05$] gönüllülük alanı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 40. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Gönüllülük Alanı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Yaşam Doyumu Ölçeği	Gönüllülük Alanı	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Yaşam Doyumu	Eğitim alanında	168	20.68	7.636	203.24	6	5.549	.476
	Engellilere yönelik	45	20.64	8.236	208.00			
	Mültecilere yönelik	40	23.25	6.250	246.26			
	Yoksul durumda olanlara yönelik	95	21.06	6.510	203.60			
	Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik	12	23.42	5.977	245.29			
	Çevreyi korumaya yönelik	51	21.08	7.660	210.47			
	Diğer	9	22.33	5.148	226.28			

Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalamasının gönüllülük alanı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşam doyumu düzeyinde gönüllülük alanı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(6)=5.549$; $p=.476>.05$].

4.3. Korelasyon ve Regresyon Analizlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların gönüllülük süreleri ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutları, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutları, Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Bunun yanında kişilik özelliklerinin özgecilik düzeyi ve alt boyutları ile yaşam doyumu düzeylerini ne ölçüde açıkladığını ve özgecilik düzeyi alt boyutlarının yaşam doyumu düzeyini

ne ölçüde açıkladığını ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizleri, özgecilik düzeyinin yaşam doyumu düzeyini ne ölçüde açıkladığını ortaya koymak amacıyla da basit regresyon analizi yapılmış ve sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca analizlerden önce bağımlı ve bağımsız değişkenler için korelasyon katsayıları, VIF ve tolerans değerleri, normallik ve hataların normalliği varsayımları kontrol edilmiştir.

Tablo 41. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutları, Yaşam Doymu Ölçeği ile Gönüllülük Sürelerine Ait Korelasyon Değerleri

Değişkenler	n	\bar{x}	SS	Gönüllülük Süresi	
				r	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	420	29.45	3.998	.136**	.005**
Maddi Yardım	420	25.42	3.245	.078	.111
Travmatik Durumlarda Yardım	420	26.01	3.359	.028	.561
Yaşlı/ Hastalara Yardım	420	17.42	2.226	.048	.324
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	420	20.84	3.157	-.017	.732
Eğitim Sürecinde Yardım	420	21.01	2.936	-.005	.913
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	420	21.50	2.932	-.033	.505
Özgecilik Düzeyi	420	161.65	17.622	.056	.252
Yaşam Doymu	420	21.17	7.257	.133*	.006**

**p<.01

Katılımcıların gönüllülük süresi ile özgecilik düzeyleri ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi gerçekleştirilmiştir.

Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutu ile gönüllülük süresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.136$; $p=.005<.01$). Maddi yardım ($r=.078$; $p=.111>.05$), travmatik durumlarda yardım ($r=.028$; $p=.561>.05$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.048$; $p=.324>.05$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=-.017$; $p=.732>.05$), eğitim sürecinde yardım ($r=-.005$; $p=.913>.05$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=-.033$; $p=.505>.05$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=.056$; $p=.252>.05$) ile gönüllülük süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Yaşam doyumu düzeyi ile gönüllülük süresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.133$; $p=.006<.01$).

Tablo 42. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi Alt Boyutları, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve Alt Boyutları, Yaşam Doyumu Ölçeğine Ait Korelasyon Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.Dışadönüklük	1	.620**	-.205**	.404**	.446**	.269**	.202**	.299**	.296**	.173**	.344**	.176**	.310**	.154**
2.Deneyime Açıklık	.620**	1	-.186**	.449**	.425**	.297**	.259**	.213**	.223**	.129**	.259**	.215**	.286**	.041
3.Duygusal Dengesizlik	-.205**	-.186**	1	-.416**	-.311**	-.263**	-.208**	-.162**	-.214**	-.235**	-.168**	-.137**	-.249**	-.293**
4.Uyumluluk	.404**	.449**	-.416**	1	.464**	.299**	.264**	.263**	.319**	.265**	.277**	.265**	.345**	.172**
5.Sorumluluk	.446**	.425**	-.311**	.464**	1	.349**	.275**	.270**	.237**	.229**	.300**	.256**	.345**	.139**
6.Gönüllü Faaliyetlere Katılım	.269**	.297**	-.263**	.299**	.349**	1	.650**	.664**	.661**	.518**	.593**	.579**	.844**	.102**
7.Maddi Yardım	.202**	.259**	-.208**	.264**	.275**	.650**	1	.575**	.588**	.485**	.466**	.498**	.763**	.129**
8.Travmatik Durumlarda Yardım	.299**	.213**	-.162**	.263**	.270**	.664**	.575**	1	.699**	.554**	.614**	.654**	.846**	.123*
9.Yaşlı/Hastalara Yardım	.296**	.223**	-.214**	.319**	.237**	.661**	.588**	.699**	1	.615**	.620**	.558**	.824**	.135**
10.Fiziksel Güce Dayalı Yardım	.173**	.129**	-.235**	.265**	.229**	.518**	.485**	.554**	.615**	1	.542**	.667**	.771**	.099*
11.Eğitim Sürecinde Yardım	.344**	.259**	-.168**	.277**	.300**	.593**	.466**	.614**	.620**	.542**	1	.619**	.782**	.082
12.Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	.176**	.215**	-.137**	.265**	.256**	.579**	.498**	.654**	.558**	.667**	.619**	1	.807**	.068
13.Özgecilik Düzeyi	.310**	.286**	-.249**	.345**	.345**	.844**	.763**	.846**	.824**	.771**	.782**	.807**	1	.130**
14.Yaşam Doyumu	.154**	.041	-.293**	.172**	.139**	.102**	.129**	.123*	.135**	.099*	.082	.068	.130**	1

*p<.05 **p<.01

Katılımcıların Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutları, Özgecilik (Altruizm) Ölçeği ve alt boyutları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Dışadönüklük alt boyutu ile gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.269$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($r=.202$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.299$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.296$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.173$; $p<.001<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=.344$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=.176$; $p<.001<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=.310$; $p<.001<.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Deneyime açıklık alt boyutu ile gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.297$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($r=.259$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.213$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.223$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.129$; $p=.008<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=.259$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=.215$; $p<.001<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=.286$; $p<.001<.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Duygusal dengesizlik alt boyutu ile gönüllü faaliyetlere katılım ($r=-.263$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($r=-.208$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=-.162$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($r=-.214$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=-.235$; $p<.001<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=-.168$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=-.137$; $p=.005<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=-.249$; $p<.001<.01$) arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Uyumluluk alt boyutu ile gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.299$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($r=.264$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.263$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.319$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.265$; $p<.001<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=.277$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=.265$; $p<.001<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=.345$; $p<.001<.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Sorumluluk alt boyutu ile gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.349$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($r=.275$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.270$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.237$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.229$; $p<.001<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=.300$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=.256$; $p<.001<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ($r=.345$; $p<.001<.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Dışadönüklük ($r=.154$; $p=.002<.01$), uyumluluk ($r=.172$; $p=<.001<.01$) ve sorumluluk ($r=.139$; $p=.004<.01$) alt boyutları ile yaşam doyumu düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki; duygusal dengesizlik ($r=-.293$; $p=<.001<.01$) alt boyutu ile yaşam doyumu düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Deneyime açıklık alt boyutu ile yaşam doyumu düzeyi arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=.041$; $p=.405>.05$).

Gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.102$; $p=.036<.05$), maddi yardım ($r=.129$; $p=.008<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.123$; $p=.012<.05$), yaşlı/hastalara yardım ($r=.135$; $p=.006<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.099$; $p=<.042<.05$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyi ile yaşam doyumu düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Eğitim sürecinde yardım ($r=.082$; $p=.093>.05$) ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($r=.068$; $p=.163>.05$) alt boyutları ile yaşam doyumu düzeyi arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 43. Kişilik Özelliklerinin Özgecilik Düzeyi ve Alt Boyutlarını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p	R ²	F	p
Gönüllü Faaliyetlere Katılım (Sabit)	19.227	2.145	-	8.963	<.001			
Dışadönüklük	.020	.027	.044	.736	.462			
Deneyime Açıklık	.085	.040	.126	2.120	.035	.167	17.804	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.080	.029	-.137	-2.768	.006			
Uyumluluk	.044	.033	.076	1.349	.178			
Sorumluluk	.127	.035	.198	3.656	<.001			
Maddi Yardım (Sabit)	17.822	1.800	-	9.901	<.001			
Dışadönüklük	-.004	.023	-.010	-.169	.866			
Deneyime Açıklık	.078	.034	.143	2.325	.021	.110	11.358	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.047	.024	-.099	-1.936	.054			
Uyumluluk	.046	.027	.097	1.663	.097			
Sorumluluk	.075	.029	.143	2.557	.011			
Travmatik Durumlarda Yardım (Sabit)	17.658	1.857	-	9.509	<.001			
Dışadönüklük	.078	.023	.205	3.359	<.001			
Deneyime Açıklık	-.015	.035	-.026	-.423	.672	.116	11.981	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.018	.025	-.037	-.721	.471			
Uyumluluk	.059	.028	.120	2.076	.039			
Sorumluluk	.066	.030	.123	2.198	.028			

** $p<.01$

Tablo 43. Kişilik Özelliklerinin Özgecilik Düzeyi ve Alt Boyutlarını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Devamı)

Değişkenler	B	SH	β	t	p	R ²	F	p
Yaşlı/Hastalara Yardım	12.079	1.219	-	9.909	<.001			
Dışadönüklük	.048	.015	.191	3.164	.002			
Deneyime Açıklık	-.006	.023	-.017	-.272	.785	.133	13.808	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.027	.016	-.083	-1.647	.100			
Uyumluluk	.063	.019	.195	3.400	<.001			
Sorumluluk	.015	.020	.043	.772	.440			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım (Sabit)	16.502	1.769	-	9.327	<.001			
Dışadönüklük	.024	.022	.067	1.085	.278			
Deneyime Açıklık	-.028	.033	-.053	-.855	.393	.091	9.433	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.061	.024	-.133	-2.566	.011			
Uyumluluk	.072	.027	.156	2.663	.008			
Sorumluluk	.055	.029	.108	1.917	.056			
Eğitim Sürecinde Yardım (Sabit)	12.652	1.595	-	7.932	<.001			
Dışadönüklük	.077	.020	.231	3.860	<.001			
Deneyime Açıklık	.003	.030	.006	.096	.924	.146	15.336	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.015	.022	-.034	-.674	.501			
Uyumluluk	.045	.024	.105	1.837	.067			
Sorumluluk	.064	.026	.135	2.468	.014			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım (Sabit)	13.598	1.647	-	8.255	<.001			
Dışadönüklük	-.003	.021	-.008	-.130	.897			
Deneyime Açıklık	.042	.031	.085	1.356	.176	.087	8.976	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.005	.022	-.012	-.227	.820			
Uyumluluk	.067	.025	.158	2.677	.008			
Sorumluluk	.069	.027	.147	2.594	.010			
Özgecilik Düzeyi (Sabit)	109.539	9.395	-	11.659	<.001			
Dışadönüklük	.241	.118	.120	2.047	.041			
Deneyime Açıklık	.159	.176	.054	.904	.367	.178	19.120	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.253	.127	-.098	-1.997	.047			
Uyumluluk	.394	.143	.154	2.761	.006			
Sorumluluk	.472	.152	.166	3.094	.002			

**p<.01

Katılımcıların kişilik özelliklerinin özgecilik düzeyini yordayıp yordadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Kişilik özelliklerinin gönüllü faaliyetlere katılım ($F=17.804$; $R^2=.167$; $p<.001<.01$), maddi yardım ($F=11.358$; $R^2=.110$; $p<.001<.01$), travmatik durumlarda yardım ($F=11.981$; $R^2=.116$; $p<.001<.01$), yaşlı/hastalara yardım ($F=13.808$; $R^2=.133$; $p<.001<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($F=9.433$; $R^2=.091$; $p<.001<.01$), eğitim sürecinde yardım ($F=15.336$; $R^2=.146$; $p<.001<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($F=8.976$; $R^2=.087$; $p<.001<.01$) alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyini ($F=19.120$; $R^2=.178$; $p<.001<.01$) anlamlı düzeyde yordadıkları saptanmıştır. Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %16.7; maddi yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %11; travmatik durumlarda yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %11.6; yaşlı/hastalara yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %13.3; fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %9.1; eğitim sürecinde yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %14.6; yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %8.7 ve toplam özgecilik düzeyinde kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %17.8'dir.

Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda deneyime açıklık ($\beta=.126$; $t=2.210$; $p=.035<.05$), duygusal dengesizlik ($\beta=-.137$; $t=-2.768$; $p=.006<.01$) ve sorumluluk ($\beta=.198$; $t=3.656$; $p<.001<.01$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Dışadönüklük ($\beta=.044$; $t=.736$; $p=.462>.05$) ve uyumluluk ($\beta=.076$; $t=1.349$; $p=.178>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Maddi yardım alt boyutunda deneyime açıklık ($\beta=.143$; $t=2.325$; $p=.021<.05$) ve sorumluluk ($\beta=.143$; $t=2.557$; $p=.011<.05$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Dışadönüklük ($\beta=-.010$; $t=-.169$; $p=.866>.05$), duygusal dengesizlik ($\beta=-.099$; $t=-1.936$; $p=.054>.05$) ve uyumluluk ($\beta=.097$; $t=1.663$; $p=.097>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Travmatik durumlarda yardım alt boyutunda dışadönüklük ($\beta=.205$; $t=3.359$; $p<.001<.01$), uyumluluk ($\beta=.120$; $t=2.076$; $p=.039<.05$) ve sorumluluk ($\beta=.123$; $t=2.198$; $p=.028<.05$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Deneyime açıklık ($\beta=-.026$; $t=-.423$; $p=.672>.05$) ve duygusal dengesizlik ($\beta=-.037$; $t=-.721$; $p=.471>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Yaşlı/hastalara yardım alt boyutunda dışadönüklük ($\beta=.191$; $t=3.164$; $p=.002<.01$) ve uyumluluk ($\beta=.195$; $t=3.400$; $p<.001<.01$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Deneyime açıklık ($\beta=-.017$; $t=-.272$; $p=.785>.05$), duygusal dengesizlik

($\beta=-.083$; $t=-1.647$; $p=.100>.05$) ve sorumluluk ($\beta=.043$; $t=.772$; $p=.440>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda duygusal dengesizlik ($\beta=-.133$; $t=-2.566$; $p=.011<.05$) ve uyumluluk ($\beta=.156$; $t=2.663$; $p=.008<.05$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Dışadönüklük ($\beta=.067$; $t=1.085$; $p=.278>.05$), deneyime açıklık ($\beta=-.053$; $t=-.855$; $p=.393>.05$) ve sorumluluk ($\beta=.108$; $t=1.917$; $p=.056>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda dışadönüklük ($\beta=.231$; $t=3.860$; $p=<.011<.01$) ve sorumluluk ($\beta=.135$; $t=2.468$; $p=.014<.05$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Deneyime açıklık ($\beta=.006$; $t=.096$; $p=.924>.05$), duygusal dengesizlik ($\beta=-.034$; $t=-.674$; $p=.501>.05$) ve uyumluluk ($\beta=.105$; $t=1.837$; $p=.067>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda uyumluluk ($\beta=.158$; $t=2.677$; $p=.008<.01$) ve sorumluluk ($\beta=.147$; $t=2.594$; $p=.010<.05$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Dışadönüklük ($\beta=-.008$; $t=-.130$; $p=.897>.05$), deneyime açıklık ($\beta=.085$; $t=1.356$; $p=.176>.05$) ve duygusal dengesizlik ($\beta=-.012$; $t=-.277$; $p=.820>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır. Toplam özgecilik düzeyinde dışadönüklük ($\beta=.120$; $t=2.047$; $p=.041<.05$), duygusal dengesizlik ($\beta=-.098$; $t=-1.997$; $p=.047<.05$), uyumluluk ($\beta=.154$; $t=2.761$; $p=.006<.01$) ve sorumluluk ($\beta=.166$; $t=3.094$; $p=.002<.01$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Deneyime açıklık alt boyutunun ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır ($\beta=.054$; $t=.904$; $p=.367>.05$).

Tablo 44. Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doymu Düzeyini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p	R ²	F	p
Yaşam Doymu (Sabit)	25.064	4.059	-	6.175	<.001			
Dışadönüklük	.127	.051	.154	2.501	.013			
Deneyime Açıklık	-.167	.076	-.137	-2.196	.029	.095	9.809	<.001**
Duygusal Dengesizlik	-.273	.055	-.257	-4.972	<.001			
Uyumluluk	.056	.062	.053	.909	.364			
Sorumluluk	.027	.066	.024	.417	.677			

**p<.01

Katılımcıların kişilik özelliklerinin yaşam doymu düzeyini yordayıp yordadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Kişilik özelliklerinin yaşam doymu düzeyini anlamlı düzeyde yordadıkları saptanmıştır ($F=9.809$; $R^2=.095$; $p=<.001<.01$). Yaşam doymu düzeyinde kişilik özellikleri alt boyutlarının varyansa katkısı %9.5'dir.

Yaşam doyumu düzeyinde dışadönüklük ($\beta=.154$; $t=2.501$; $p=.013<.05$) deneyime açıklık ($\beta=-.137$; $t=-2.196$; $p=.029<.05$), duygusal dengesizlik ($\beta=-.257$; $t=-4.972$; $p=<.001<.01$) alt boyutlarının varyansa katkısı anlamlı bulunmuştur. Uyumluluk ($\beta=.053$; $t=.909$; $p=.364>.05$) ve sorumluluk ($\beta=.024$; $t=.417$; $p=.677>.05$) alt boyutlarının ise varyansa katkısı anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 45. Özgecilik Düzeyinin Yaşam Doymu Düzeyini Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p	R ²	F	p
Yaşam Doymu (Sabit)	12.500	3.248	-	3.849	<.001	.015	7.210	.008**
Özgecilik Düzeyi	.054	.020	.130	2.685	.008			

**p<.01

Katılımcıların özgecilik düzeylerinin yaşam doyumu düzeyini yordayıp yordadığını belirlemek amacıyla basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Özgecilik düzeyinin yaşam doyumu düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($F=7.220$; $R^2=.015$; $p=.008<.01$). Yaşam doyumu düzeyinde özgecilik düzeyinin varyansa katkısı %1.5'dir ($\beta=.130$; $t=2.685$; $p=.008<.01$).

Tablo 46. Özgecilik Düzeyi Alt Boyutlarının Yaşam Doymu Düzeyini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p	R ²	F	p
Yaşam Doymu (Sabit)	11.943	3.316	-	3.601	<.001			
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	-.029	.140	-.016	-.207	.836			
Maddi Yardım	.172	.152	.077	1.131	.259			
Travmatik Durumlarda Yardım	.139	.173	.064	.803	.423			
Yaşlı/Hastalara Yardım	.244	.261	.075	.935	.350	.008	1.490	.169
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	.083	.164	.036	.508	.612			
Eğitim Sürecinde Yardım	-.029	.174	-.012	-.166	.869			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	-.152	.191	-.061	-.798	.425			

Katılımcıların özgecilik düzeyi alt boyutlarının yaşam doyumu düzeyini yordayıp yordadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Özgecilik

düzeyleri alt boyutlarının yaşam doyumu düzeyini anlamlı düzeyde yordamadıkları saptanmıştır ($F=1.490$; $R^2=.008$; $p=.169>.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin, özgecilik ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmanın sonuç, tartışma ve önerilerine yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Gönüllü genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin, özgecilik ve yaşam doyumu düzeylerinin incelendiği bu çalışmada kişilik özelliklerinin özgeciliği ve yaşam doyumunu, özgeciliğin de yaşam doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların gönüllülük süreleri arttıkça yaşam doyumu düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir. Gönüllü genç yetişkinlerin sosyodemografik faktörleri ile özgecilik ve yaşam doyumu düzeyleri incelenmiştir. Eğitim düzeyi ön lisans olan ve aylık gelir durumu düşük olan katılımcıların daha yüksek özgecilik düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Bunun yanında lisansüstü eğitim düzeyine sahip, ebeveynlerinin birlikte ve ailede gönüllü katılımın var olduğunu ifade eden gönüllü genç yetişkinlerin daha yüksek yaşam doyumu bildirdikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılım sağlayan gönüllü genç yetişkinlerin cinsiyete göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde, maddi yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmış; toplam özgecilik düzeyinde ise cinsiyete göre farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde cinsiyet değişkeni ile ilgili farklı sonuçlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir.

Uğurlu (2019) tarafından gönüllü üniversite öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına katılımını motive eden faktörleri incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada özgecilik faktörünün cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Bunun yanında Simmons ve Emanuele (2007) ile Miranda-Díaz, Clark-Shim, Keller ve Spencer (2020) tarafından gönüllü bireyler ile gerçekleştirilen çalışmalarda kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde özgecil motivasyon bildirdikleri bulunmuşken; Penner ve Finkelstein (1998) tarafından AIDS hastaları ile çalışan gönüllüler ile gerçekleştirilen çalışmada ise erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek düzeyde özgecil motivasyonlara sahip oldukları saptanmıştır. Benzer çalışmalarda elde edilen farklı sonuçlar özgecilik düzeyi için cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve gönüllülük alanlarına göre özgecilik düzeyleri incelenmiştir. Yaş ve gönüllülük alanlarına göre özgecilik düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Medeni duruma göre özgecilik düzeylerine bakıldığında yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda bekar katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmış; toplam özgecilik düzeyinde medeni duruma göre farklılık saptanmamıştır. Katılımcıların eğitim düzeyine göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında ve toplam özgecilik düzeyinde ön lisans eğitim düzeyine sahip olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Çalışma durumuna göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde, eğitim sürecinde yardım alt boyutunda öğrenci olan ve çalışmayan katılımcıların tam zamanlı çalışanlara göre daha yüksek özgecilik düzeyine sahip olduğu saptanmış; toplam özgecilik düzeyinde ise çalışma durumuna göre farklılık saptanmamıştır.

Otoo ve Amuquandoh (2014) tarafından gönüllü bireylerin motivasyonlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada özgecilik ve öğrenme motivasyonlarının yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve gönüllülük alanlarına göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde Keleş (2018) tarafından çevreci sivil toplum kuruluşlarına üye bireylerin özgecilik düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve çalışma durumuna göre özgecilik düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın bulguları göz önünde bulundurulduğunda yaş, medeni durum, çalışma durumu ve gönüllülük alanlarında katılımcıların özgecilik düzeylerinin farklılaşmaması mevcut literatür ile uyumludur. Eğitim düzeyinde elde edilen farklı sonuçların ise çalışmalarda oluşturulan kategorilerdeki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir. İncelenen çalışmalarda eğitim düzeyi kategorileri ilköğretim, lise, lisans ve lisansüstü şeklinde oluşturulmuş ve ön lisans düzeyine yer verilmediği gözlemlenmiştir.

Gönüllü genç yetişkinlerin gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonlarına göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde aile bireylerinin teşviki, mesleki fırsatlar elde etme, kişisel gelişime katkı sağlama ve sosyal fırsatlar elde etme motivasyonlarına sahip olan katılımcılar ile bu motivasyonlara sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma motivasyonunda gönüllü faaliyetlere katılım, travmatik durumlarda yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyinde bu motivasyona sahip olan

katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Toplum hizmeti sağlama ve diğer motivasyon kaynaklarına sahip olan katılımcılar ile bu motivasyonlara sahip olmayan katılımcılar arasında eğitim sürecine yardım alt boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılık topluma hizmet sağlama motivasyonunda bu motivasyona sahip olan katılımcılar lehine iken diğer motivasyon kaynaklarında bu motivasyona sahip olmayan katılımcılar lehinedir. Her iki motivasyonda da toplam özgecilik düzeylerinde katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Burns ve arkadaşları (2006) tarafından üniversite öğrencilerinin gönüllü olma motivasyonlarında özgeciliğin rolünü belirlemek amacıyla yapılan çalışmada değerler, anlama, sosyal, kariyer, koruyucu ve geliştirme motivasyonlarının özgecilik ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bunun yanında Artan ve arkadaşları (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin gönüllülük motivasyonları ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada da değerler, takdir etme, sosyal etkileşim, sosyal, kariyer gelişimi, anlama ve koruyucu motivasyonlar ile özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada elde edilen bulguların büyük çoğunluğu literatür ile benzerlik göstermemektedir. Bu çalışmada katılımcıların motivasyonları araştırmacı tarafından hazırlanan form ile elde edilmişken yapılan diğer çalışmalarda gönüllü motivasyonlarını belirlemek amacıyla ölçek kullanıldığı gözlemlenmiştir. Mevcut literatür ile farklı sonuçların ortaya çıkmasının bulguları elde etmedeki farklı yöntemlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin aylık gelir durumuna göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcılar ile 5000-9999 TL olan katılımcılar arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı ve 10000 TL üstü olan katılımcılar ile 5000-9999 TL olan katılımcılar arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı ve 10000 TL üstü olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Eğitim sürecinde yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcılar ile 2325-4999 TL ve 5000-9999 TL olan katılımcılar arasında aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda aylık gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı, 2325-4999 TL ve 10000 TL üstü olan katılımcılar ile 5000-9999 TL olan katılımcılar arasında aylık gelir durumu 2324

(asgari ücret) TL altı, 2325-4999 TL ve 10000 TL üstü olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Toplam özgecilik düzeyinde gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı ve 2325-4999 TL olan katılımcılar ile 5000-9999 TL olan katılımcılar arasında gelir durumu 2324 (asgari ücret) TL altı ve 2325-4999 TL olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda genel olarak aylık gelir durumu düşük olan katılımcıların daha yüksek özgecilik düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Özgeciliğin maddi, fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan yansıtılabileceği birçok alan bulunmaktadır. Aylık gelir durumu ile maddi yardımın birbiri ile ilişkili olabileceği ele alındığında maddi yardım alt boyutunda aylık gelir durumuna göre katılımcılar arasında farklılığın bulunmaması, gönüllü genç yetişkinlerin daha çok maddi yardım dışındaki faaliyetlerde özgecilik gösterdikleri düşünülmektedir. Bu nedenle düşük gelirli bireyler daha yüksek özgecilik düzeyi bildirmiş olabilir.

Gönüllü genç yetişkinlerin mezuniyet durumlarına göre özgecilik düzeyleri incelendiğinde fiziksel güce dayalı yardım alt boyutunda mezun katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmışken; toplam özgecilik düzeyinde katılımcılar arasında farklılık bulunmamıştır. Ayrıca gönüllü genç yetişkinlerin ailede gönüllü katılıma göre özgecilik düzeylerine bakıldığında gönüllülük faaliyetlerine katılım ve eğitim sürecinde yardım alt boyutlarında ailede gönüllü katılımın var olduğunu bildirenler ile bilmeyenler arasında var olduğunu ifade eden katılımcılar lehine ve ailede gönüllü katılımın olmadığını bildirenler ile bilmeyenler arasında var olmadığını bildirenler lehine anlamlı bir farklılık saptanmışken; toplam özgecilik düzeylerinde ise katılımcılar arasında farklılık saptanmamıştır. Bunların yanında gönüllü genç yetişkinlerin kiminle yaşadığı, ikamet bölgesi ve ebeveynlerin birliktelik durumu değişkenlerine göre özgecilik düzeylerinin de farklılaşmadığı bulunmuştur. Sonuç olarak mezuniyet durumu, ailede gönüllü katılım, kiminle yaşadığı, ikamet bölgesi ve ebeveynlerin birliktelik durumuna göre toplam özgecilik düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamış ve bu değişkenlerin incelendiği benzer bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Bu çalışma kapsamında elde edilen verilerin yetersiz olduğu ve alan yazında daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan gönüllü genç yetişkinlerin gönüllülük süresi ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutlarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmış; toplam özgecilik düzeyinde ise bir ilişki saptanmamıştır. Bir başka deyişle gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutunda gönüllülük süresi arttıkça özgecilik

düzeyinde de artış olduğu fakat toplam özgecilik düzeyinde gönüllülük süresi ile özgecilik düzeyi arasında ilişki olmadığı görülmektedir.

Amar (2001) tarafından bireylerde sürekli gönüllüğü açıklayabilecek faktörleri araştırmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmada bireylerin gönüllü olduğu saat sayısı arttıkça gönüllünün özgecil hale geldiği tespit edilmiştir. Smith ve arkadaşları (2010) tarafından beş farklı ülkede (Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri) üniversite öğrencilerinin gönüllüğünü karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmada düzenli gönüllü (haftalık veya aylık süre belirtenler) olan öğrencilerin ara sıra gönüllü (ayda bir defadan daha az bildirirler) olan ve gönüllü olmayan öğrencilerden daha yüksek düzeyde özgecil motivasyon bildirdikleri saptanmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgu ile mevcut literatürün benzerlik göstermediği görülmektedir. Özgecilik üzerinde kültürün önemli bir etkisi olduğu ve farkın kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. İncelenen araştırmaların daha çok batı kültürünün hakim olduğu coğrafyalarda gerçekleştirildiği Türkiye gibi doğu kültürünün hakim olduğu coğrafyalarda benzer çalışmaların olmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla kültürel açıdan karşılaştırılabilecek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılım sağlayan gönüllü genç yetişkinlerin yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Literatür incelendiğinde cinsiyet değişkeni ile ilgili farklı sonuçlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir.

Bowman, Brandenberger, Lapsley, Hill ve Quaranto (2010) tarafından gönüllü üniversite öğrencilerinde gönüllüğün uzun vadeli etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen boylamsal çalışmada cinsiyet ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Grimm (2005) tarafından toplum kuruluşlarında gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamanın yaşam doyumu, algılanan sağlık ve mutluluk gibi öznel iyi oluş düzeyleriyle ilişkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, cinsiyet ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Fakat erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde yaşam doyumu ve mutluluk düzeyi bildirdiği gözlemlenmiştir. Bunun yanında Kwok ve arkadaşları (2013) tarafından gönüllü bireyler ile yürütülen çalışmada kadın gönüllülerin erkek gönüllülere göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmaların sonuçları cinsiyetin yaşam doyumu düzeyi için belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve aylık gelir durumuna göre yaşam doyumu düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların yaş, medeni durum,

çalışma durumu ve aylık gelir durumuna göre yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim düzeyine göre yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların daha yüksek yaşam doyumu bildirdikleri görülmektedir.

Purnomo ve Hadiwirawan (2017) tarafından gönüllük ile öznel iyi oluş (yaşam doyumu ve mutluluk) arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir organizasyonda gönüllü olan kadınlar ile gerçekleştirilen çalışmada yaş, medeni durum ve eğitim düzeyi ile yaşam doyumu ve mutluluk arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır. Bowman ve arkadaşları (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaş ve çalışma durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış; medeni durum ve gelir ile yaşam doyumu arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Başka bir deyişle evli olan ve yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılar daha yüksek yaşam doyumu bildirmiştir. Kuskova (2010) tarafından gönüllülük ile yaşam doyumu arasındaki karşılıklı nedensel ilişkinin incelenmesi amacıyla gönüllü yetişkinler ile gerçekleştirilen çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu ve gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların ise yaşam doyumu düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Bu çalışmanın bulguları göz önünde bulundurulduğunda yaş ve çalışma durumuna göre katılımcıların yaşam doyumu düzeylerinin farklılaşmaması mevcut literatür ile uyumlu görünmektedir. Medeni duruma göre gönüllü genç yetişkinlerin yaşam doyumu düzeylerinde farklılaşmanın olmaması Purnomo ve Hadiwirawan (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile uyumluluk gösterirken evli olan bireylerin yaşam doyumunun daha yüksek olduğunu saptayan Bowman ve arkadaşlarının (2010) çalışması ile uyumluluk göstermemektedir. Eğitim düzeyi arttıkça yaşam doyumu düzeylerinde gözlemlenen artış Kuskova (2010)'nın çalışması ile benzerlik gösterirken Purnomo ve Hadiwirawan (2017) tarafından gerçekleştirilen ve eğitim düzeyi ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı gözlemlenen çalışma ile farklılık göstermektedir. Gönüllü genç yetişkinlerin aylık gelir durumlarına göre yaşam doyumu düzeylerinde farklılık saptanmamışken benzer çalışmalarda gelirin yaşam doyumu ile ilişkili olduğu bildirilmiş fakat elde edilen sonuçların tutarlı olmadığı gözlemlenmiştir. Nitekim Bowman ve arkadaşları (2010) yüksek gelir durumuna sahip bireylerin yüksek yaşam doyumu bildirdiğini, Kuskova (2010) ise yüksek gelirli bireylerin düşük yaşam doyumu bildirdiğini ifade etmiştir. Araştırmaların sonuçları göz önünde bulundurulduğunda benzer ve farklı sonuçların elde edildiği fakat belirgin bir sonuca ulaşılmadığı görülmektedir. Bu durum, ilgili değişkenler ile daha fazla çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Gönüllü genç yetişkinlerin gönüllülük faaliyetlerine katılma motivasyonlarına göre yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde gönüllülük yapılan alanlarda benzer zorluklar ile mücadele ediyor olma, mesleki fırsatlar elde etme, kişisel gelişime katkı sağlama, sosyal fırsatlar elde etme, toplum hizmeti sağlama ve diğer motivasyon kaynaklarına sahip olan katılımcılar ile bu motivasyonlara sahip olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aile bireylerinin teşviki motivasyonuna sahip olan katılımcıların ise bu motivasyona sahip olmayan katılımcılara göre daha yüksek yaşam doyumu bildirdikleri saptanmıştır.

Pi, Lin, Chen, Chiu ve Chen (2014) tarafından gönüllülük motivasyonu, ciddi boş zaman ve gönüllülerin öznel iyi oluşları (yaşam doyumu ve olumlu duygu) arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla bir uluslararası fuarda gönüllü olarak görev alan yetişkin bireyler ile gerçekleştirilen çalışmada fayda, fiziksel ve zihinsel rahatlama, başarı ve sosyal ihtiyaç motivasyonları ile öznel iyi oluş (yaşam doyumu ve olumlu duygu) arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Kwok ve arkadaşları (2013) tarafından gönüllü bireyler ile gerçekleştirilen çalışmada değerler, anlama, sosyal, kariyer, koruyucu ve geliştirme motivasyonları içsel (değerler alt boyutunun dört maddesi) ve dışsal motivasyonlar (geri kalan maddeler) olarak gruplandırılmış ve içsel motivasyonların yaşam doyumu ile pozitif ilişkili olduğu dışsal motivasyonlarda ise herhangi bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları ile literatürün büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Farklılık gösteren noktaların ise hem bu çalışmada hem de incelenen diğer çalışmalarda farklı motivasyon türlerinin ele alınması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin gönüllülük alanlarına göre yaşam doyumu düzeylerinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Grimm (2005) tarafından bir darülaceze kuruluşunda ve bir Hristiyan cemaatinde bulunan gönüllüler ile gerçekleştirilen çalışmada darülaceze kuruluşu gönüllülerinin Hristiyan cemaati gönüllülerine göre önemli ölçüde daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır. Bunun yanında Bakır (2017)'ın riskli gruplar ile (mülteci, engelli gibi) çalışmalar yürüten gönüllülerde depresyon, anksiyete, stres ve tükenmişlik düzeylerini incelediği araştırmada bireylerin tükenmişlik düzeyleri arttıkça depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinde de artış olduğu saptanmıştır. Tükenmişlik, depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri bireyin yaşam doyumunu etkileyebilen unsunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle gönüllü faaliyet alanlarının yaşam doyumu üzerinde etkisinin araştırılması önemli bir husustur. Fakat literatürde farklı gönüllülük alanları ile yaşam

doyumunun ele alındığı bir araştırma bulunamamıştır. Grimm (2005) tarafından yürütülen çalışmada ise sadece iki tür gönüllülük alanının karşılaştırılmış olması genellenebilirlik açısından kısıtlı kalmaktadır.

Gönüllü genç yetişkinlerin ailede gönüllü katılım ve ebeveynlerin birliktelik durumuna göre yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde, ailede gönüllü katılımın var olduğunu belirten katılımcıların gönüllü katılımın var olmadığını belirten katılımcılara göre daha yüksek yaşam doyumu düzeyi bildirdikleri ve ebeveynleri birlikte olan katılımcıların ebeveynleri ayrı olan katılımcılara göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam doyumunu önemli ölçüde etkileyen faktörlerden birinin yakın çevre olduğu bilinmektedir. Kişinin içinde bulunduğu sosyal ortam ve yakınındaki bireyler ile ilişkileri yaşam doyumunu doğrudan etkileyebilen faktörlerdir. Dolayısıyla çalışmada elde edilen sonuçlarda bu faktörlerin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında katılımcıların mezuniyet durumu, kiminle yaşadığı ve ikamet bölgesi değişkenlerine göre yaşam doyumu düzeylerinin ise farklılaşmadığı bulunmuştur. Mevcut literatür incelendiğinde gönüllü genç yetişkinlerin ailede gönüllü katılım, ebeveynlerin birliktelik durumu, mezuniyet durumu, kiminle yaşadığı ve ikamet bölgesi değişkenlerine göre yaşam doyumu düzeylerinin incelendiği benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alan yazındaki bu eksikliğin giderilmesi önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gönüllü genç yetişkinlerin gönüllülük süresi ile yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Thoits ve Hewitt (2001) tarafından toplumdaki gönüllü çalışma ile kişisel refahın altı yönü (mutluluk, yaşam doyumu, benlik saygısı, yaşam üzerinde kontrol duygusu, fiziksel sağlık ve depresyon) arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada gönüllü çalışma saatlerinin mutluluğu, yaşam doyumunu ve fiziksel sağlığı önemli ölçüde artırdığı bulunmuştur. Jiang, Hosking, Burns ve Anstey (2019) tarafından gönüllülük ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ve sosyal ağ boyutunun düzenleyici rolünü incelemek amacıyla dört yıllık aralıklarla dört dalga şeklinde gerçekleştirilen çalışmada dört yıllık aralıkta daha uzun gönüllülük süresinin daha yüksek yaşam doyumu ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Monaci, Scacchi ve Monteu (2020) tarafından temel benlik kavramlarının (öz yeterlilik ve benlik saygısı gibi) gönüllü katılımında nasıl bir role sahip olduğunu araştırmak ve benlik saygısı, öz-yeterlilik, güdüler, gönüllü katılım, yaşam doyumunu karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmada yaşam doyumunun her hafta gönüllülük için harcanan

zaman ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgu ile mevcut literatürün benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutları ve toplam özgecilik düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Tait (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada dışadönük ve uyumlu insanların daha yüksek özgecilik düzeyi bildirdiği saptanmıştır. Rosopa, Schroeder ve Hulett (2013) psikoloji lisans öğrencilerinde kişilik algıları ile özgeci davranış arasındaki ilişkiyi incelemiş daha özgeci bireylerin daha dışadönük, deneyime açık, uyumlu ve sorumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Oda ve arkadaşları (2014) tarafından kişiliğin özgecilik üzerindeki etkisini incelemek amacıyla lisans öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada açık ve dışadönük bireylerin özgecilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Mevcut çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda kişilik özelliklerinin özgecilik düzeyini yordadığı bulgusu desteklenmektedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin kişilik özelliklerinin yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Veerasamy, Sambasivan ve Kumar (2015) tarafından kişilik özellikleri, gönüllü olma güduları ve manevi sermayenin yaşam doyumunu üzerindeki rolünü test etmek amacıyla sağlık gönüllüleri ile gerçekleştirilen çalışmada yalnızca nevrozluğun yaşam doyumunu üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Dorner ve Rózsa (2018) tarafından gönüllü olan ve gönüllü olmayan yetişkin bireylerin kişilik özellikleri ile yaşam doyumunu düzeylerinin incelendiği çalışmada gönüllü bireylerin daha dışadönük, uyumlu ve açık olduğu, aynı zamanda daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır. Lee (2019) tarafından kişilik ve psikolojik iyilik arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gönüllü yaşlı yetişkinler ile gerçekleştirilen çalışmada dışadönük bireylerin daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır. Ele alınan çalışmaların sonucu bu çalışmada elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Gönüllü genç yetişkinlerin toplam özgecilik düzeyleri yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordarken gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarının yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır. Grimm (2005) tarafından farklı toplum örgütlerinde gönüllü olan

bireyler ile yürütülen çalışmada yüksek özgecil motivasyonların yüksek yaşam doyumu ile ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Lu ve arkadaşlarının (2019) ergenler ile gerçekleştirdiği çalışmada özgecilik düzeyi yüksek olan bireylerin daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Toplam özgecilik düzeyinde elde edilen sonuçların literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Literatürdeki ilgili çalışmaların sınırlı olduğu göz önünde bulundurularak gönüllülük ile ilgili çalışmaların artırılması gerektiği ortaya konmuştur.

Bu çalışma genç yetişkinler ile yürütülen kesitsel bir araştırmadır. Örneklemin daha geniş tutularak farklı yaş grupları ile yürütülecek çalışmalar daha geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmeyi sağlayabilir. Bunun yanında gönüllü bireylerin uzun süreli takibinin yapılabileceği boylamsal çalışmaların gerçekleştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Gönüllülüğün farklı değişkenler ile incelenmesi kısıtlı kalan literatüre katkı sağlayarak müdahale çalışmaları için de yol gösterici nitelikte olacaktır.

Gönüllülük bireysel ve toplumsal açıdan gelişime önemli katkılar sunmaktadır. Politika yapıcılarının ve sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük alanında bireyleri teşvik edici çalışmalar üretmesi önem arz etmektedir. Bunun yanında ruh sağlığını da olumlu yönde etkileyen gönüllülüğün, ruh sağlığı alanında çalışma yürütenler tarafından da dikkate alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (1994). *Grupla psikolojik danışmanın sosyal psikolojik bir kavram olan özgecilik üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Akman, P. (2008). *Motivasyonlar, gönüllü kimliği ve topluluk hissini uzun süreli gönüllülük üzerine etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Amar, S. E. (2001). *The role of communitarianism, altruism, egoism, social exchange, and reward in continual volunteerism* (Doctoral dissertation). University of La Verne, California.
- Artan, T., Taşci, A. ve Başçılar, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin gönüllü olma motivasyonları ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(26), 2483-2493.
- Aşkın, M. (1986). Sosyal öğrenme kuramı açısından olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 147-153.
- Avşar, H. İ. (16.04.2020). Gönüllülük çalışmaları üniversitelerde seçmeli ders olacak. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/gonulluluk-calismalari-universitelerde-secmeli-ders-olacak/1806781>
- Avşaroğlu, S., DENİZ, M. E. ve Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 115-129.
- Aydınlıgil, S. (2013). Sosyal politika geliştirmede yeni bir alan: Gönüllülük. *Türkiye'de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.).
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kişilik kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Bağcı, G. (2013). Genç gönüllülüğü: Kişisel ve sosyal kalkınmaya giden çift yönlü yol. *Türkiye'de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş

- Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.).
- Bakır, E. (2017). *Riskli gruplarla çalışma yürüten sivil toplum kuruluşu gönüllülerinde depresyon, anksiyete, stres ve tükenmişlik ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Batson, C. D., Ahmad N., Linsher D. A. and Tsang, J. (2002). Empathy and altruism. In *Handbook of positive psychology* (pp. 485-498). USA: Oxford University Press.
- Bennett, M. and Parameshwaran, M. (2013). What factors predict volunteering among youths in the UK. *Briefing Paper 102*, TSRC.
- Betil, İ. (2013). Etkin bir sivil toplum yansıması olarak gönüllülük: Karşılaştığı zorluklar ve fırsatlar. *Türkiye’de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.).
- Binder, M. and Freytag, A. (2013). Volunteering, subjective well-being and public policy. *Journal of Economic Psychology*, 34, 97–119. doi:10.1016/j.joep.2012.11.008
- Binder, M. (2015). Volunteering and life satisfaction: a closer look at the hypothesis that volunteering more strongly benefits the unhappy. *Applied Economics Letters*, 22(11), 874-885.
- Blanchflower, D. G. and Oswald, A. J. (2008). Is well-being U-shaped over the life cycle?. *Social Science & Medicine*, 66(8), 1733-1749.
- Bower, G. H. (1981). Mood and memory. *American psychologist*, 36(2), 129-148.
- Bowman, N., Brandenberger, J., Lapsley, D., Hill, P. and Quaranto, J. (2010). Serving in college, flourishing in adulthood: Does community engagement during the college years predict adult well-being?. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 2(1), 14-34.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik: Psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri*. (İ. D. Erguvan Sarioğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Burns, D. J., Reid, J. S., Toncar, M., Fawcett, J. and Anderson, C. (2006). Motivations to volunteer: The role of altruism. *International Review on Public and Nonprofit Marketing*, 3(2), 79-91.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cantrell, C. C. (2020). *An Integrative Model of Mental Illness Identity Development: Volunteerism as a Supplement to Treatment for Depression, Self-Esteem, and Psychological Well-Being* (Doctoral dissertation). University of Massachusetts Boston.
- Carlo, G., Hausmann, A., Christiansen, S. and Randall, B. A. (2003). Sociocognitive and behavioral correlates of a measure of prosocial tendencies for adolescents. *The journal of early adolescence*, 23(1), 107-134.
- Carlo, G., Okun, M. A., Knight, G. P. and Guzman, M. R. T. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: Agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38(6), 1293-1305.
- Carlo, G. (2006). Care-based and altruistically based morality. In *Handbook of moral development* (pp. 551-579). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Carmichael, A. Y. (2017). *Functional Motivational Factors of Generational Cohorts of Non-Profit Hospital Volunteers: A Quantitative Study* (Doctoral dissertation). Submitted to Northcentral University.
- Charities Aid Foundation (2018). *Caf world giving index 2018: A global view of giving trends*. https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi2018_report_webnopw_2379a_261018.pdf
- Cheung, H. Y. and Chan, A. W. (2009). The effect of education on life satisfaction across countries. *Alberta Journal of Educational Research*, 55(1), 124-136.
- Chow, H. P. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: A multivariate analysis. *Social indicators research*, 70(2), 139-150.
- Ciccarelli, S. K. and White, J. N. (2018). *Psychology* (5th ed.). London: Pearson Education Limited.
- Clark, A. E. (2007). *Born to be mild?: Cohort effects don't (fully) explain why well-being is U-shaped in age*, IZA Discussion Papers, No. 3170, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn.

- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J. and Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of personality and social psychology*, 74(6), 1516-1530.
- Clary, E. G. and Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current directions in psychological science*, 8(5), 156-159.
- Cnaan, R. A., Handy, F. and Wadsworth, M. (1996). Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 25(3), 364-383.
- Cohen, R. (1972). Altruism: human, cultural, or what?. *Journal of Social Issues*, 28(3), 39-57.
- Costa, P. T. and McCrae, P. T. (2006). Trait and factor theoris. In *Comprehensive handbook of personality and psychopathology: Personality and everyday functioning*. United States of America: John Wiley & Sons, Inc.
- Csikszentmihalyi, M. and Figurski, T. J. (1982). Self-awareness and aversive experience in everyday life. *Journal of personality*, 50(1), 15-19.
- Csikszentmihalyi, M. (1985). *Beyond boredom and anxiety* (4th ed.). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı* (15. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çolak, E. (2018). *Sosyal fayda projelerinde gönüllü çalışan üniversite öğrencilerinde mutluluk ve psikolojik yardım aramaya gönüllülük düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deaton, A. (2008). Income, health, and well-being around the world: Evidence from the Gallup World Poll. *Journal of Economic perspectives*, 22(2), 53-72.
- Development Initiatives. (2018). *Global humanitarian assistance report 2018*. <https://devinit.org/resources/global-humanitarian-assistance-report-2018>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *American Psychological Association*, 95(3), 542-575.
- Diener, E., Lucas, R. E. and Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In *Handbook of positive psychology*, (pp. 63-73). New York: Oxford University Press.

- Diener, E. and Biswas-Diener, R. (2002). Will money increase subjective well-being?. *Social indicators research*, 57(2), 119-169.
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual review of psychology*, 41(1), 417-440.
- Dingle, A., Sokolowski, W., Saxon-Harrold, S. K., Smith, J. D. and Leigh, R. (2001). Measuring volunteering: A practical toolkit. *Washington DC and Bonn, Germany: Independent Sector and United Nations Volunteers.*
- Dolnicar, S. and Randle, M. (2007). What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 18(2), 135.
- Dorner, L. and Rózsa, S. (2018). Personality profile and life satisfaction of volunteers and non-volunteers-Are there differences?. *Transylvanian Journal of Psychology*, (2).
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 132-143.
- Duarte, J. L. (2014). Beyond life satisfaction: A scientific approach to well-being gives us much more to measure. In *The Wiley Blackwell Positive psychological interventions* (pp. 433-449). New Delhi: John Wiley & Sons, Ltd.
- Einolf, C. J. (2011). Gender differences in the correlates of volunteering and charitable giving. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(6), 1092-1112.
- Elliott, M. and Hayward, R. D. (2009). Religion and life satisfaction worldwide: The role of government regulation. *Sociology of Religion*, 70(3), 285-310.
- Elshaug, C. and Metzger, J. (2001). Personality attributes of volunteers and paid workers engaged in similar occupational tasks. *The Journal of Social Psychology*, 141(6), 752-763.
- Erez, A., Mikulincer, M., Van Ijzendoorn, M. H. and Kroonenberg, P. M. (2008). Attachment, personality, and volunteering: Placing volunteerism in an attachment-theoretical framework. *Personality and Individual Differences*, 44(1), 64-74.

- Eubanks, A. C. (2008). *To what extent is it altruism? An examination of how dimensions of religiosity predict volunteer motivation amongst college students* (Doctoral dissertation). Southern Illinois University at Carbondale.
- Feist, J. and Feist, G. J. (2008). *Theories of personality* (7th ed.). United States: The McGraw–Hill Companies.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human relations*, 7(2), 117-140.
- Freud, A. (2011). *Ben ve savunma mekanizması* (2. Baskı). (Y. Erim, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Friedman, H. S. and Schustack, M. W. (2016). *Personality classic theories and modern research* (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Geçtan, E. (1997). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gerrig, R. J. ve Zimbardo, P. G. (2014). *Psikolojiye giriş: Psikoloji ve yaşam* (19. Baskı). (G. Sart, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gil-Lacruz, A. I., Marcuello, C. and Saz-Gil, I. (2017). Individual and social factors in volunteering participation rates in Europe. *Cross-Cultural Research*, 51(5), 464-490.
- Gong, C., Cassells, R. and Keegan, M. (2011). *Understanding life satisfaction and the education puzzle in Australia: A profile from HILDA Wave 9*. NATSEM, University of Canberra.
- Grimm, N. J. (2005). *Benevolence and well-being: The relationship of volunteering to life satisfaction* (Doctoral dissertation). State University of New York at Buffalo.
- Grönlund, H., Holmes, K., Kang, C., Cnaan, R. A., Handy, F., Brudney, J. L., ... Zrinščak, S. (2011). Cultural values and volunteering: A cross-cultural comparison of students' motivation to volunteer in 13 countries. *Journal of Academic Ethics*, 9(2), 87-106.
- Gunthert, K. C., Cohen, L. H. and Armeli, S. (1999). The role of neuroticism in daily stress and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5), 1087-1100.
- Güder, N. ve Özel Sektör Gönüllüler Derneği (ÖSGD). (2006). *STK'lar için gönüllülük ve gönüllü yönetimi rehberi*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Yayınları.

- Gwozdz, W. and Sousa-Poza, A. (2010). Ageing, health and life satisfaction of the oldest old: An analysis for Germany. *Social Indicators Research*, 97(3), 397-417.
- Haller, M. and Hadler, M. (2006). How social relations and structures can produce happiness and unhappiness: An international comparative analysis. *Social indicators research*, 75(2), 169-216.
- Hayes, N. and Joseph, S. (2003). Big 5 correlates of three measures of subjective well-being. *Personality and Individual differences*, 34(4), 723-727.
- Heller, D., Watson, D. and Ilies, R. (2006). The role of person vs. situation in life satisfaction: A critical examination. *Unpublished manuscript. Ontario: University of Waterloo.*
- Hellriegel, D. & Slocum, J. W. (2011). *Organizational behavior* (13th ed.). United States of America: South-Western Cengage Learning.
- Ho, M. Y., Cheung, F. M. and Cheung, S. F. (2008). Personality and life events as predictors of adolescents' life satisfaction: Do life events mediate the link between personality and life satisfaction?. *Social Indicators Research*, 89(3), 457-471.
- Huneycutt, A. (2013). *Altruistic action and relationship satisfaction: Exploring possible benefits of volunteering and altruism on couple relationships* (Doctoral dissertation), Alliant International University, California School of Professional Psychology, Sacramento.
- İnalçık, H. (2006). Vakıf medeniyeti. *Vakıflar Dergisi*, 246-247.
- Jiang, D., Hosking, D., Burns, R. and Anstey, K. J. (2019). Volunteering benefits life satisfaction over 4 years: The moderating role of social network size. *Australian Journal of Psychology*, 71(2), 183-192.
- Jarymowicz, M. (1992). Self, We, and Other (s): Schemata. In *Embracing the other: Philosophical, psychological, and historical perspectives on altruism*, (pp. 194-212). New York: New York University Press.
- Kabaday, A. and Aladağ, K. S. (2010). Farklı ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 878-898.

- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (16. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karimow, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinde dini tutum ve yaşam doyumunun mutluluk üzerindeki rolü (Azerbaycan örneği)* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Keleş, M. ve Özkan, Y. Çevreci sivil toplum kuruluşu çalışanlarının sosyal sorumluluk ve özgecilik tutumlarının incelenmesi: Ankara ili örneği. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 127-160.
- King, H. R., Jackson, J. J., Morrow-Howell, N. and Oltmanns, T. F. (2015). Personality accounts for the connection between volunteering and health. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 70(5), 691-697.
- Kuskova, V. V. (2010). *An empirical examination of the relationship between life satisfaction and employee volunteerism: A longitudinal analysis* (Doctoral dissertation). Indiana University, United States of America.
- Kuzulu, E., Kurtuldu, S. ve Özkan, G. V. (2013). İş yaşam dengesi ile yaşam doyumu ilişkisi üzerine bir araştırma. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(1), 88-127.
- Kwok, Y. Y., Chui, W. H. and Wong, L. P. (2013). Need satisfaction mechanism linking volunteer motivation and life satisfaction: A mediation study of volunteers subjective well-being. *Social Indicators Research*, 114(3), 1315-1329.
- Lee, G. (2019). *The relationship between volunteerism, personality, and psychological well-being among oldest old adults*. Iowa State University.
- Lu, C., Jiang, Y., Zhao, X. and Fang, P. (2019). Will helping others also benefit you? Chinese adolescents' altruistic personality traits and life satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 1-19.
- Lyons, M., Wijkstrom, P. and Clary, G. (1998). Comparative Studies of Volunteering: What is being studied. *Voluntary Action* 1(1), 45-54.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row, Publishers.
- McCrae, R. R. and Costa Jr, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American psychologist*, 52(5), 509.

- McCrae, R. R. and Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective* (2th ed.). New York: Guilford Press.
- McGinley, M. and Carlo, G. (2007). Two sides of the same coin? The relations between prosocial and physically aggressive behaviors. *Journal of youth and adolescence*, 36(3), 337-349.
- Meggiolaro, S. and Ongaro, F. (2013). Life satisfaction among the elderly in Italy in a gender approach. Working Paper Series, N.6. *Department of Statistical Science*, University of Padua, Italy.
- Mesch, D. J., Rooney, P. M., Steinberg, K. S. and Denton, B. (2006). The effects of race, gender, and marital status on giving and volunteering in Indiana. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 35(4), 565-587.
- Michalos, A. C. (1985). Multiple Discrepancies Theory (MDT). *Social Indicators Research*, 16(4), 347-413.
- Miranda-Díaz, M., Clark-Shim, H., Keller, T. E. and Spencer, R. (2020). Determinants of motivation for mentoring among adults volunteering to mentor youth. *Journal of Youth Development*, 15(4), 174-189.
- Monaci, M. G., Scacchi, L. and Monteu, M. G. (2020). Self-conception and volunteering: The mediational role of motivations. *BPA-Applied Psychology Bulletin (Bollettino di Psicologia Applicata)*, 68(288), 38-50.
- Monroe, K. R. (1994). A fat lady in a corset: Altruism and social theory. *American Journal of Political Science*, 38(4), 861-893.
- Morrow-Howell, N., Hinterlong, J., Rozario, P. A. and Tang, F. (2003). Effects of volunteering on the well-being of older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*, 58(3), 137–145. doi:10.1093/geronb/58.3.s137
- Murray, H. A. (2008). *Explorations in personality* (70th ed.). New York: Oxford University Press.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. and Tobin, S. S. (1961). *The Measurement of Life Satisfaction*. *Journal of Gerontology*, 16(2), 134–143. doi:10.1093/geronj/16.2.134

- Oda, R., Machii, W., Takagi, S., Kato, Y., Takeda, M., Kiyonari, T., ... Hiraishi, K. (2014). Personality and altruism in daily life. *Personality and Individual Differences*, 56, 206-209.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). *Youth stocktaking report*. [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC\(2018\)7/REV1&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC(2018)7/REV1&docLanguage=En)
- Online Etymology Dictionary (OED). (2021). *Altruism*. <https://www.etymonline.com/search?q=altruism>
- Online Etymology Dictionary (OED). (2021). *Volunteer*. <https://www.etymonline.com/search?q=volunteer>
- Otoo, F. E. and Amuquandoh, F. E. (2014). An exploration of the motivations for volunteering: A study of international volunteer tourists to Ghana. *Tourism Management Perspectives*, 11, 51-57.
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, A. (2011). *Ruh sağlığı ve bozuklukları I* (11. Baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Palaz, S. ve Boz, İ. (2008). Üniversite mezunu yetişkinlerin farklı organizasyonlarda gönüllü hizmet vermesini etkileyen faktörler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 95-106.
- Penner, L. A. (2002). Dispositional and organizational influences on sustained volunteerism: An interactionist perspective. *Journal of Social Issues*, 58, 447- 467. doi: 10.1111/1540-4560.00270
- Penner, L. A. and Finkelstein, M. A. (1998). Dispositional and structural determinants of volunteerism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 525-537.
- Pi, L. L., Lin, Y. H., Chen, C. Y., Chiu, J. C. and Chen, Y. M. (2014). Serious leisure, motivation to volunteer and subjective well-being of volunteers in recreational events. *Social indicators research*, 119(3), 1485-1494.
- Pinker, S. (2005). The blank slate. *The General Psychologist*, 41(1), 1-8.
- Powdthavee, N., Lekfuangfu, W. N. and Wooden, M. (2015). What's the good of education on our overall quality of life? A simultaneous equation model of education and life

satisfaction for Australia. *Journal of behavioral and experimental economics*, 54, 10-21.

The Public Policy and Management Institute, the Committee of the Regions. (2009). *Mobility of volunteers across Europe*.

<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Mobility-of-young-volunteers-%20across-Europe/EN.pdf>

Purnomo, A. and Hadiwirawan, O. (2017). Subjective well-being of PKK volunteer reviewed from hours of participation. *International Conference on Psychology and Multiculturalism*, 39-46.

Richards, J. C. and Schmidt, R. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. (4th ed.). Britain: Pearson Education Limited.

Riemer, H. A., Dorsch, K. D., Hoerber, L., Paskevich, D. M. and Chelladurai, P. (2004). Motivations for volunteering with youth-oriented programs. *Toronto: Canadian Centre for Philanthropy*.

Robbins, S. P. and Judge, T. A. (2015). *Organizational behavior* (6th ed.). United States: Pearson Education.

Roberts, B. W., Jackson, J. J., Fayard, J. V., Edmonds, G. and Meints, J. (2009). Conscientiousness. In *Handbook of individual differences in social behavior*. New York: The Guilford Press.

Rochester, C., Paine, A. E. and Howlett, S. (2012). *Volunteering and society in the 21st century*. Britain: Palgrave Macmillan.

Rosopa, P. J., Schroeder, A. N. and Hulett, A. L. (2013). Helping yourself by helping others: Examining personality perceptions. *Journal of Managerial Psychology*, 28(2), 147-163.

Salamon, L. M. and Anheier, H. K. (1996). *The international classification of nonprofit organizations: ICNPO-Revision 1, 1996*. Baltimore Mar: Johns Hopkins University Institute for Policy Studies.

Sayar, K. ve Dinç, M. (2008). *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Schultz, D. P. and Schultz S. E. (2005). *Theories of personality* (8th ed.). United States of America: Wadsworth Cengage Learning.

- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (26. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R. M. and Funder, D. C. (2004). Personality and life satisfaction: A facet-level analysis. *Personality and social psychology bulletin*, 30(8), 1062-1075.
- Schwarz, N. and Clore, G. L. (1983). Mood, misattribution, and judgments of well-being: informative and directive functions of affective states. *Journal of personality and social psychology*, 45(3), 513.
- Simmons, W. O. and Emanuele, R. (2007). Male-female giving differentials: are women more altruistic?. *Journal of Economic Studies*, 34(6), 534-550.
- Sirgy, M. J. and Wu, J. (2009). The pleasant life, the engaged life, and the meaningful life: What about the balanced life?. *Journal of Happiness Studies*, 10(2), 183-196.
- Smith, J. D. (2000). Volunteering and social development. *Voluntary Action*, 3(1), 9-24.
- Smith, K., Holmes, K., Haski-Leventhal, D., Cnaan, R. A., Handy, F. and Brudney, J. L. (2010). Motivations and benefits of student volunteering: Comparing regular, occasional, and non-volunteers in five countries. *Canadian Journal of Nonprofit and Social Economy Research*, 1(1), 65-81.
- Somer, O. and Goldberg, L. R. (1999). The structure of Turkish trait-descriptive adjectives. *Journal of personality and social psychology*, 76(3), 431.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Soyyığıt, Z. S. (2019). *Gençlerin sosyal sorumluluk çalışmalarına gönüllü katılımlarıyla algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Stebbins, R. A. (2004). Introduction. In *Volunteering as leisure an international assessment*. London: CABI Publishing.
- Stick, S., Doris, J. M. and Roedder, E. (2010). Altruism. In *The Moral Psychology Handbook*. New York: Oxford University Press.

- Sundeen, R. A. (1992). Differences in personal goals and attitudes among volunteers. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 21(3), 271-291.
- Şaklar, Z. (2015). *Adalet duyarlılığın gönüllülük yapmadaki rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, M., Adıgüzel Y. ve Turan, B. (2016). *Üniversitede gönüllü olmak*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Tait, D. J. (2009). *Personality traits of altruistic people: Empathy and the big five factors* (Dissertation thesis). The University of Edinburg.
- Tatlıhoğlu, K. (2013). Beş faktör kişilik kuramı bağlamında kişilik kavramına genel bir bakış. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 3(6), 127-146.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. and Sears, D. O. (2006). *Social psychology* (12th ed). New Jersey: Pearson Education International.
- Thoits, P. A. and Hewitt, L. N. (2001). Volunteer work and well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 42, 115-131.
- Tiefenbach, T. and Kohlbacher, F. (2013). Happiness and life satisfaction in Japan by gender and age. *German Institute for Japanese Studies, Working Paper*, 13(2) 1-28.
- Topkaya, N. ve Kavas, A. B. (2015). Algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve niyet arasındaki ilişkiler: bir model çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 10(2), 979-996.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2020). *Özgeçilik*. <http://www.tdk.gov.tr/>
- Uğurlu, H. Y. (2019). *Sivil Toplum çalışmalarına katılımı motive eden faktörler ve gönüllü üniversite öğrencileri arasında bir araştırma*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- United Nations Volunteer (UNV). (2011). *State of the World's Volunteerism Report: Universal Values for Global Well-being*.
<https://www.unv.org/sites/default/files/2011%20State%20of%20the%20World%27s%20Volunteerism%20Report%20-20Universal%20Values%20for%20Global%20Well-being.pdf>

- United Nations Volunteer (UNV). (2015). *State of the World's Volunteerism Report: Transforming Governance*.
<https://www.unv.org/sites/default/files/2015%20State%20of%20the%20World%27s%20Volunteerism%20Report%20-%20Transforming%20Governance.pdf>
- Uzun, G. (2021). *Mediating role of emotion regulation in age and life satisfaction/affect relations: Socioemotional selectivity theory perspective* (Doctoral dissertation). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ümmet, D. (2012). *Üniversite öğrencilerinde özgecilik davranışının transaksiyonel analiz ego durumları ve yaşam doyumu bağlamında incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ümmet, D., Ekşi, H. ve Otrar, M. (2013). Özgecilik (altruizm) ölçeği geliştirme çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 301-321.
- Veenhoven, R. (1996). *The study of life-satisfaction*. Erasmus University Rotterdam, Faculty of Social Sciences, Netherlands.
- Veerasingam, C., Sambasivan, M. and Kumar, N. (2015). Life satisfaction among healthcare volunteers in Malaysia: Role of personality factors, volunteering motives and spiritual capital. *International Society for Third-Sector Research*, 26, 531-552.
- Vollhardt, J. R. (2009). Altruism born of suffering and prosocial behavior following adverse life events: A review and conceptualization. *Social Justice Research*, 22(1), 53-97.
- Wilson, D. S. and Wilson, E. O. (2007). Rethinking the theoretical foundation of sociobiology. *The Quarterly review of biology*, 82(4), 327-348.
- Wilson, D. S. (2015). *Does altruism exist?: Culture, genes, and the welfare of others*. New Haven: Yale University Press.
- Wilson, E. O. (1978). *Sociobiology* (6th ed.). United States of America: Harvard University Press.
- Wilson, J. and Musick, M. (1997). Who cares? Toward an integrated theory of volunteer work. *American sociological review*, 62(5), 694-713.

- Wilson, W. R. (1961). *An attempt to determine some correlates and dimensions of hedonic tone* (Doctoral dissertation). Northwestern University, Social Psychology, Evanston, Illinois.
- Wymer, W., Riecken, G. and Yavas, U. (1997). Determinants of volunteerism: A cross-disciplinary review and research agenda. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 4(4), 3-26.
- Yaşama Dair Vakfı (YADA). (2015). *Verilerle sivil toplum kuruluşları raporu*. İstanbul: Yaşama Dair Vakfı.
- Yaman, Y. (2005). *Gönüllülük psikolojisi ve gönüllü yönetimi. Sivil toplum kuruluşları için yönetim rehberi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Yetim, Ü. (1991). *Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, G., Keser, A. ve Yorgun, S. (2010). Konaklama işletmelerinde çalışan sendika üyelerinin iş ve yaşam doyumunu belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 6(1), 87-107.
- Yurttagüler, L. (2013). Gönüllülük ve vatandaşlık kavramı. *Türkiye’de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.)

EKLER

Ek-1. Etik Kurul Belgesi

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI

Sayı : E--804.01-2012220014
Konu : Etik Kurul Hak.

Tarih: 22.12.2020

Çalışmanın Türü:	Yüksek Lisans Tezi
Konu:	Anket Uygulama
Başlık:	Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Sağlayan Genç Yetişkinlerde Kişilik Özellikleri, Özgeçmiş Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Yürütücü / Danışman:	Doç. Dr. Ş. Senem BAŞGÜL
Yazar:	Ebrar ÇAPÇI
Karar:	Olumlu

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Ömer ÖZKAN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Levent SUTCIGİL
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Ek: Etik Kurul Başvuru Formu.pdf (Elektronik Ek)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 2cf64ac2

Belge Doğrulama Adresi: <http://ebys.hku.edu.tr/Dogrulama/Index>

Adres : Havaalanı Yolu Üzeri 8.Km - Şahinbey / GAZİANTEP

İrtibat: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tel / Fax : +90 342 211 80 91 / +90 342 211 80 92

Web: sbe.hku.edu.tr

Keş Adresi : hasankalyoncu.univ@hs01.kep.tr

e-Posta: sbe@hku.edu.tr

Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı, Bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL danışmanlığında, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı öğrencisi Ebrar ÇAPÇI tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Çalışmanın amacı, gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayan genç yetişkinlerde kişilik özellikleri, özgeciliği düzeyi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette sizden hiçbir kimlik bilgisi istenmemektedir. Yanıtlarınız gizli tutulacak, bireysel hiçbir değerlendirme yapılmayacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Soruların doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Araştırma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için içten ve dürüst cevaplar vermeniz büyük önem taşımaktadır. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için araştırmacıya e-posta ile ulaşabilirsiniz. Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

Ebrar ÇAPÇI

Bu metni okudum ve araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

1. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2. Yaşınız:

3. Eğitim düzeyiniz: İlkokul/Ortaokul Lise Ön Lisans Lisans Lisansüstü

1. İşaretlemiş olduğunuz düzeyde öğreniminize devam ediyor musunuz?

Evet, öğrenciyim Hayır, mezunum

4. Çalışma durumunuz: Tam zamanlı Yarı Zamanlı Öğrenci Çalışmıyor

5. Medeni durumunuz: Evli Bekar

6. Aylık ortalama geliriniz: 2324 (asgari ücret) TL altı 2324 (asgari ücret) – 4999

5000 – 9999TL 10000 TL'nin üstü

7. Kiminle yaşıyorsunuz? Yalnız Aile Arkadaş Yurt Diğer (kısaca belirtiniz)....

8. İkamet ettiğiniz şehir:

9. Ebeveynlerin birliktelik durumu: () Anne ve baba birlikte () Anne ve baba ayrı/boşanmış

() Anne veya babadan herhangi biri vefat etmiş

10. Ne kadar süredir gönüllülük çalışmalarında yer alıyorsunuz?

() 1 yıldan az () 1-3 yıl () 3-5 yıl () 5 yıldan uzun

11. Bu zamana kadar gönüllü olarak katılım sağladığınız faaliyet alanlarınızı işaretleyiniz (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz).

1. () Eğitim alanında gönüllülük faaliyetleri

2. () Engellilere yönelik gönüllülük faaliyetleri

3. () Mültecilere yönelik gönüllülük faaliyetleri

4. () Yoksul durumda olanlara yönelik gönüllülük faaliyetleri

5. () Doğal afetlerden etkilenenlere yönelik gönüllülük faaliyetleri

6. () Çevreyi korumaya yönelik gönüllülük faaliyetleri

7. () Diğer, lütfen kısaca belirtiniz.....

12. Yukarıdaki faaliyet alanlarından en aktif olarak katılımında bulunduğunuz faaliyetin madde numarasını yazarak belirtiniz (Lütfen bir tane madde yazınız).

13. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladığınız kurum veya kuruluşların adlarını yazınız.

.....
.....

14. Ailenizde herhangi bir gönüllülük faaliyetine aktif olarak katılan kimler var?

Evet: () Anne () Baba () Kardeş

() Hayır

() Bilmiyorum

15. Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamadaki motivasyonunuz nedir? (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

() Gönüllülük yaptığım alanlarla ilgili benzer zorluklar ile mücadele ediyor olmak

- () Aile bireylerimin teşviki
- () Mesleki fırsatlar elde etmek
- () Kişisel gelişimime katkı sağlamak
- () Çevremdekiler tarafından takdir edilmek
- () Sosyal fırsatlar elde etmek
- () Toplum hizmeti sağlamak
- () Diğer, kısaca belirtiniz.....

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Aşağıda bireyleri tanımak için kullanılan sıfat çiftleri verilmektedir. Sizden istenen, her bir sıfat çiftini okuyarak size uygunluk derecesine karar vermenizdir. Her sıfat çifti için tek bir daireyi doldurunuz.

		Çok Uygun	Oldukça Uygun	Biraz Uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz Uygun	Oldukça Uygun	Çok Uygun	
1	Sakin								Sinirli
2	Yalnızlığı tercih eden								Sosyal (topluluğu seven)
3	Sanata ilgisiz								Sanata ilgili
4	Kindar								Affedici
5	Düzensiz								Düzenli
6	Sabırlı								Sabırsız
7	Silik (belirgin olmayan)								Atak
8	Hayal gücü zayıf								Hayal gücü kuvvetli
9	(Başkalarına) Kayıtsız								Yardımsız

10	Sorumsuz							Sorumluluk sahibi
11	Rahat							Tedirgin
12	Uyuşuk Eli ağır							Canlı
13	Dar görüşlü							Geniş görüşlü
14	Rekabetçi							İşbirliği yapan
15	Hırslı değil							Hırslı
16	Tutarlı							Tutarsız
17	Durgun							Delidolu
18	Alışılmış							Yenilikçi
19	Kibirli							Alçakgönüllü
20	Dikkatsiz							Dikkatli
21	İyimser							Karamsar
22	Neşesiz							Neşeli
23	Meraksız							Meraklı
24	Asi							Uysal, Yumuşak başlı
25	Gayretsiz							Gayretli
26	Huzurlu							Huzursuz
27	Arka planda kalan							Öne çıkan
28	Tutucu							Liberal
29	Acımasız							Merhametli
30	Hazırlıksız							Hazırlıklı
31	Kaygısız							Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen							Belirgin, baskın
33	İlgileri dar							İlgileri geniş
34	Bencil							Fedakâr (diğergam)
35	Disiplinsiz							Disiplinli

36	Yeni ilişkilere kapalı								Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz								Etkili
38	Hoşgörüsüz								Hoşgörülü
39	Donuk								Coşkulu
40	İnatçı								Uzlaşmacı

Özgecilik (Altruizm) Ölçeği

Aşağıda, gündelik yaşamda diğer insanlara karşılık beklenmeden yapılan çeşitli yardım davranışları sıralanmıştır. Lütfen her bir maddeyi okuduktan sonra; böyle bir durumla karşılaştıysanız ya da karşılaşmanız durumunda verdiğiniz/vereceğiniz tepkiyi uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

	GÜNDELİK HAYATIMDA;	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Maddi yetersizliği olan kişilere para yardımında bulunurum.					
2	Dershaneye gidemeyen çocukların derslerine yardımcı olurum.					
3	Komşu, akraba gibi yakınlarımla ev işlerine yardımcı olurum.					
4	Maddi durumu kötü olan kişilere kıyafet yardımında bulunurum.					
5	Fazla eşyalarımı ihtiyacı olan kişilerle paylaşıyorum.					
6	Maddi imkansızlığı olan çocukların çeşitli sınavlara hazırlanmalarına yardımcı olurum.					
7	Bir yakınımın işi çıktığında çocukları ile ilgilenirim.					

8	Banka, dolmuş gibi yerlerde kuyrukta beklerken yaşlı ya da hastalara sıramı veririm.					
9	Arkadaşlarım okulda kurallara uymadıklarında zarar görmemeleri için onları uyarırım.					
10	Elinde alışveriş torbası gibi ağır eşya taşıyan yaşlı/hasta kimselere yardım ederim.					
11	Maddi imkânlarım çerçevesinde hayır kurumlarına bağışta bulunurum.					
12	Çeşitli hastalıklarla mücadele amaçlı kurulmuş dernek/vakıfların çalışmalarına destek olurum.					
13	İçe kapanık/sessiz arkadaşlarımın sosyalleşmeleri için onları aktivitelerime dahil ederim.					
14	Kararsızlık yaşayan arkadaşlarımın doğru karar vermeleri için onlara fikirlerimi sunarım.					
15	Topluma hizmet kapsamındaki çeşitli çalışmalara gönüllü olarak katılırım.					
16	Ev taşıyan yakınlarıma bu konuda yardımcı olurum.					
17	Yakınlarım yoğun olduğu zamanlarda onların işlerini hafifletmek için yardımcı olurum.					
18	Sivil toplum kuruluşlarına üye olarak çeşitli gönüllü faaliyetlere katılırım.					
19	Bilgilerimi arkadaşlarımla paylaşarak onların genel kültürüne katkı sağlamaya çalışırım.					
20	Yaşlı/hasta gibi kimselerin alışveriş gibi işlerine yardımcı olurum.					
21	Maddi imkânsızlığı olan çocuklara oyuncak, kitap vb. hediyeler alırım.					
22	Yakınlarımın ihtiyacı olduğunda elimden gelen tamir, tadilat gibi işlerine yardımcı olurum.					
23	Kazaya uğramış birini gördüğümde hemen yardımına koşarım.					

24	Yaşlı/hasta kimselerin faturalarını yatırma gibi işlerine yardımcı olurum.					
25	Toplumun güvenliğini sağlamaya yönelik faaliyet gösteren kurumların çalışmalarına destek veririm.					
26	Yoksullara/çocuklara yönelik düzenlenen kermes gibi çeşitli etkinliklere katılırım.					
27	Zaman problemi olan yakınlarıma yemek yapar ya da alırım.					
28	Bir yakınımı kaybetmiş kişileri teselli etmeye çalışırım.					
29	Okula yeni gelen öğrencilerin, okula alışmaları için onlara yardımcı olurum.					
30	Evini kaybedenlere (evi yanan ya da sel basan gibi) barınmaları için yardım ederim.					
31	Yaşlı ya da engelli kişiler, yolda düştüklerinde/yaralandıklarında hemen yardıma koşarım.					
32	Misafirlğe gittiğimde ev sahibine etrafi toplama gibi konularda yardım ederim.					
33	Yolda bir hasta ya da kazaya uğramış birini gördüğümde hemen ambulans çağırırım.					
34	Haksızlığa uğramış birini gördüğümde haksızlık edene müdahale ederim.					
35	Kalabalık otobüslerde eğer oturuyorsam arkadaşlarımla çantalarını yanıma alırım.					
36	Sokaklarda yaşayan evsizleri, onlara yardım eden kurumlarla iletişime geçerek onların buralara yerleşmelerini sağlarım.					
37	Yakınlarımı sabah erken kalkmaları gerektiği zamanlarda ve eğer uyanamıyorlarsa uyandırırım.					
38	Arkadaşlarımı ya da yakınlarımı zaman zaman bir araya getirerek dostluk duygularının pekişmesine destek olurum.					

Yaşam Doyumu Ölçeği

Aşağıda genel olarak yaşamınızla ilgili çeşitli ifadeler verilmiştir. Size uygun olan cevabı işaretleyiniz.

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın							
2	Hayat şartlarım mükemmel							
3	Hayatımdan memnunum							
4	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim							
5	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim							